

พฤติกรรมและปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในรายวิชา 761 427 สัมมนาปัญหาทางธุรกิจ
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

พฤติกรรมและปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

โดย
นายนิชพงศ์ ศรีมกุฎพันธ์
นายประภัทร์ แสงจันทร์

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในรายวิชา 761 427 สัมมนาปัญหาทางธุรกิจ
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

**BEHAVIOR AND FACTORS AFFECTING ACTS OF WORSHIP OF GENESHA :
A CASE STUDY OF STUDENTS AT SILPAKORN UNIVERSITY
SANAM CHAN PALACE CAMPUS, NAKHONPATHOM**

ผลงานวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาตรี

**A Research Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
Bachelor of Arts Program in General Business Management
Faculty of Management Science
SILPAKORN UNIVERSITY**

2011

ที่ประชุมสาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร พิจารณาแล้ว
อนุมัติให้การวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมและปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัย
ศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม” เสนอโดย นายนิชพงศ์ ศรีมกุฎพันธ์
และ นายประภทร์ แสงจันทร์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ

การวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมและปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยา
เขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม” ได้ผ่านการนำเสนอการประชุมการเสนอผลงานวิจัย
ระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 23 ระหว่างวันที่ 23-25 ธันวาคม พ.ศ. 2554 ณ คณะวิทยาศาสตร์
และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดนครราชสีมา

.....
(รองศาสตราจารย์ประสพชัย พลสนนัท)

อาจารย์ที่ปรึกษา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

.....
ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

(อาจารย์ ดร. ธนินทร์ รุ่งธนพงศ์ ภิญ โย)

หัวหน้าสาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

12510080 , 12510089 : สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป

คำสำคัญ : นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร / พฤติกรรม / วิเคราะห์ปัจจัย / การจัดกลุ่ม

นิชพงศ์ ศรีมฤฎพันธ์ และ ประภัสร์ แสงจันทร์ : พฤติกรรมและปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม (BEHAVIOR AND FACTORS AFFECTING ACTS OF WORSHIP OF GENESHA : A CASE STUDY OF STUDENTS AT SILPAKORN UNIVERSITY SANAM CHAN PALACE CAMPUS, NAKHONPATHOM) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ. ประสพชัย พลสุนนท์. 91 หน้า.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวร 2) วิเคราะห์ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวร และ 3) เพื่อจัดกลุ่มผู้บูชาพระพิฆเนศวรตามปัจจัยของการบูชาพระพิฆเนศวร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวทางของ Yamane (1967) จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่พัฒนาข้อคำถามตามกรอบส่วนผสมทางการตลาดบริการ สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยใช้วิธีวิเคราะห์ปัจจัยและหมุนแกนปัจจัยด้วยวิธี Varimax ในส่วนการจัดกลุ่มผู้บูชาใช้การวิเคราะห์กลุ่มด้วยเทคนิควิเคราะห์กลุ่มแบบ K-means ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อความ เป็นสิริมงคลต่อชีวิต 2) ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวร 8 ปัจจัย คือ ด้านความเชื่อ ด้านผู้ที่มาบูชา ด้าน ความศักดิ์สิทธิ์ ด้านผู้นำถือ ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ ด้านสถานที่ ด้านคุณค่า และด้านรูปลักษณ์ และ 3) การจัดกลุ่มผู้บูชาพระพิฆเนศวรจัดเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่ศรัทธาในพระพิฆเนศวร 2) กลุ่มเน้นศิลปะของพระพิฆเนศวร 3) กลุ่มที่เน้นสถานที่และสิ่งแวดล้อม

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา 1 ..... 2 .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

12510080 , 12510089: MAJOR : GENERAL BUSINESS MANAGEMENT

KEYWORDS : SILPAKORNUNIVERSITY STUDENTS / ANALYZE / THE BEHAVIOR / THE GROUP.

NITCHAPONG SRIMAGUDPUN AND PRAPAT SEANGJUN : BEHAVIOR AND FACTORS AFFECTING ACTS OF WORSHIP OF GENESHA : A CASE STUDY OF STUDENTS AT SILPAKORN UNIVERSITY SANAM CHAN PALACE CAMPUS, NAKHONPATHOM. RESEARCH ADVISOR: ASSO. PROF. PRASOPCHAI PASUNON, M.Sc. 91 pp.

Abstract

This study aims to 1) examine the worship of Ganesha 2) of the worship of Ganesha, and 3) to group the factors of the worship of Ganesha worship Ganesha. The sample used in this study was the Silpakorn University Sanam Chan Campus. Randomly sampled by the sample size by way of Yamane (1967) 400 students used the research questions were developed based on the services marketing mix. For factor analysis using factor analysis and rotation of factors with Varimax in the group who worship the cluster analysis technique to analyze a group of K-means results showed that: 1) conduct the worship of Ganesha are intended. The glory of the individual to life, 2) The eighth factor is the worship of Ganesha.. The people who come to worship. The sacred. The Anglicans. The physical environment. For the place. Value. And appearance. 3) the group who worship Ganesha as three groups: 1) those who believe in Ganesha 2) The Art of Ganesh 3) at the location and the environment.

ผลงานวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาตรี

Faculty of Management Science

SILPAKORN UNIVERSITY

Academic Year 2011

Students' signatures 1 ..... 2 .....

Research Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยลุล่วงได้ด้วยดี จากความช่วยเหลือและอนุเคราะห์จากบุคคลเหล่านี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ประสพชัย พสุนนท์ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่มีความกรุณาเสียสละเวลาในการให้คำปรึกษา ติดตามให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขตลอดระยะเวลาการทำวิจัย ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คณะอาจารย์คณะวิทยาการจัดการทุกท่านที่ได้ส่งสอนอบรมผู้วิจัยขณะที่ศึกษาอยู่ จนสำเร็จหลักสูตรและให้แนวคิดในการทำงานวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้ที่ให้ความกรุณาในการตอบแบบสอบถามที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาและบุคคลในครอบครัว ที่ได้สนับสนุนและคอยให้กำลังใจในการทำงานวิจัยเสมอมา ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผลงานวิทยานิพนธ์ศึกษา ระดับปริญญาตรี

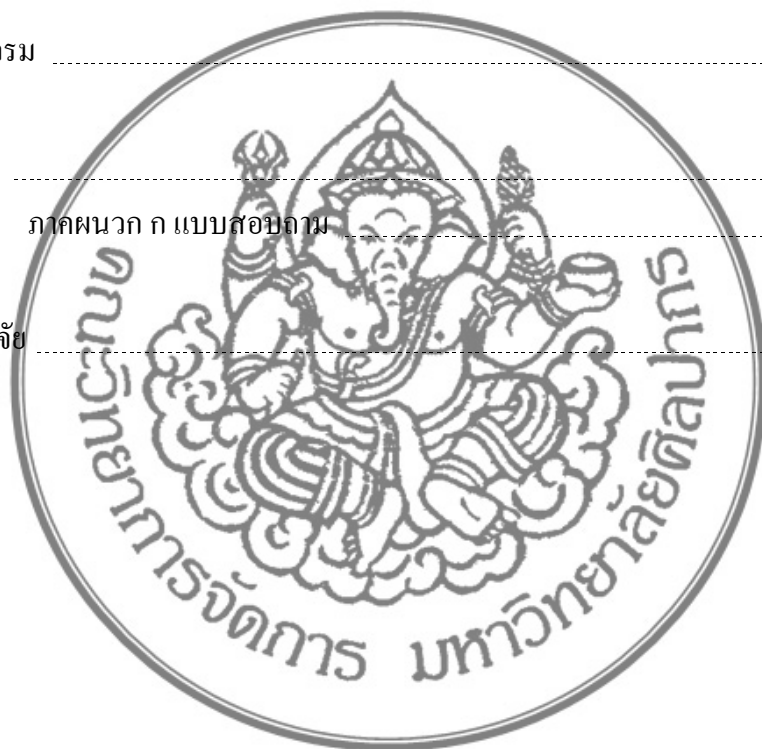
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	3
ขอบเขตการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ	5
ความหมายของความเชื่อ	5
แนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อ	6
มูลเหตุของความเชื่อ	6
ลักษณะของความเชื่อ	7
ประเภทของความเชื่อ	8
คุณค่าของความเชื่อ	12
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม	13
ความหมายของพฤติกรรม	13
ประเภทของพฤติกรรม	13
ลักษณะของการปรับพฤติกรรม	14
ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพฤติกรรม	15
ความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวร	16
ตำนานการกำเนิดของพระพิฆเนศวร	16
ตำนานการกำเนิดพระพิฆเนศวรตามหลักมนุษยวิทยา-สังคมวิทยา	17
ตำนานแห่งปัญญาของพระพิฆเนศวร	18
ตำนานพระพิฆเนศวรเสีงา	19

บทที่		หน้า
	ตำนานพาหนะของพระพิฆเนศวร	20
	ความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวร	21
	การบูชาพระพิฆเนศวร	22
	การบูชาพระพิฆเนศวรด้วยดอกไม้และใบไม้	23
	บทสวดและขั้นตอนในการบูชาพระพิฆเนศวร	24
	การอธิษฐานและการขอพร	25
	ลักษณะทั่วไปของพระพิฆเนศวร	27
	มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์	30
	ประวัติความเป็นมา	30
	คณะมัณฑนศิลป์	31
	คณะอักษรศาสตร์	32
	คณะศึกษาศาสตร์	32
	คณะวิทยาศาสตร์	33
	คณะเกษตรศาสตร์	33
	คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	34
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
3	วิธีดำเนินการวิจัย	38
	ประชากร	38
	ขนาดตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง	39
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
	การทดสอบเครื่องมือการวิจัย	41
	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	42
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
	ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากร	44
	ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการนิยมเข้ารับการทำสัลยกรรม	49
	ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัย ศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์	62
	ตอนที่ 4 การจัดกลุ่มผู้บูชาตามปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์	68

บทที่	หน้า
5	
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	70
สรุปผลการวิจัย	70
อภิปรายผลการวิจัย	75
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย	77
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	78
บรรณานุกรม	79
ภาคผนวก	84
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	85
ประวัติผู้วิจัย	92

ผลงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ขนาดประชากรในการวิจัย	38
2	ขนาดประชากรและตัวอย่างในการวิจัย	40
3	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามเพศ	45
4	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามช่วงอายุ	45
5	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามคณะวิชา	46
6	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามชั้นปี	46
7	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามรายได้ต่อเดือน	47
8	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามเกรดเฉลี่ยสะสม	47
9	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามภูมิภาค	48
10	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว	48
11	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามศาสนา	49
12	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามยานพาหนะ	49
13	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามวัตถุประสงค์การบูชาพระพิฆเนศวร	50
14	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามความถี่ในการบูชาพระพิฆเนศวร	51
15	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามสิ่งที่ทำมาบูชาพระพิฆเนศวร	51
16	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามพฤติกรรมการบพนบาท	52
17	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามเรื่องที่บพนบาท	53
18	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามวิธีเก็บเงิน	54
19	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามพรที่ขอจากพระพิฆเนศวร	54
20	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสาร	55
21	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามอิทธิพลการบูชาพระพิฆเนศวร	56
22	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามสิ่งที่มีอิทธิพลเมื่อกล่าวถึงพระพิฆเนศวร	56
23	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามพระพิฆเนศวรที่เคยบูชานอกจาก มหาวิทยาลัย	57
24	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามความคิดเห็นกับของสะสมที่ เกี่ยวกับพระพิฆเนศวร	58
25	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามการไปเคารพองค์พระพิฆเนศวร	59
26	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวร	60
27	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามโอกาสในการบูชาพระพิฆเนศวร	60

ตารางที่	หน้า
28	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามจำนวนรูปในการบูชาพระพิฆเนศวร 61
29	จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามบทสวดการบูชาพระพิฆเนศวร 62
30	ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย ระดับการให้ความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยด้านความเชื่อ 63
31	ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย ระดับการให้ความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยด้านผู้ที่มาบูชา 63
32	ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย ระดับการให้ความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยด้านความศักดิ์สิทธิ์ 64
33	ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปล ความหมายระดับการให้ความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยด้านผู้นับถือ 65
34	ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย ระดับการให้ความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ 65
35	ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย ระดับการให้ความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยด้านสถานที่ 66
36	ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย ระดับการให้ความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยด้านคุณค่า 67
37	ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย ระดับการให้ความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยด้านรูปลักษณ์ 67
38	การจัดกลุ่มผู้บูชาตามปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ 68

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตมนุษย์มีความเชื่อและความหวาดกลัวต่อปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ฟ้าผ่า ฟ้าร้อง สุนัขเห่า จันทรุปราคา เป็นต้น ซึ่งมนุษย์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเกิดจากสิ่งใด เนื่องจากยังไม่มีหลักการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ความจริงในสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน มนุษย์จึงมีการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นการลดความหวาดกลัว และเพื่อหาสิ่งคุ้มครองตนเองให้ปลอดภัย การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นวัฒนธรรมทางความคิดที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านจิตใจ เนื่องจากความสุขที่เกิดขึ้นในจิตใจนั้นเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ (ยศ สันตสมบัติ 2540) ซึ่งถึงแม้โลกปัจจุบัน วิทยาศาสตร์จะมีอิทธิพลอย่างสูงในหลากหลายด้าน แต่ก็ยังมีอีกหลายเรื่องที่วิทยาศาสตร์ไม่สามารถตอบสนองความต้องการ และอธิบายปรากฏการณ์บางอย่างได้ ทำให้ความเชื่อทางไสยศาสตร์เข้ามามีอิทธิพลในการอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ เพื่อช่วยให้มนุษย์มีความเข้าใจและรู้สึกอบอุ่นใจในหลายเรื่องราว (ศิริชัย ทรวงแสง 2548)

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอินเดียมาแต่โบราณ ในหลายๆ ด้าน เช่น ศาสนา ศิลปกรรม ประเพณี เป็นต้น โบราณวัตถุที่พบส่วนมากก็ล้วนแต่เป็นของที่สร้างขึ้นเนื่องในศาสนาทั้งลัทธิศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนา นอกจากนี้ ยังได้พบรูปเคารพของพระพิฆเนศวรจำนวนมาก เนื่องจากเป็นเทพที่ชาวฮินดูต้องทำการเคารพบูชาไม่ว่าอยู่ในลัทธิศาสนาใด โดยชาวอินเดียมีความเชื่อว่าพระพิฆเนศวรเป็นเทพแห่งอุปสรรคผู้สามารถบันดาลให้เกิดหรือขจัดเสียซึ่งอุปสรรคต่างๆ และอำนวยความสะดวกสำเร็จให้เกิดขึ้นได้ จึงมีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวันของชาวอินเดียทุกๆ คน การนับถือพระพิฆเนศวร เริ่มแรกนั้นมีที่มาจากกรณีนับถือช้างซึ่งเป็นลักษณะของเทพที่มีเศียรเป็นช้าง เป็นเทพเจ้าดั้งเดิมของเผ่าอารยันซึ่งเป็นกลุ่มชนที่ร่อนไปตามป่า หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับสมมติฐานนี้อยู่ในบทสวดหนึ่งในมนตราของคัมภีร์พระเวทที่เรียกว่า ไตตติรียะ อริณยกะ ซึ่งใช้ชื่อว่า เทพทันดิน ซึ่งต่อมาเทพองค์นี้ได้ปรากฏอยู่ในเหล่าเทพของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งเป็นเทพที่มีชื่อว่า พระกณেশหรือพระพิฆเนศวร เป็นเทพแห่งความสำเร็จ อุปสรรค และสติปัญญา มีแหล่งกำเนิดอยู่ในประเทศอินเดีย ต่อมาความเชื่อในเรื่องพระพิฆเนศวรได้เผยแพร่ออกไป (จิรัสสา กษาชีวะ 2531)

มีประเทศอยู่หลายประเทศที่ได้รับอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวร เช่น ศรีลังกา โดยมีการสร้างรูปเคารพขององค์พระพิฆเนศวรด้วยศิลาจำหลักและประดิษฐานไว้ ณ โคปุระที่เป็นพีระมิดทรงสูง ทาสีสันสวยงาม ในประเทศพม่ารูปเคารพขององค์พระพิฆเนศปรากฏขึ้นครั้งแรกในดินแดนแถบเมืองสุโขทัยที่ปากแม่น้ำสะโตง เป็นต้น ซึ่งในประเทศไทยการนับถือพระพิฆเนศวรเป็นเทพแห่งศิลปวิทยา เป็นการริเริ่มโดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวอย่างแท้จริง เนื่องจากพระองค์ท่านโปรดการประพันธ์กวีนิพนธ์ และศิลปศาสตร์ จึงทรงยกย่องพระพิฆเนศวรเป็นพิเศษ โดยทรงนำคุณสมบัติที่เป็นของพระสุริยวงศาแต่เดิมมารวมเข้าเป็นของพระพิฆเนศวรด้วย พระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างเทวาลัยพระพิฆเนศวรสำหรับกรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นเป็นครั้งแรก ณ พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม และทรงมีพระราชนิพนธ์เรื่องเกี่ยวกับพระพิฆเนศวรไว้สำหรับการนาฏศิลป์โดยเฉพาะ เมื่อทรงตั้งวรรณคดีสโมสรที่พระราชทานเทวรูปพระพิฆเนศวรเป็นตราประจำสถาบันนั้น เมื่อกรมศิลปากรเกิดขึ้นและรับตราดังกล่าวมาเป็นตราประจำกรมต่อมา พระพิฆเนศวรจึงกลายมาเป็นเทพแห่งศิลปวิทยาของไทยเราโดยสมบูรณ์ จากความเชื่อที่ว่าพระพิฆเนศวรเป็นเทพเจ้าแห่งศิลปวิทยา จึงมีหน่วยงานต่างๆ ได้นำสัญลักษณ์มาเป็นตราประจำหน่วยงาน เช่น กรมศิลปากร ใช้เป็นรูปพระพิฆเนศวรประทับลวดลายกระหนก ลักษณะคล้ายเมฆ ทรงถือปาศะครอบน้ำวัชระ และทันตะอยู่ในวงกลมที่ล้อมรอบด้วยดวงแก้ว 7 ดวง มีความถึง ศิลปวิทยา 7 อย่าง ที่อยู่ในขอบเขตหน้าของกรมศิลปากร และต่อมายังได้ใช้เป็นตราประจำมหาวิทยาลัยศิลปากรอีกด้วย (กิตติ วัฒนมะหัทม์ 2540)

มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นสถาบันที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับทางด้านศิลปะและการออกแบบในแขนงต่างๆ โดยมีการตั้งคณะจิตรกรรมและประติมากรรมขึ้นเป็นคณะแรก โดยการความเชื่อที่ว่าพระพิฆเนศเป็นเทพแห่งวิชาการทางด้านศิลปะและเทพแห่งความสำเร็จ จึงมีการยกเอาองค์พระพิฆเนศมาเป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งส่งผลให้นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร มีความเคารพในองค์พระพิฆเนศ เนื่องจากมีความเชื่อว่าเป็นเทพประจำมหาวิทยาลัยที่ศึกษาอยู่ โดยนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร จะมีการแสดงออกถึงความเคารพที่แตกต่างกัน เช่น การบูชากราบไว้ การบวช การร่วมพิธีบูชาองค์พระพิฆเนศกับทางมหาวิทยาลัย เป็นต้น โดยสาเหตุในการบูชาจะมีความแตกต่างกันเช่นกัน เช่น การขอพรด้านการเรียน การขอพรเมื่อประสบปัญหาและเมื่อพบกับอุปสรรค เป็นต้น มหาวิทยาลัยศิลปากรจึงเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความเชื่อและนับถือองค์พระพิฆเนศอย่างมาก เพราะมีองค์พระพิฆเนศเป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยและเป็นเหมือนเอกลักษณ์เฉพาะตัวของมหาวิทยาลัยศิลปากรอีกด้วย โดย มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ เป็นที่รู้จักในชื่อว่า "ม.ทับแก้ว" ตั้งอยู่ในบริเวณพระราชวังสนามจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ซึ่งเคยเป็นพระราชวังของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้นองค์พระพิฆเนศ ถือเป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร นักศึกษาส่วนมากต่างให้ความสนใจนับถือในองค์พระพิฆเนศวร และมีการบูชาองค์พระพิฆเนศวรในมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง ผู้ทำวิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษา “พฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูชาพระพิฆเนศของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์” เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร และจัดกลุ่มการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
3. เพื่อจัดกลุ่มปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจเพื่อศึกษาปัจจัยและพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ระหว่างวันที่ 1 – 20 มิถุนายน 2558 และกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ผลงานชิ้นนี้ถือว่ามีระดับปริญญาตรี

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาปัจจัยและพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวร และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ปัจจัยและจัดกลุ่มผู้บูชาตามปัจจัยดังกล่าว

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยและพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ มีขอบเขตด้านตัวแปร ดังนี้

2.1 ตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ คณะวิชา ชั้นปีที่กำลังศึกษา รายได้ ต่อเดือน เกรดเฉลี่ยสะสม ภูมิฐานะ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ศาสนาที่นับถือ ยานพาหนะ

2.2 ตัวแปรด้านพฤติกรรม ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการบูชาพระพิฆเนศวร ความถี่ในการบูชาพระพิฆเนศวร สิ่งที่น่าบูชาพระพิฆเนศวร พฤติกรรมการบนบาน เรื่องที่บนบาน วิธีแก้บนพรที่ขอจากพระพิฆเนศวร รู้ประวัติพระพิฆเนศวรจากแหล่งใด อิทธิพลการบูชาพระพิฆเนศวร เมื่อกล่าวถึงพระพิฆเนศวรจะนึกถึง พระพิฆเนศวรที่เคยบูชาจากมหาวิทยาลัย ความคิดเห็นกับของสะสมที่เกี่ยวกับพระพิฆเนศวร เรื่องที่ทำให้มักจะไปบูชาพระพิฆเนศวร ความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวร โอกาสในการบูชาพระพิฆเนศวร จำนวนรูปที่ใช้ในการบูชา และบทสวดการบูชาพระพิฆเนศวร

2.3 ตัวแปรด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7P's ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมทางการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

3. ขอบเขตด้านประชากร

ในการศึกษารุ่นนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษานักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

4. ขอบเขตด้านพื้นที่และเวลา

การศึกษานี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาในมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

1. ทำให้ทราบถึงความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวร นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ซึ่งนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรทุกคนมีความเคารพในองค์พระพิฆเนศวร แต่อาจมีความเชื่อในองค์พระพิฆเนศวรที่ต่างกัน

2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยและพฤติกรรมต่างๆ การบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ซึ่งอาจมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูชาองค์พระพิฆเนศวรของนักศึกษาที่แตกต่างกัน

3. เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ศรัทธาในองค์พระพิฆเนศวร รวมถึงผู้ที่สนใจ แต่ยังขาดความรู้เกี่ยวกับองค์พระพิฆเนศวร โดยจะทำให้ผู้ที่ศรัทธาและมีความสนใจ ทราบถึงวิธีการบูชาองค์พระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยและพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้ในการศึกษารวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ
2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม
3. ความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวร
4. มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ

1. ความหมายของความเชื่อ

จารุวรรณ ธรรมวัตร (2522 : 106) กล่าวว่า ความเชื่อเกิดจากมนุษย์แต่ละท้องถิ่นมีปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ประสบภัยพิบัติ เกิดโรคภัยไข้เจ็บ เกิดภัยธรรมชาติ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกินความสามารถที่มนุษย์ธรรมดาจะแก้ไขได้จึงเกิดความคิดขึ้นมาว่าน่าจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติบันดาลให้เป็นเช่นนั้น

สถาพร ศรีสังข์ (2533 : 16) ให้ความหมายของความเชื่อไว้ว่า ความเชื่อ หมายถึงการยอมรับข้อเสนอลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งว่าเป็นความจริง การยอมรับนี้อาจเกิดจากสติปัญญา เหตุผลหรือศรัทธา โดยไม่ต้องมีเหตุผลใด ๆ รองรับก็ได้

สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2544 : 55-56) กล่าวว่า ความเชื่อ คือ ความเห็นตามด้วยความมั่นใจ ความไว้วางใจ ความเชื่อของแต่ละคนเกิดจากความคิดคำนึง ความปรารถนาจะ "ได้รู้" ได้เห็นแต่ไม่อาจ "ได้รู้" ได้เห็น ความปรารถนาจะประสบ หรือไม่ประสงค์จะประสบ แม้ไม่มั่นใจว่าจะเป็นตามที่ต้องการ ถ้ามีความเสี่ยงสูงก็จะเกิดความหวาดกลัว เกิดความวิตกกังวลมากก็จะพยายามหาสิ่งยึดเหนี่ยว เพื่อเพิ่มความมั่นใจและความไว้วางใจให้แก่ตนเอง

อุดม เขยกิจวงศ์ (2545 : 187) กล่าวว่า ความเชื่อ เป็นความรู้สึกเชื่อมั่น ศรัทธาของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งต่างๆว่าจะบันดาลให้เกิดทุกข์หรือสุขได้ หากการกระทำหรือปฏิบัติต่อความเชื่อ

ในทางที่ถูกที่ควร ความสุขก็จะเกิดตามมา ในทางตรงกันข้าม หากกระทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือละเลย ความทุกข์ร้อนอาจจะเกิดขึ้นได้

ยุทธนา คนแรง และสุชาดา บุญเปรม (2548 : 51) กล่าวว่า ความเชื่อ คือความรู้สึกนึกคิดของคนในอดีตต่อ ๆ กันมา และมีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มชนโดยไม่คำนึงถึงเหตุผล ความเชื่อจะมีลักษณะสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น

จากความหมายของความเชื่อที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ความเชื่อ หมายถึง ความรู้สึกเห็นด้วย คล้อยตามของบุคคล อันอยู่ภายใต้จิตสำนึกของมนุษย์ที่มีความศรัทธาต่อสิ่งต่างๆ นำไปสู่ความเชื่อมั่น ไว้วางใจ แล้วแสดงออกมาทางการกระทำหรือการปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง

2. แนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อ

จรัส พิชัยราชศักดิ์ (ม.ป.ป.: 34) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อไว้ พอสรุปได้ว่า มนุษย์จำเป็นต้องผูกพันอยู่กับความเชื่อ โดยมี आधारความเชื่อได้ ชีวิตมนุษย์มีทั้งสิ่งที่มองเห็นได้ เข้าใจได้ และพิสูจน์ได้ ความเชื่อทำให้มนุษย์เกิดความมั่นใจทำให้เกิดความสบายใจ และความเชื่อทำให้มนุษย์บรรลุถึงความสำเร็จได้

ปราสาท อิศรปริดา (2518 : 69) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของความเชื่อไว้ว่า ความเชื่อ และสิ่งยึดเหนี่ยวต่าง ๆ อาจกลายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญซึ่งเกี่ยวพันกันอย่างแยกไม่ออก กล่าวคือความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวบ้าน จะเป็นมาตรการที่ควบคุมความประพฤติของ ชาวบ้านมิให้ออกนอกจารีตประเพณี และยังเป็นเครื่องชี้ทางการดำรงชีวิต ทั้งทางด้านการเกษตร การรักษาโรค การบริโภค การสร้างที่อยู่อาศัย เศรษฐกิจ และสังคมส่วนรวม

3. มูลเหตุของความเชื่อ

จรัส วังศ์กระจำ (2539 : 14) ได้กล่าวว่า สาเหตุของความเชื่อ เกิดจากความไม่รู้สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และไม่สามารถจัดปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นให้หมดไปได้และคิดว่าปัญหาดังกล่าว น่าจะเกิดจากอำนาจเหนือธรรมชาติบันดาลให้เกิดขึ้น

แสงอรุณ กนกพงษ์ชัย (2548 : 34) ได้กล่าวถึงสาเหตุของความเชื่อ ดังนี้

1) เกิดจากความกลัว หรือความไม่รู้ของมนุษย์ที่ไม่สามารถหาเหตุผลหรือคำอธิบายใด ๆ มาอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นได้ เช่น ทำไม้ฝนจึงตก ทำไม้ฟ้าจึงผ่า เป็นต้น จึงทำให้มนุษย์เกิดความกลัวและเชื่อว่าเป็นสิ่งลึกลับที่จะต้องมีการทำขึ้น มนุษย์จึงได้สมมติให้มีเทพประจำสิ่งต่างๆ เช่นพระพิรุณ พระพาย พระเพลิง ฯลฯ แล้วทำพิธีบูชาเช่นสรวงเพื่อให้

เกิดความเป็นสิริมงคล แต่เมื่อมนุษย์ได้พัฒนาการขึ้น มนุษย์สามารถหาเหตุผลมาอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ ความเชื่อในสิ่งเหล่านี้จึงเสื่อมคลายลง

2) เกิดจากมนุษย์มีพัฒนาการขึ้นแล้วต้องการให้สังคมเกิดความสงบสุขมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มนุษย์จึงตั้งความเชื่อมั่นขึ้นมาโดยแฝงเหตุผลต่างๆ ไว้ในความเชื่อ นั่นคือ

2.1) ความเชื่อที่ต้องการสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย เช่น ถีรดตันไม้ใหญ่รุกขเทวดาจะโกรธ ทั้งนี้เพื่อต้องการให้จับถายเป็นที่เป็นทางได้อย่างถูกต้อง ถ้าหิวหมตอนกลางคืนผีจะมา ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ไปเที่ยวกลางคืน เป็นต้น

2.2) ความเชื่อที่ต้องการให้คนมีมารยาท มีความละเอียดรอบคอบ เช่น ตำครกแตกจะไม่ได้แต่งงาน ถอดผ้าถุงเป็นวงทิ้งไว้เป็นเสนียด เป็นต้น

2.3) ความเชื่อที่ต้องการให้มีสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย เช่น ไม่ให้พาเด็กที่ฟันยังไม่งอกเข้าใต้น้ำ เดี่ยวฟันจะไม่งอก ห้ามปลุกมะพร้าวใกล้บ้านเชื่อว่าอัปรีภัยัญไร เป็นต้น

2.4) ความเชื่อที่ต้องการผลทางจิตใจ เช่น นุ่งผ้าไหมวันจันทร์มีเสน่ห์ จะทำการมงคลใดให้คุณก็ดูยามให้นุ่งผ้าสีดำวันจะเป็นมงคล เป็นต้น

2.5) ความเชื่อที่ต้องการผลอื่นๆ เช่น ไม่ให้แกะหัวแมว เพราะเมื่อแกะหัวจะสั้นเหมือนแมว ต้นไม้ออกผลห้ามจับเพราะผลจะเน่า เป็นต้น

4. ลักษณะของความเชื่อ

สุนันท์ อุดมเวช (2525 : 114-115) ได้กล่าวถึงลักษณะของความเชื่อไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1) ความเชื่อที่แฝงไว้ด้วยเหตุผล เช่น

1.1) ห้ามตากผ้าไว้นอกบ้านเวลากลางคืน เชื่อว่าผีกระสือจะมาขีดปาก (เพราะการตากผ้ากลางคืน ผ้าข้อมไม่แห้ง เปื้อนเรื้อรเหม็นหืนและอาจถูกขโมยไปได้)

1.2) ห้ามหญิงมีครรภ์ตำไม้รวก เชื่อว่าลูกจะมีอันเป็นไป (เพราะเกรงไม้รวกซึ่งคมจะบาดท้องที่บาง เกิดอันตรายได้)

1.3) ห้ามตัดเล็บตอนกลางคืน เชื่อว่าเป็นการแข่งพ่อแข่งแม่ (เพราะเกรงจะตัดถูกเนื้อตัวเอง เข้ากลางคืนสมัยก่อนมีแต่ตะเกียง)

1.4) ห้ามหญิงมีครรภ์อาบน้ำเวลากลางคืน เชื่อว่าเด็กจะมีไขมันมาก (เพราะเกรงจะสิ้นหกล้ม หรือถูกสัตว์มีพิษขบกัดเอา)

1.5) ห้ามปลุกมะพร้าวใกล้บ้าน เชื่อว่าอัปรีภัยัญไร (เพราะเกรงลูกมะพร้าวจะหล่นใส่หลังคาบ้านและรากมะพร้าวจะทำให้บ้านพัง)

1.6) ห้ามกวาดบ้านตอนกลางคืน เชื่อว่ากวาดเงินกวาดทองออกจากบ้าน (เพราะเกรงว่าจะกวาดไม่สะอาด และอาจโดนข้าวของล้มแตกเสียหาย)

1.7) ห้ามนอนกินข้าว เชื่อว่าตายไปจะเกิดเป็นงูหรือจระเข้ (เพราะเกรงจะตำลักเกิดอันตราย เสียเวลา และไม่สุภาพ)

2) ความเชื่อที่ไร้เหตุผล เช่น

2.1) คนกินกล้วยแปด จะออกลูกเป็นแฝด

2.2) ไล่ซักให้เดินข้ามไปมา 3 ครั้งมันจะหาย

2.3) ใต้อินเสียงจิ้งจกร้อง ต้องจูปากตามแก้เคล็ด

2.4) หญิงครรภ์แก่ให้กินลูกคราบจะได้คลอดง่าย

2.5) คนมีเล็บเป็นดอกเป็นคนมีบุญ

2.6) คนตาเอกลบไม่ได้

2.7) ถ้านกตกร้องบ้านใคร บ้านนั้นจะมีคนตาย

2.8) เด็กทารกปากหนักให้อากบมาตีปากเด็ก จะทำให้เด็กพูดเร็ว

5. ประเภทของความเชื่อ

ศุริวงศ์ พงศ์ไพบุตย์ (2529 : 184 – 185) ได้กล่าวถึงความเชื่อของชาวไทยภาคใต้ โดยจำแนกตามมูลฐานที่เกิดไว้ 4 ประเภทใหญ่ คือ

1) ความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิและศาสนา

2) ความเชื่อทางไสยศาสตร์

3) ความเชื่อเกี่ยวกับจริยวัตร

4) ความเชื่อเกี่ยวกับขากกลางบ้านและการปิดเป่ารักษาไข้

ภิญโญ จิตธรรม (2518 : 190) ได้แบ่งประเภทของความเชื่อออกเป็น 15 หมวดใหญ่ๆ

ดังนี้

1) การเกิด การตาย

2) โชคร้าย โชคดี ลางบอกเหตุร้าย เหตุดี

3) ความฝัน และการทำนายฝัน

4) ฤกษ์ยาม

5) เวทย์มนต์คาถา เครื่องรางของขลัง เสน่ห์ และไสยศาสตร์อื่น ๆ

6) การดูลักษณะดี – ชั่วของสัตว์

7) สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น เทวดา เทพารักษ์ เจ้าพ่อ เจ้าที่ เจ้าแม่ อมนุษย์ต่าง ๆ เช่น ผี ยักษ์

เปรต ผีเสื้อสมุทร เงือก

- 8) เคล็ดและการเคล็ดต่าง ๆ
- 9) มงคลและอัปมงคล
- 10) ความเชื่อเกี่ยวกับจำนวนนับ
- 11) ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ
- 12) ความเชื่อเกี่ยวกับขากกลางบ้าน
- 13) ความเชื่อนรก สวรรค์ ชาติ ภพใหม่
- 14) ความเชื่อเกี่ยวกับอาชีพ
- 15) เบ็ดเตล็ด

เบญจมาศ พลอินทร์ (2524 : 14-15) ได้แบ่งประเภทของความเชื่อออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) ความเชื่อทางไสยศาสตร์ เป็นเรื่องของการใช้คาถาอาคมต่างๆ มีอยู่ทุกหมู่คน แม้ในปัจจุบันจะมีความเจริญทางวิทยาศาสตร์และวิทยาการแทนใหม่ แต่ความเชื่อทางไสยศาสตร์ก็ยังมิอยู่ทั้งนี้เพราะเรื่องของไสยศาสตร์ เป็นที่พึงทางใจอย่างหนึ่ง เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับของขลัง เครื่องราง ความอยู่ยงคงกระพัน การลงยันต์ การเสกเป่า การทรงเจ้าเข้าผี เหล่านี้ยังมีผู้เชื่อถืออยู่อีกเป็นจำนวนมาก

2) ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ เป็นวิชาว่าด้วยการคำนวณตัวเลขเพื่อพยากรณ์ โชคชะตาของคน มีส่วนเกี่ยวข้องกับไปถึงการโคจรของดวงดาวในท้องฟ้าด้วย และดวงดาวเหล่านั้นมีอำนาจเหนือวิถีชีวิตของมนุษย์ ความเชื่อเช่นนี้มีนักปราชญ์เป็นผู้กำหนดขึ้นและนิยมเชื่อถือกันมานาน การดูฤกษ์ยาม เพื่อประกอบกิจการใดๆ เพื่อให้เป็นสิริมงคลนั้นยังเป็นความเชื่อที่ยังเหนียวแน่นอยู่ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับฤกษ์ยาม เป็นคติทางศาสนาฮินดู พราหมณ์จะเป็นผู้คำนวณฤกษ์ยาม ในราชสำนักจะต้องมีพราหมณ์ เรียกว่าพระโหรา เป็นผู้ประกอบพิธีต่างๆ ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม ได้แก่ การวางศิลาฤกษ์ การเดินทาง เป็นต้น

3) ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง และความฝัน เป็นความเชื่อที่เกิดจากประสบการณ์ได้จากการสังเกตและจดจำบอกเล่าสืบต่อกันมา เช่น การลงจากบ้านต้องกำหนดว่าจะต้องอย่างไรก่อน หรือ การสุดลมหายใจเข้าออก ก่อนเดินทาง ความรู้สึกเขม่นตา ซ้าย ขวา หรือถ้าไม่เห็นเงาหัวเมื่อออกจากบ้าน เชื่อว่าจะต้องตาย แม้มีสัตว์วิ่งมาตัดหน้าหรือจิ้งจกร้องทัก สิ่งเหล่านี้ถือเป็นลางสังหรณ์ บอกลางดีหรือลางร้ายมนุษย์ได้จดจำไว้ ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับความฝันนั้น นับเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นและได้สังเกตจดจำมาเช่นกัน บางครั้งความฝันไปเกี่ยวข้องกับทางโหราศาสตร์ คือมีการทำนายฝันว่ามีโทษหรือมีคุณอย่างไร จะมีโชคดีหรือร้ายอย่างไร ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโชคลางและความฝันอีกอย่างหนึ่ง คือนิมิต หมายถึง สิ่งปรากฏให้เห็นเป็นลางบอกเหตุล่วงหน้า

4) ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา เกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา ความเคารพพระศาสดามีมากประกอบกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ร่วมกัน จึงทำให้เกิดความเชื่อว่า สิ่งเคารพเกี่ยวกับศาสนาเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่บันดาลสิ่งดีสิ่งชั่วให้เกิดขึ้นแก่คนได้ เช่น ความเลื่อมใสในพระพุทธรูปว่ามีอิทธิฤทธิ์ต่างๆ เชื่อกับความศักดิ์สิทธิ์ของคาถา อันเป็นภาษาบาลีว่ามีอำนาจเรียกว่า เวทมนต์ คาถา คำสวดต่างๆ ถือว่าเป็นมงคลและสามารถขับไล่ภูตผีปีศาจได้ เป็นต้น

บุพผา ทวีสุข (2526 : 168-159) ได้แบ่งประเภทของความเชื่อไว้ 15 ประเภท คือ

1) ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิดการตาย เช่น ถ้าแมวดำกระโดดข้ามศพ ศพนั้นจะฟื้นขึ้นมาหลอก ใส่เสื้อให้ศพต้องใส่กลับตรงข้ามกับคนเป็น ผิดตายโหงห้ามเข้าบ้าน เป็นต้น

2) ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเพื่อบอกเหตุล่วงหน้า เช่น ถ้าเขม่นตาขาวจะเกิดกลางร้าย ถ้าเขม่นตาซ้ายจะได้ลาภ ขณะเดินทางถ้ามีสัตว์วิ่งตัดหน้าจะเป็นกลางร้ายอย่าเดินทางต่อไป เป็นต้น

3) ความเชื่อเกี่ยวกับความฝันและการทำนายฝัน เช่น ฝันว่าฟันหัก แสดงว่าญาติพี่น้องพ่อแม่จะเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต ฝันว่าได้แหวนหรือได้สร้อยจะได้ลูก

4) ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องฤกษ์ยาม ฤกษ์ คือ เวลาที่เหมาะสมเป็นชัยมงคล ส่วนยาม คือ วันที่ดีและร้าย ในเรื่องของฤกษ์จะต้องมีการคำนวณว่าปีใด เดือนใด วันเวลาใดดี ในการประกอบการมงคลจะต้องดูเวลาที่ดีที่เรียกว่า ฤกษ์ก่อน เช่น ฤกษ์รดน้ำ ฤกษ์แต่งงาน เป็นต้น

5) เวทมนตร์คาถา เครื่องรางของขลัง เสน่ห์และไสยศาสตร์อื่นๆ เช่น ฟันของบรรพบุรุษสามารถป้องกันภัยได้ เครื่องรางของขลังต่างๆ ทำให้อยู่ยงคงกระพันฟันไม่เข้ายิงไม่ออก อาทิวาน พระเครื่อง เหล็กไหล เป็นต้น

6) การดูลักษณะดีชั่วของคน สัตว์ต่างๆ เช่น หญิงใดมีขอบตาแดงและหนังตาขุ่นจะชนะศัตรู หญิงใดผมดำละเอียด ตากว้าง เจริญไฟเราะ กลางตัวกลม ถ้าชายใดได้เป็นภรรยาจะเกิดทรัพย์มาก เป็นต้น

7) สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น เทวดา เทพารักษ์ เจ้าพ่อ เจ้าที่ เจ้าแม่ อมมุนย์ต่างๆ อาทิจี ยักษ์เปรต คนธรรพ์ ผีเสื้อสมุทร เงือก เป็นต้น

8) เคล็ดและการแก้เคล็ดต่างๆ เป็นสิ่งที่แก้เหตุการณ์ร้ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหรือสร้างเหตุการณ์ขึ้นเพื่อให้เกิดกำลังใจ

9) มงคลและอัปมงคล สิ่งที่จะนำมาซึ่งความสุขความเจริญหรือความหายนะ เช่น ถ้าถ้วยชามแตกในวันแต่งงาน หรือมีคนทะเลาะกันถือว่าเป็นอัปมงคล เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะอยู่กันไม่ยัด เป็นต้น

10) ความเชื่อเกี่ยวกับจำนวนนับ จำนวนตัวเลขต่างๆ เช่น ทำงานมงคลให้นิมนต์พระเลขที่ไหว้ศพจตุรูป 1 ดอก เป็นต้น

11) ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ถ้ามืดแดงวางไข่จากรัง แสดงว่าฝนจะตกหนัก ถ้าท้องฟ้าสีแดงจะมีพายุ เป็นต้น

12) ความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้าน เช่น ถ้าเล็บขบให้เอากำนัไม้ขีดยัดใส่ลงในซอกเล็บแล้วจะไม่เป็นอีกเลย ถ้าสุนัขบ้าเอาน้ำมะพร้าวให้กินจะหาย คนมีประจำเดือน ห้ามกินน้ำมะพร้าว เป็นต้น

13) ความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์ ชาติใหม่ ภพใหม่ เช่น อย่าดมดอกไม้ถวายพระ ชาติหน้าจะจุมโกหัว ทำบุญด้วยเครื่องหอม ชาติหน้าจะสวยงาม มีชื่อเสียงขจร เป็นต้น

14) ความเชื่อเกี่ยวกับอาชีพ เช่น คนใจร้อนปลุกพริก พริกจะเผ็ดกว่าคนใจเย็นปลุก ห้ามยืมเมื่อปลุกข้าวโพด เพราะจะทำให้ฝักข้าวโพดไม่งามและเม็ดห่าง เป็นต้น

15) ความเชื่ออื่นๆ เช่น ห้ามเล่นข้าวสารมือจะดำง ชีหมาแล้วฟ้าจะผ่า ตำครกเปล่าแล้วนมจะยาน เป็นต้น

สมเด็จพระอัมมะพันธ์ (2536 : 8) ได้แบ่งประเภทของความเชื่อออกเป็น 12 ประเภท ดังนี้

1) ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ความเชื่อเรื่องรามสูร เมฆลาขวานฟ้า ราหูอมจันทร์

2) ความเชื่อเรื่องโชคลาง ดุขยามต่างๆ ลางไม่ดี เช่น นกแสบบินเกาะหลังคา จึงจกตกลงมาตายต่อหน้า

3) ความเชื่อเรื่องยากลางบ้าน สมุนไพรต่างๆ เช่น ยอดฝรั่งกินแก้ท้องเดิน ขมิ้นใช้ทาผิวสวย

4) ความเชื่อเรื่องนิมิตและฝัน เช่น ฝันว่าจิ้งจอก ทายว่าจะได้คู่ครอง ฝันว่าได้แหวนจะได้คู่ผู้ชาย

5) ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เครื่องรางของขลัง คณาอาคมต่างๆ เช่น เขี้ยวหมูตัน ผ้ายันต์ ตะกรุดลูกประคำ ฯลฯ

6) ความเชื่อเรื่องลักษณะคน-สัตว์ เช่น คนหูยานจะอายุยืน หญิงที่มีหน้าอกใหญ่ แสดงว่ามีความรู้สึกทางเพศ หรือกามอารมณ์ วัวที่มีโคนหางใหญ่จะมีกำลังมาก

7) ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือศาสนา เช่น ถ้าขี้สสาวะรดปลวก อวัยวะเพศจะบวม การเชื่อถือเทพเจ้าต่างๆ ว่าช่วยขจัดทุกข์ให้คนได้ เป็นต้น

8) ความเชื่อเกี่ยวกับการทำมาหากินและอาชีพ เช่น ร้านค้าใดที่มีลูกค้านแรกในวันนั้นซื้อของด้วยเงินเชื่อ ตลอดวันนั้นจะมีคนซื้อเงินเชื่อ การทำเบ็ดตกปลาต้องทำเวลาหัวจืด การเข้าป่าหาล่าสัตว์ต้องมีการเบิกไพร

9) ความเชื่อเรื่องเคล็ด เช่น ห้ามกินกินไก่ จะทำสุหนต์ลำบาก ถ้าถูกสุนัขกัดให้เจ้าของสุนัขเหยียบที่แผล จะศึกษาเล่าเรียนสิ่งใดให้เรียนวันพฤหัสบดี

10) ความเชื่อเรื่องภูมิ ผี ปีสาง เช่น พระเสื้อเมือง พระภูมิเจ้าที่ ผีปู่ ผีตา ผีฟ้า ผีกล้วย

11) ความเชื่อเรื่องนรกและสวรรค์ ใครทำดีจะได้ขึ้นสวรรค์มีวิมาน อิมทรัพย์ ไม้ร้อนไม่หนาว มีคนบรรเลงเพลงกล่อม ใครทำชั่วจะตกนรก เป็นเปรตปากเท่ารูเข็ม ตกกระทะทองแดง ปีนต้นจ้าว

12) ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ หมอดู เช่น ดูวันดีจะประกอบพิธีมงคล วันเนาศพ คนเกิดวันต่าง ๆ การทำนายโชคชะตาราศี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2547 : 57) ได้แบ่งประเภทของความเชื่อออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) ความเชื่อตามที่เป็นอยู่ เป็นการเชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าจริง-เท็จ ถูก-ผิด เช่น เชื่อว่าโลกกลม พระอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออก เป็นต้น

2) ความเชื่อเชิงประมาณค่า เป็นความเชื่อที่แฝงความรู้สึกรวมทั้งที่ประเมินในขณะเดียวกัน เช่น เชื่อว่าบุหรี เป็นสิ่งที่ไม่อันตรายต่อสุขภาพ เป็นต้น

3) ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำ-ควรห้าม เป็นความเชื่อว่าสิ่งใดที่พึงปรารถนา-ไม่พึงปรารถนา เช่น เชื่อว่าเด็กควรต้องเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ เป็นต้น

4) ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ เป็นความเชื่อในสถานที่ก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งตามมา เช่น เชื่อว่า การตัดไม้ ทำลายป่า ทำให้เกิดภัยแล้ง การสร้างรถไฟใต้ดินจะช่วยลดปัญหาการจราจรในกรุงเทพฯ เป็นต้น

6. คุณค่าของความเชื่อ

มณี พระขอมยงค์ (2529) ได้กล่าวถึงคุณค่าของความเชื่อ ดังนี้

- 1) ความเชื่อทำให้เกิดความมั่นใจ
- 2) ความเชื่อทำให้เกิดพลัง
- 3) ความเชื่อทำให้เกิดการสร้างสรรค์
- 4) ความเชื่อทำให้เกิดความสามัคคี
- 5) ความเชื่อทำให้เกิดรูปธรรม
- 6) ความเชื่อเป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา
- 7) ความเชื่อทำให้เกิดการนับถือศาสนาได้อย่างมั่นคง
- 8) ความเชื่อทำให้เกิดฤทธิ์ทางใจ

1) พฤติกรรมปกติ ได้แก่ พฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกตามบรรทัดฐานของสังคมซึ่งผู้คนในสังคมนั้นยอมรับ เป็นต้นว่าการให้ความช่วยเหลือไม่เอาใจเอาเปรียบผู้อื่น การยอมรับกติกาของสังคม การรู้จักคบค้าสมาคมกับผู้อื่น

2) พฤติกรรมเบี่ยงเบน เป็นพฤติกรรมที่กระทำผิดไปจากบรรทัดฐานของสังคม ซึ่งอาจเนื่องมาจากความเห็นแก่ตัว หรือจากความผิดปกติทางร่างกาย หรือด้วยสาเหตุอื่นๆ

พิภพ วังเงิน (2547 : 3) ได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ได้อธิบายถึงลักษณะของพฤติกรรมที่มีมาแต่กำเนิด เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ เป็นไปตามธรรมชาติไม่จำเป็นต้องผ่านการเรียนรู้แต่อย่างไร กลไกของร่างกายจะมีปฏิกิริยาตอบสนอง เช่น การกระพริบตา สัญชาตญาณต่างๆ เช่น ความกลัว ความตื่นเต้น ความรัก ความต้องการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ

2) ได้อธิบายถึงลักษณะของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลจากภายนอก คือเกิดจากการที่บุคคลติดต่อกับปฏิสัมพันธ์ สังสรรค์ร่วมกิจกรรมกับบุคคลอื่น การเข้าอยู่ในกลุ่ม การปฏิบัติงานในองค์กร การเข้าไปข้องเกี่ยวกับเหตุการณ์ หรือสิ่งแปลกใหม่ ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องปรับพฤติกรรมของตนเพื่อการอยู่รอดและสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้ การปรับตัวเองให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม เป็นกระบวนการแห่งวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต มนุษย์มีชีวิตมีพฤติกรรมต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่ชีวิต ทำให้ตนเองมีความสุขความพอใจ หรือเข้ากับคนอื่นได้ การปรับปรุงตัวในทางสังคม มีวิวัฒนาการเป็นแบบแผน มีปทัสสถานของสังคมเป็นแนวปฏิบัติอยู่แล้ว

3. ลักษณะของการปรับพฤติกรรม

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2541) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของการปรับพฤติกรรมไว้ดังนี้

1) มุ่งที่พฤติกรรมโดยตรง โดยที่พฤติกรรมนั้นต้องสังเกตเห็นได้ และวัดได้ตรงกัน ด้วยเครื่องมือที่เป็นวัตถุวิสัย ไม่ว่าจะการตอบสนองนั้นเป็นภายในหรือภายนอกก็ตาม

2) ไม่ใช่คำที่เป็นการตีตรา นอกจากจะมีความหมายกว้าง ไม่มีความชัดเจน ยกต่อการสังเกตให้ตรงกัน และยกต่อการจัดโปรแกรมการปรับพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายได้ การตีตราอาจทำให้เด็กหรือผู้ปกครองเกิดความอับอายแล้วจะส่งผลให้เด็กเลือกแสดงพฤติกรรมตามที่ถูกตีตราได้

3) พฤติกรรมไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่ปกติหรือปกติ ก็ตาม ย่อมเกิดจากการเรียนรู้ในอดีตทั้งสิ้น ดังนั้นพฤติกรรมเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยกระบวนการเรียนรู้

4) การปรับพฤติกรรมจะเน้นสภาพ และเวลาในปัจจุบันเท่านั้น เมื่อวิเคราะห์ได้ว่าสิ่งเร้าและผลกรรมใดที่ทำให้พฤติกรรมนั้นเกิดบ่อยหรือลดลงในสภาพปัจจุบัน ก็สามารถปรับสิ่งเร้า

และผลกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้พฤติกรรมดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

5) การปรับพฤติกรรมนั้นจะเน้นวิธีการทางบวกมากกว่าวิธีการลงโทษ เนื่องจากเป้าหมายของการปรับพฤติกรรมเน้นการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการทางบวก เพราะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งยังได้ก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์น้อยกว่าวิธีการลงโทษ

6) วิธีการปรับพฤติกรรมนั้น สามารถใช้ได้เหมาะสมตามลักษณะของปัญหาแต่ละบุคคล เพราะคนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นในการดำเนินการปรับพฤติกรรมจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย

7) วิธีการปรับพฤติกรรมเป็นวิธีการที่ได้รับการพิสูจน์มาแล้วว่า มีประสิทธิภาพและได้ผลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพฤติกรรม

ประสิทธิ์ บัวงาม (2538 : 19) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพฤติกรรม คือ ความเชื่อมีความสัมพันธ์ต่อการดำรงชีวิตและมีอิทธิพลต่อสังคม เป็นตัวกำหนดการแสดงออกทางพฤติกรรมของคนในสังคม ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อคนเรามีความเชื่ออย่างหนึ่งอย่างใด ย่อมเป็นเหตุจูงใจให้เกิดการกระทำหรือพฤติกรรมที่ตอบสนองความเชื่อนั้นๆ และถ้าเปลี่ยนความเชื่อไปจากเดิม พฤติกรรมก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้อาจสะท้อนให้เห็นได้ในลักษณะของข้อห้าม และข้อปฏิบัติในการดำรงชีวิตของคนในสังคม เป็นต้น

คนัย ไชโยธา (2538 : 71) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพฤติกรรม คือ ความเชื่อมีประโยชน์ หรือมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และมีอิทธิพลต่อสังคม เป็นตัวกำหนดการแสดงออกทางพฤติกรรมของคนในสังคม โดยอาจสังเกตได้ว่าเมื่อบุคคลมีความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งย่อมเป็นเหตุจูงใจให้เกิดการกระทำ หรือพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อความเชื่อนั้นๆ และถ้าเปลี่ยนความเชื่อไปจากเดิม พฤติกรรมก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย และพฤติกรรมเช่นนั้นอาจสะท้อนให้เห็นได้ในลักษณะของข้อห้าม และข้อปฏิบัติในการดำรงชีวิตของคนในสังคม

โสภา ชายเกตุ (2542 : 19) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพฤติกรรม คือ ความเชื่อจะมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม เพราะเมื่อเรามีความเชื่อเช่นไร ก็จะแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อความเชื่อนั้น และเมื่อความเชื่อเปลี่ยนไป พฤติกรรมของคนก็ย่อมเปลี่ยนไปด้วย

บรรค์ชัย อภิสุภาพ (2547 : 22) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพฤติกรรม คือ ความเชื่อมีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์ และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของ

มนุษย์ให้ปฏิบัติไปตามความเชื่อนั้น พฤติกรรมเหล่านี้อาจจะสะท้อนให้เห็นได้ในรูปของข้อห้าม ข้อปฏิบัติต่างๆ ตลอดจนแนวการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุข

จากความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพฤติกรรม ที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพฤติกรรม คือ ความเชื่อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลและสังคม เมื่อความเชื่อของบุคคลหรือสังคมเปลี่ยนไป พฤติกรรมของบุคคลหรือสังคมก็จะเปลี่ยนไปด้วยและจะเป็นตัวอธิบายต่อการกระทำและกิจกรรมที่เกิดขึ้นของคนในสังคม

ความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวร

1. ตำนานการกำเนิดของพระพิฆเนศวร

ลัทธิพระพิฆเนศวร

จิรัสดา คชาชีวะ (2544 : 15) ได้กล่าววาลัทธิคณาปตยะ นับถือพระพิฆเนศวรเป็นเทพสูงสุด ลัทธินี้คงสืบต่อมาจากการนับถือลัทธิ “คณปติ-วินายกะ” แต่เดิม กล่าวกันว่าลัทธินี้อาจตั้งขึ้นแล้วในตอนปลายของพุทธศตวรรษที่ 11 ลัทธิคณาปตยะเจริญแพร่หลายเป็นที่นิยมกันทั่วไปในราวพุทธศตวรรษที่ 15 โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยแรงสนับสนุนจากลัทธิศักติที่มีอำนาจและลึกลับตั้งเป็นลัทธิย่อยว่า “ศักติ-คณปติ” โดยมีรูปแบบที่สัมพันธ์กับศักติหลายรูปแบบ คือ อุจฉุหิษฏ-คณปติ, มหา-คณปติ, อูรทวาระ-คณปติ, ปิงคละ-คณปติ และลัททิมิ-คณปติ

ในสมัยสัมภะราจาธิปไตย ลัทธิคณาปตยะแบ่งออกเป็นนิกายย่อย 6 นิกาย คือ มหาคณปติ, หริทระ-คณปติ, อุจฉุหิษฏ-คณปติ บางทีเรียกว่า เหมระพะ นวนิตะ, สุวรรณะและสันตนาะ

นิกายย่อยเหล่านี้ล้วนนับถือพระพิฆเนศวรเป็นเทพสูงสุดเหมือนกัน แต่มีรูปแบบและบทสวด “มนตร์” ที่แตกต่างกันไป การปฏิบัติ คณปติ อาจทำได้ 2 ทางซึ่งจะแตกต่างกันเพียงรายละเอียดปลีกย่อยตามแต่นิกายได้แก่วิธีการเข้ามานด้วยวิธีลึกลับ และการปฏิบัติบูชาโดยไม่ต้องเข้ามาน ผู้นับถือลัทธิคณาปตยะจะบูชา “ลึงคะ” และ “คณปติ-ลึงคะ” ซึ่งถือว่าสำคัญเป็นอันดับสองรองจากสวัมภู ซึ่งประดิษฐานอยู่ส่วนในสุดของแท่นบูชาภายในวัด แม้แต่ผู้เคารพบูชาเองก็จะไม่เห็น “คณปติ-ลึงคะ” ซึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์น้อยกว่านั้น จะประดิษฐานให้สมาชิกของนิกายคณาปตยะเห็นมีลักษณะในรูปของมะนาวป่า แตงกวา มะขวิด หรือลูกหว้า เชื่อกันว่าการบูชาที่ตั้งขึ้นโดย “คณะ” ตั้งแต่ในยุคแรกๆ

เมื่อพวกคณาปตยะมีจำนวนมากขึ้นก็เริ่มทำสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นชัดเจนนั่นคือ มีวงกลมสีแดงบนหน้าผาก จัดเป็นกลุ่มลัทธิที่ลึกลับ มีการสร้างวัดถวายพระพิฆเนศวร โดยเฉพาะ มีหनु พาหนะของพระองค์เฝ้าอยู่หน้าทางเข้า วัดที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่ง เป็นวัดบนหน้าผาใกล้กับเมืองตริลโน โปลีที่รู้จักกันในนามว่าอุฉนิ-พิพิยาร์ โกลิ

การนับถือบูชาและพิธีกรรมเกี่ยวกับพระพิฆเนศวร ชาวฮินดูส่วนมากไม่ว่าจะทำกิจพิธีใด ไม่ว่าจะเป็นการทำพิธีกรรม พิธีทางศาสนา หรือแม้แต่การประกอบกิจการค้า การเล่าเรียนอ่านเขียน ประพันธ์หนังสือ จะต้องทำการบูชาพระพิฆเนศวรเสียก่อน คัมภีร์โบราณต่าง ๆ ทั้งที่จารึกไว้บนใบลานหรือบนแผ่นโลหะอื่นๆ ได้บันทึกเกี่ยวกับการสักการบูชาพระคณปติเป็นใจความว่า “ศรีคณธิปเตนมหะ”

ในอินเดียใต้ที่ซึ่งลัทธิไศวนิกายเจริญรุ่งเรืองโดยเฉพาะในแคว้นทมิฬ นาทู จะพบแท่นบูชาของพระพิฆเนศวร ซึ่งรู้จักกันในนามว่า พระพิไลไลยาร์ เป็นจำนวนมากเกือบทุกหมู่บ้าน หรือถ้าอยู่ในโบสถ์พระศิวะ หรืออาจจะอยู่บนแท่นบูชาแยกไปต่างหากทางมุมตะวันตกเฉียงใต้ของโบสถ์พระศิวะ

ในนารายณ์สิบปางฉบับเก่า มีพิมพ์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งคงจะเป็นเล่มเดียวกับที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอชั้น 3 กรมหลวงบดินทรไพศาลโสภณได้ทรงจัดพิมพ์ขึ้นตั้งแต่พระองค์ท่านทรงดำรงตำแหน่งผู้กำกับราชการกรมอักษรพิมพ์การ ได้กล่าวถึงกำเนิดพระพิฆเนศวรไว้หลายสำนวน

2. ตำนานการกำเนิดพระพิฆเนศวรตามหลักมนุษยวิทยา-สังคมวิทยา

คณศพร กิจชัยพร และสุชาติ กิจชัยพร (2539 : 35-36) ได้กล่าวถึงกำเนิดของพระพิฆเนศวรตามความเชื่อของมนุษย์อันผูกพันกับความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติตามหลักมนุษยวิทยา-สังคมวิทยา ดังนี้

1) พระพิฆเนศวรมีกำเนิดมาจากการบูชาเทพของชาวพื้นเมือง โดยชาวพื้นเมืองของอินเดียที่เป็นพวกที่บูชาพระอาทิตย์ รูปพระพิฆเนศวรประทับบนหลังมูสิกะ (หนู) เนื่องจากหนูเป็นสัญลักษณ์ของความมืด พระพิฆเนศวรทรงหนู จึงหมายถึงชัยชนะของแสงอาทิตย์ที่กำจัดความมืดให้หมดสิ้นไปได้

2) พระพิฆเนศวรมีกำเนิดมาจากลัทธิการบูชาสัตว์ พระพิฆเนศวร “คณปติ” อาจจะมีกำเนิดมาจากเทพประจำเผ่าอารยัน ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่กว้างใหญ่บนภูเข และในป่าของอินเดีย ซึ่งชนเผ่าเหล่านี้ต้องเผชิญกับฝูงช้างป่าที่ดุร้าย จึงเกิดบุชารูปเคารพในรูปแบบของช้างขึ้นมาเพื่อปกป้องคุ้มครองและต่อมาจากหลัง เทพองค์นี้อาจจะเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับเทพในศาสนาพราหมณ์ จนกลายเป็นเทพชั้นสูงของพวกอารยัน และก็มีกรกล่าวถึงกำเนิดของพระพิฆเนศวรที่แตกต่างกันไปในคัมภีร์ปุราณะต่างๆ

3) พระพิฆเนศวรถือกำเนิดมาในฐานะเทพแห่งการเก็บเกี่ยว คุป นักชาติวงศ์วรรณา และนักภาษาศาสตร์ได้แสดงความเห็นว่า เหตุที่พระพิฆเนศวรเป็นเทพที่มีเศียรและวงเป็นช้างนั้น อาจจะเนื่องมาจากภาพที่ชาวนาแบกมัดข้าวโพคอยู่บนศีรษะ (น่าจะเป็นบ่ามากกว่า) ทำให้ส่วน

ปลายของมัดข้าวโพดแกว่งไปแกว่งมาอยู่เบื้องหน้า ทำให้มีลักษณะของหัวและวงข้าง ส่วนหนูที่เป็นพาหนะนั้น เป็นศัตรูตัวร้ายกาจของชาวนา จึงแสดงออกมาเป็นเทพที่มีเศียรเป็นช้างขี้อยู่บนหลัง หนู เทพนั้นมีพุงพลุ้ยเปรียบได้กับขี้ข้าว มีงูเห่าแผ่พังพานเป็นสังวาลอันหมายถึงผู้ทำลายหนูนา ซึ่งคุปเตลีให้ความเห็นว่าลักษณะของผู้ชนะจะมีลักษณะดังกล่าว ดังนั้นพระพิฆเนศวรที่ขี้อยู่บนหลังหนูที่ทรงปราบได้จึงเป็นสัญลักษณ์ของการเก็บเกี่ยว และการที่พระพิฆเนศวรมีงาช้างเดียว อาจจะมีหมายถึงคันไถของชาวนาด้วยก็ได้

4) พระพิฆเนศวรมีกำเนิดมาจากการเป็นกุตผีปีศาจ มีผู้เชื่อว่า คณบดี นั้นไม่ใช่เทพของพวกอารยัน แต่มีกำเนิดมาจากการเป็นกุตผีชนิดหนึ่ง (ป่า) และเป็นบริวารของผู้เป็นใหญ่สูงสุด (พระพิฆเนศวร) กุตผีปีศาจเหล่านี้มีจำนวนมากมายที่มีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองป่าเขา และรวมตัวกันเป็นเทพช้างเพียงองค์เดียวคือ คณบดี ซึ่งต่อมากลายเป็นเทพที่ขจัดอุปสรรคและเป็นเทพที่มีความเฉลียวฉลาดและบางท่านมีความเห็นว่าพระพิฆเนศวรนั้นเป็นเทพพื้นบ้านที่มีความสัมพันธ์กับยักษ์และนาค

5) พระพิฆเนศวรมีเศียรเป็นช้างนั้นได้รับอิทธิพลมาจากอียิปต์ ดังหลักฐานที่ปรากฏนั้นในอารยธรรมอียิปต์โบราณมีเทพเจ้าเป็นจำนวนมากที่มีเศียรเป็นสัตว์ต่างๆ เช่น เทพอนูบิล เทพแห่งความตายมีเศียรเป็นสุนัขจิ้งจอก เทพอปีส มีเศียรเป็นจิ้งจอกคิลิธี เป็นต้น โดยอารยธรรมอียิปต์โบราณแพร่ลงมาในสมัยเฮเลนีสติคทางตะวันตกกลางและอินโดกรีก อันเป็นดินแดนทางตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดียย่อมจะแพร่ความคิดความเชื่อเรื่องเทพมีเศียรเป็นสัตว์มาในอินเดียด้วย

3. ตำนานแห่งปัญญาของพระพิฆเนศวร

โหรอโยชยา (2549 : 13-20) ได้กล่าวถึงปัญญาของพระพิฆเนศวร ไว้ดังนี้

1) พระพิฆเนศวรเป็นผู้ลิขิตมหากาพย์ภารตะ มหาฤาษีวยาสะมีความต้องการที่จะเขียนมหากาพย์ แต่ตนเองเกรงว่าจะทำเองไม่สำเร็จ จึงให้ภรรยาผู้อื่นให้ช่วย แต่ไม่มีใครกล้าอาสาที่จะรับผลงานชิ้นนี้ได้ ในที่สุดฤาษีนารอด (นารท) เห็นว่าพระพิฆเนศวรองค์เดียวเท่านั้นที่จะเขียนมหากาพย์ชิ้นนี้ได้ ในที่สุดฤาษีวยาสะจึงต้องทูลขอความช่วยเหลือจากพระพิฆเนศวร พระพิฆเนศวรบอกว่า จะเขียนตามที่ฤาษีบอก แต่ทันทีที่ฤาษีหยุดบอกจะหยุดเขียนทันที ฝ่ายฤาษีก็บอกว่า สิ่งที่เราพูดออกไปจากปากของเราต้องตีความให้ถ่องแท้ก่อนที่จะลงมือเขียน ฉะนั้นเมื่อฤาษีต้องการใช้การคิดสำหรับโคลงต่อไป ก็จะบอกศัพท์ยากๆ เพื่อให้พระพิฆเนศวรตีความเสียก่อนเพื่อเป็นการประวิงเวลา

พระพิฆเนศวรในฐานะผู้ลิขิต มหากาพย์ซึ่งถือว่าเป็นคัมภีร์มหากาพย์สุดยอดของฮินดู โดยแบ่งเป็นตอน ๆ เรียกว่า “บรรพ” มีทั้งสิ้น 18 บรรพ มีความยาวทั้งสิ้น 100000 โสลก หรือ 220000 บรรทัด ซึ่งถือว่าเป็นคลังแห่งสติปัญญา และปรัชญาอินเดีย

2) พระพิฆเนศวรใช้ปัญญาออกเดินทางรอบโลกเพื่อผลมะม่วง ในคราวหนึ่ง พระนางอุมาได้นำเอาผลมะม่วงมาถวายกับพระศิวะผลหนึ่ง ปรากฏว่า ลูกทั้ง 2 คน คือ พระพิฆเนศวร และกาคิเกยะ (พระขันตกุมาร) ต่างก็อยากเสวยมะม่วงผลนี้ด้วยกันทั้งคู่ ด้วยเหตุนี้พระศิวะจึงอยากรู้ว่าลูกทั้ง 2 คนนี้ใครเก่งกว่ากัน โดยตั้งโจทย์ว่าใครก็ตามหากเดินทางรอบโลกถึง 7 รอบและกลับสู่วิมานปาวดา (วิมานของพระศิวะและพระอุมา) ก่อนผู้นั้นจะได้ผลมะม่วงลูกนี้ ว่าแล้วฝ่ายกาคิเกยะไม่รอช้ารีบขึ้นกยุงตระเวนท่องโลกทันที ฝ่ายพระพิฆเนศวรแทนที่จะเอาอย่างกาคิเกยะกลับเดินประทักษิณรอบบิดา 7 รอบ “ข้าแต่พระบิดา พระองค์ถือจักรวาล และจักรวาลคือพระองค์ พระองค์คือผู้สร้างโลก และทรงเป็นบิดาแห่งข้าพระองค์ ข้าพระองค์ทำประทักษิณพระบิดา 7 รอบ ถือว่าได้กุศลเท่ากับเดินทางรอบโลก 7 รอบ” พระเทวะศิวะเทพยดีในคำตอบ และชื่นชมในสติปัญญาจึงมอบผลมะม่วงให้กับพระพิฆเนศวรทันที

3) พระพิฆเนศวรใช้ปัญญาเพื่อต้องการอภิเษกนางพุทธิ และ นางสิทธิ การอภิเษกนั้นเรื่องราวคล้ายกับการชิงผลมะม่วง เพราะเมื่อเข้าถึงวัยที่โอรส 2 พระองค์ของศิวะเทพ และนางปารตี เจริญเติบโตพอที่จะมีเหย้ามีเรือนได้ ผู้เป็นแม่จึงจัดหาหญิงงามให้ 2 นางพระศิวะจะจัดพิธีวิวาห์ให้ต่อเมื่อลูกคนใดคนหนึ่งสามารถผ่านการเดินทางรอบโลกได้ 7 รอบด้วยเวลาอันรวดเร็ว เมื่อพระขันตกุมารขึ้นกยุงรำแพนเที่ยวตระเวนไปรอบโลก ฝ่ายพระพิฆเนศวรกลับเดินประทักษิณผู้เป็นบิดา และมารดา “ผู้ใดกราบไหว้บูชาต่อพระบิดา-มารดาขอมได้ชื่อว่าเป็นผู้เจริญ การที่ได้เดินรอบบิดา-มารดาถึง 7 ครั้ง ขอมได้กุศลเทียบเท่าการเดินทางรอบโลก 7 รอบเช่นกัน” พระศิวะพอใจในคำอธิบายของพระพิฆเนศวรมาก และตรัสสรรเสริญในภูมิปัญญาของโอรสในพระองค์ว่า “โอ้ลูกรัก เจ้าเป็นบุคคลที่เยี่ยมยอดและมีปัญญาเป็นที่สุดสิ่งทีเจ้ากล่าวมาเป็นความจริงทั้งสิ้น ถ้าบุคคลหนึ่งได้มีปัญญาเป็นคุณสมบัติดีดีตัว แม้เมื่อโชคร้ายมาถึงเขา ความอับโชคนั้นย่อมถูกกำจัดด้วยปัญญา” ว่าแล้วในคราวนั้น พระพิฆเนศวรจึงได้พระชายาคราวเดียวกันถึง 2 คน คือ พระนางพุทธิ และสิทธิ

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

4) พระพิฆเนศวรมีการใช้ปัญญาพาศัตรูมาเป็นพวก พระพิฆเนศวรนั้นเป็นเทพที่มีลักษณะโดดเด่นกว่าเทพพระองค์อื่นๆ คือการนิยมนำศัตรูมาเป็นพวก พระพิฆเนศวรนั้นไม่นิยมที่ล้างผลาญศัตรูให้ตายไปเหมือนเทพองค์อื่น แต่มักจะใช้ปัญญาที่มีอยู่เป็นทุนเดิมในการดำเนินกุศโลบาย เพื่อให้ศัตรูมีโอกาสกลับใจมาเป็นคนดี หรือยอมสวามิภักดิ์แล้วก็จะให้เป็นบริวารได้เรียงกันไป

4. ตำนานพระพิฆเนศวรเสีงา

โอรอโยชยา (2549 : 45-46) ได้กล่าวถึง ตำนานพระพิฆเนศวรที่เสีงา ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 4 ตำนาน ดังนี้

1) ปรศุรามใช้ขวานจาม ปรศุรามนั้นเป็นอวตารของพระวิษณุเทพในปางที่ 6 กล่าวว่ ปรศุรามได้ยืมขวานจากพระศิวะไปทำลายเหล่ากษัตริย์ เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจจึงไปเข้าเฝ้าพระศิวะที่ เขาไกรลาส ระหว่างนั้นพระที่นั่งชั้นใน พระศิวะกำลังสนทนากับพระนางปราวตี พระพิฆเนศวร ไม่ยอมให้ปรศุรามเข้าพบ ปรศุรามโมโหจึงขว้างขวานของพระศิวะไปยังพระพิฆเนศวร พระองค์จำใจต้องใช้งาช้างซ้ายรับขวานนั้น ด้วยเหตุที่เกรงใจในพระบารมีของขวานพระบิดา ครั้งจะต่อสู้กันก็ อาจทำได้ แต่จะมีประโยชน์อะไรในการทำลายฤทธิ์ของอาวุธซึ่งเป็นของพระบิดาเอง

2) พระพิฆเนศวรโดนพระศิวะใช้ขวานจาม เมื่อคราวที่พระกุมารกำเนิดใหม่ๆ และ เฝ้าทวารห้องสร้งน้ำของพระแม่ปราวตีนั้น พระศิวะไม่ทราบว่าเป็นลูกจึงเกิดการต่อสู้ พระศิวะโมโห จึงใช้ขวานขว้างไปโดนงาพระพิฆเนศวรหัก

3) เสียรช้างที่นำมาต่อกับเสียรพระพิฆเนศวรมีงาเดียว เมื่อคราวที่พระศิวะได้ทำพิธี โสกันต์ และพระวิษณุเทพพลังผลอปลั่งวาวจา ยังผลให้เสียรของพระกุมารนั้นหายไป ได้เองการให้ หาเสียรของมนุษย์ที่เสียชีวิตมาต่อให้ แต่ปรากฏว่า ในวันอังคารนั้น ไม่มีมนุษย์คนใดถึงฆาต มีเพียง งาช้างงาเดียวที่นอนตายอยู่ทางทิศเหนือ จึงตัดเสียรมาต่อให้

4) งาพระพิฆเนศวรถอดได้เองตามธรรมชาติ เมื่อคราวที่พระพิฆเนศวรต่อสู้กับอสูร ภัค พระพิฆเนศวรได้ถอดงาของตัวเองขว้างไปที่อสูร

5. ตำนานพาหนะของพระพิฆเนศวร

ศักดิ์ บวร (2550 : 76-78) ได้กล่าวถึงตำนานพาหนะของพระพิฆเนศวรไว้ 2 ตำนาน ดังนี้

1) เมื่อครั้งที่มีความขัดแย้งและอาฆาตแค้นครั้งยิ่งใหญ่ ระหว่างอัครีกับเทพองค์อื่นๆ ความตึงเครียดได้เพิ่มทวีคูณ จนกระทั่งในที่สุด เทพแห่งเปลวไฟก็จ้าแสงกลายเป็นหนู แล้ว อันตรธานหายเข้าไปในดินแดน แต่ความขัดแย้งยังคงดำเนินต่อไปนานหลายปี ในที่สุดเทพต่างๆ ก็ นำหนูไปถวายแก่พระศิวะเพื่อให้พระองค์นำพลังอำนาจของอัครีไปสร้างพระโอโรสการติกาของ พระองค์ พระศิวะทรงมิใช้รับไปเพื่อสร้างพระโอโรส แต่ทรงมอบหนูให้เป็นพาหนะแก่พระ พิฆเนศวร ผู้เป็นพระโอโรสองค์โตแลยังมีเคยมีพาหนะมาก่อน

2) กาจามุกะ ผู้ซึ่งเป็นปีศาจคชสารที่มีรูปร่างใหญ่โตได้ก่อความสงบของสาม โลกด้วยความทะนงตนว่าได้รับปรกป้องคุ้มครองจากเทพ ปีศาจ มนุษย์และสัตว์โลกอื่นๆ แต่ด้วย ความที่พระพิฆเนศวรอยู่เหนือความหมายของสิ่งมีชีวิตทุกชนิด เนื่องจากพระองค์ทรงดำรงตนใน รูปของกึ่งเทพกึ่งคชสาร ทวยเทพจึงมอบหมายให้พระองค์ไปทำสงครามกับปีศาจตนนั้น ซึ่งใน ระหว่างการทำสงครามกันอย่างดุเดือด พระพิฆเนศวรทรงหักงาช้างขวาของพระองค์แล้วใช้เป็น หอกพุ่งเข้าหาศัตรู ซึ่งงาช้างนั้นก็พุ่งกระแทกร่างของกาจามุกะอย่างถนัดถนี่แลด้วยพลังที่รุนแรง

เป็นผลให้กัจจายกะกระเด็นลงไปนอนกับพื้นและรีบจำแลงกายเป็นหนูยักษ์ พระพิฆเนศวรจึงรีบโอดขึ้นนั่งหลังแลปราบปรามจนหนูยักษ์หมดสิ้นฤทธิ์เดช พระพิฆเนศวรจึงใช้หนูเป็นพาหนะนับแต่นั้นมา

6. ความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวร

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร (2545 : 26-28) ได้กล่าวถึงคติความเชื่อขององค์พระพิฆเนศวรไว้ดังนี้คือ

1) ความเชื่อในฐานะเป็นเทพแห่งความสำเร็จ พระพิฆเนศวรได้รับความเคารพเชื่อถือจากคนไทยจำนวนมากไม่น้อยในฐานะเทพผู้ประทานความสำเร็จส่วนมากจะมีรูปเคารพประจำบ้านหรือพกติดตัว และทำพิธีบูชาตามสะดวกของแต่ละคน สิ่งสักการะส่วนใหญ่จะเป็นดอกไม้ หญ้าแพรก ผลไม้ อ้อย นมสด ขนม ตามคติและตามที่คิดว่าเหมาะกับพระองค์ผู้เป็นเจ้าของ

2) เทพแห่งอุปสรรค พระพิฆเนศวรเทพแห่งอุปสรรค เป็นความเชื่อเดิมจากอินเดีย นับแต่พระพิฆเนศวรเริ่มแพร่เข้ามาในประเทศไทย เป็นพื้นฐานสำคัญที่เข้ากันได้กับความเชื่อดั้งเดิมของชาวพื้นเมืองเป็นอย่างดี และทำให้พระพิฆเนศวรเป็นเทพฮินดูที่ได้รับการเคารพบูชามากที่สุดองค์หนึ่งในประเทศไทยในปัจจุบัน

3) เทพแห่งศิลปวิทยา พระพิฆเนศวรเทพเจ้าแห่งศิลปวิทยา เป็นความเชื่อที่มีมาแล้วตั้งแต่ในอินเดียบนพื้นฐานที่เริ่มจากความเป็นเทพแห่งอุปสรรค ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็นเทพผู้บันดาลความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นกิจการหรือการศึกษาใดๆ จึงถือว่าพระองค์ทรงมีความเฉลียวฉลาด และสติปัญญารอบรู้ในสรรพวิทยาทั้งปวง การนับถือบูชาก็เปลี่ยนเป็นเทพแห่งศิลปวิทยา ในประเทศไทยปรากฏมีรูปพระพิฆเนศวรในบทบาทดังกล่าวนี้ในสมัยอยุธยา 2 กร คือ คัมภีร์โบราณและงาหักหรือเหล็กจาร แต่ภายหลังมักมี 4 กร ถือขอช้างหรือวัชระ บ่วงบาศ งาหัก ขนมโมทกะหรือขนมถ้วย และหม้อน้ำ ในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงวางแนวความสำคัญของพระพิฆเนศวรในฐานะเทพแห่งศิลปวิทยา ดังนั้นต่อมารูปพระพิฆเนศวรจึงเป็นตราสัญลักษณ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปะวิทยาหลายแขนง เช่น กรมศิลปากร มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นต้น

4) พระพิฆเนศวรในฐานะพระบรมครูช่าง คนไทยมักรู้จักกันในนามว่า “พระเทวกรรม” เป็นแนวคิดที่แพร่หลายมาอย่างน้อยก็ตั้งแต่สมัยอยุธยาแล้ว เมื่อการคชศาสตร์เป็นที่นิยมในราชสำนักตามที่กำหนดไว้ในไตรเพทที่พระมหากษัตริย์ต้องทรงศึกษาเรียนรู้ ซึ่งพระพิฆเนศวรจะเกี่ยวข้องในฐานะบรมครูช่าง หรือพระเทวกรรม แยกบทบาทในฐานะเทพผู้จัดอุปสรรคอย่างชัดเจน พระราชพิธีคชศาสตร์ยังสืบปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน และสำหรับคนธรรมดาทั่วไปที่มีอาชีพเกี่ยวกับช่าง ก็ปรากฏพบรูปเทวกรรมบนด้ามมีด ซึ่งน่าจะเป็นมีดสำหรับหมอช่างและยังพบรูปพระพิฆเนศวรขนาดเล็กลักษณะเป็นเครื่องราง ที่เชื่อว่าใช้ในการประกอบพิธีเกี่ยวกับช่าง นั่นคือ พระพิฆเนศวรในฐานะพระเทวกรรมนั่นเอง คตินี้มีมาจนถึงรัตนโกสินทร์

5) พระพิฆเนศวรในฐานะทวารบาล มักจะพบทางเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะวัดในจังหวัดเชียงใหม่ แต่พบเพียงไม่กี่แห่ง โดยการสร้างรูปเคารพพระพิฆเนศวรไว้หน้าประตูทางเข้าวัด เพื่อให้พระองค์คอยป้องกันและขจัดสิ่งชั่วร้ายที่ปวงไม่ให้อำนาจในพุทธสถาน ซึ่งแนวความคิดนี้อาจได้รับมาจากทิเบตและพม่าที่นิยมสร้างรูปพระพิฆเนศวรไว้หน้าวัดในพระพุทธศาสนา สำหรับทางภาคเหนือนี้คติการนับถือพระพิฆเนศวรเพิ่งจะปรากฏขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 20 นี้เอง และชาวเมืองเหนือส่วนใหญ่ก็ยังไม่รู้จักพระพิฆเนศวรที่แท้จริง

6) พระพิฆเนศวรในลักษณะเป็นเครื่องราง รูปจำลองของพระพิฆเนศวรที่นำมาทำเป็นเครื่องราง เป็นความเชื่อที่อิงกันจากการผสมผสานระหว่างศาสนาพราหมณ์ ศาสนาพุทธ และลัทธิไสยศาสตร์ โดยการทำรูปพระพิฆเนศวรเหมือนพระเครื่องขนาดเล็กสำหรับติดตัว มีขนาดไม่เกิน 5 เซนติเมตร มักมีคาถา และยันต์ต่าง ๆ อยู่บนฐานด้านหน้า ด้านหลัง และใต้องค์พระพิฆเนศวร ทั้งนี้คงมีวัตถุประสงค์ให้เป็นเครื่องรางใช้ป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ และใช้สำหรับพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับช้าง

7) พระพิฆเนศวรในฐานะเทพบริวาร เป็นการปรากฏองค์พระพิฆเนศวรในฐานะโอรสของพระอิศวรและพระอุมา เป็นเทพชั้นรองอยู่ร่วมกับเทพชั้นสูง ดังเช่น พระพิฆเนศวรในโบสถ์พราหมณ์ นครศรีธรรมราช ที่ปรากฏร่วมกับพระอิศวรและพระอุมา

ในปัจจุบันพบรูปพระพิฆเนศวรประดิษฐานในกรมทหารมหาดเล็ก กองพลที่ 1 รักษาพระองค์ ซึ่งมีผู้ตีความหมายว่าเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อว่า ทรงเป็นหัวหน้ามหาดเล็กของพระศิวะ แต่ด้วยพื้นที่นี้เดิมเคยเป็นที่ตั้งของโรงเรียนฝึกหัดครูมาก่อน เมื่อย้ายออกไปคงจะมีได้ย้ายรูปพระพิฆเนศวรนี้ไปด้วย พระพิฆเนศวรรูปนี้จึงเป็นที่สักการบูชาของหน่วยงานต่อมา คือ กรมมหาดเล็ก โหโรโยธยา (2549 : 47-48) ได้กล่าวถึง คติความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวร ไว้ดังนี้

1) พระพิฆเนศวรในฐานะผู้ปกป้องคุ้มครอง พระพิฆเนศวรจะพบเห็นได้จากภาพวาดหรือประติมากรรมของพระพิฆเนศวรในวัยที่ยังเป็นเด็ก ขณะเป็นพระโอรสของพระนางอูมา มหาเทวี ผู้คนจึงมอบฐานะแห่งเทพผู้คุ้มครองเด็กให้กับพระองค์

2) พระพิฆเนศวรในฐานะบรมครู หรือเทพทางศิลปะการแสดง ปัจจุบันนี้ศิลปะการแสดงต่างๆ โดยเฉพาะในแวดวงดารา ดาราภาพยนตร์ และดาราโทรทัศน์นับถือ จะเห็นได้ว่าก่อนการถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องใดนั้น จะมีการบวงสรวงพระพิฆเนศวรก่อนว่าเป็นบรมครูทางการแสดงของพวกเขา ซึ่งจะไปเหมือนกับพระพิฆเนศวรในฐานะบรมครูทางนาฏกรรมของบรรดานักนาฏศิลป์ทั้งหลาย

7. การบูชาพระพิฆเนศวร

กิตติ วัฒนะมหาตม์ (2547 : 45-46) ได้กล่าวถึง สิ่งของที่ใช้ในการบูชาพระพิฆเนศวร ดังนี้

1) อาสนะ โຕ้ะหรือแท่นบูชาที่ประดิษฐานเทวรูปควรปูด้วยผ้าสีแดงหรือเหลือง หากประดิษฐานในเทวาลัย เทวาลัยนั้น ไม่ควรมีสีเข้มมากหรือสีอ่อนมาก ไม่ควรเป็นสีดำ สีแดง และสีขาว เครื่องบูชาควรเป็นโลหะสีทองหรือสำริด หากประดิษฐานบน โຕ้ะหมู่บูชา ไม่ควรใช้โຕ้ะลายทอง และโຕ้ะหมู่สีดำ

2) สัตว์มงคล หนู ควรจัดถวายหลายๆ แบบ แบบละตัว

3) สุขคนบูชา ดอกกุหลาบ ดอกบัว ดอกดาวเรือง ดอกจำปี ดอกจำปา ดอกมะลิ รูป และกำยาน ควรใช้กลิ่นกุหลาบ กลิ่นไม้จันทร์ กลิ่นดอกบัว กลิ่นดอกโมก กลิ่นมะลิ และกลิ่น กฤษณา น้ำมันหอมระเหย ควรใช้น้ำมันหอม โรสวูด มะลิ ไม้จันทร์ โหระพา และพริกไทยดำ

4) เครื่องสังเวทควรจัดถวายเป็นปริมาณมาก และมีหลายชนิด เน้นกลิ่นหอม เน้นเน้น รสมัน ไม่หวานจัด ไม่เปรี้ยวมาก สีสันสวยงาม

8. การบูชาพระพิฆเนศวรด้วยดอกไม้และใบไม้

เทวาลัย (2553) ได้กล่าวถึง การบูชาพระพิฆเนศวรด้วยดอกไม้และใบไม้ต่าง ๆ คือ ใน พิธีคเณศจตุรดี จะต้องใช้ใบไม้และดอกไม้ต่างๆ ถึง 21 ชนิดนำมาบูชาเรียงรายตามลำดับไปทั้ง 21 วัน ตลอดเทศกาลพร้อมทั้งกล่าวคำบูชาไปด้วย (โดยไม่ซ้ำกัน) ดังต่อไปนี้

1) ใช้ใบมาจิปัตร์ หรือ ใบมาจี ซึ่งมีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Imperata Cylindrica* ตรงกับต้นหญ้าคาของไทย พร้อมกับคำบูชาว่า “สุขุมาย นมมะ มาจิปัตร์ ปุชยามิ”

2) บูชาด้วยใบพุดหัตถี ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Carissa Carandas* ตรงกับชื่อภาษาไทย ว่า หนามแดง มะนาวไม่รู้รูโห้ หนามจีแฮด หนามพรหม อยู่ในประเภทของมะเขือพวงหรือมะแว้ง มีสรรพคุณแก้ไอ บรรเทาเจ็บคอและแก้โรคเบาหวาน และมีคำกล่าวบูชาว่า “คณาธิปาย นมมะ พุดหัตถีปตร ปุชยามิ”

3) บูชาด้วยใบพิลล คือ ใบมะตูม มีคำกล่าวบูชาว่า “อุมานุตราช นมมะ พิลลตร ปุชยามิ”

4) บูชาด้วยใบทูลรวา ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Cynodon Daetylon* คือหญ้าแพรก คำกล่าวบูชาว่า “คชานนาย นมมะ ทูลรวายุกม ปุชยามิ”

5) บูชาด้วยใบทุตุระ ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Stramonium* คือต้นลำโพง หรือขุมเห็ดเทศ ใช้แก้พิษแมลงกัดต่อยได้ดี คำกล่าวบูชาว่า “หรัสุนเว นมมะ ทุตุตรปตร ปุชยามิ”

6) บูชาด้วยใบพทรี คือ ใบพุทรา มีคำกล่าวบูชาว่า “ลบโพทราช นมมะ พทรีปตร ปุชยามิ”

7) บูชาด้วยใบอปามารค ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Achyranthus Aspera* คือต้นพันธุ้ง ใช้รักษาพิษจากสัตว์กัดต่อย โดยใช้ใบมากั้นน้ำ มีคำกล่าวบูชาว่า “คุหาครุชชาย นมมะ อปามารคปตร ปุชยามิ”

8) บูชาด้วยใบตุลลี คือใบกระเพรา มีคำกล่าวบูชาว่า “คชกรณาย นมมะ ตูลลีปตร ปุชยามิ”

- 9) บูชาด้วยใบมะม่วง มีคำกล่าวบูชาว่า “เอกทนต์าย นมะ จุตปตฺรํ ปุชยามิ”
- 10) บูชาด้วยใบกรวีระ ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Thevetia Nerifolium* คือต้นรำเพย หรือยี่โถฝรั่ง มีคำกล่าวบูชาว่า “วิกฺกฺาย นมะ กรวีรปตฺรํ ปุชยามิ”
- 11) บูชาด้วยใบวิญญกรานตะ ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Evolvulus Alisnoides* มีคำกล่าวบูชาว่า “ภินนทนต์าย นมะ วิญญกรานปตฺรํ ปุชยามิ”
- 12) บูชาด้วยใบทาทิมิ คือใบทับทิม มีคำกล่าวบูชาว่า “วฏฺเฏ นมะ ทาทิมิปตฺรํ ปุชยามิ”
- 13) บูชาด้วยใบเทวมารู ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Cedrus Deodora* ใบเล็กกลมมีกลิ่นหอม ป้องกันยุงและแมลงได้ดี มีคำกล่าวบูชาว่า “สรวสวราย นมะ เทวทารุปตฺรํ ปุชยามิ”
- 14) บูชาด้วยใบมรูก หรือ มทนา ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Origanum Vulgra* กล่าวคำบูชาว่า “พาล จนทราย นมะ มรูกปตฺรํ ปุชยามิ”
- 15) บูชาด้วยใบสินธุวาร คือใบคนทีเขมา มีคำกล่าวบูชาว่า “หฺเรมทาย นมะ สินธุวารปตฺรํ ปุชยามิ”
- 16) บูชาด้วยใบชาชี คือใบจันทร์เทศ มีคำกล่าวบูชาว่า “สุรฺกรณาย นมะ ชาชีปตฺรํ ปุชยามิ”
- 17) บูชาด้วยใบคันทาลี มีดอกสีขาว มีคำกล่าวบูชาว่า “สุรฺครชาย นมะ คณฑาลิปตฺรํ ปุชยามิ”
- 18) บูชาด้วยใบสมิ มีคำกล่าวบูชาว่า “อภิวคทราย นมะ สมิปตฺรํ ปุชยามิ”
- 19) บูชาด้วยใบอัสวัตถ หรือ อัสสัตถ คือไม้โพ มีคำกล่าวบูชาว่า “วินายกาย นมะ อสวตปตฺรํ ปุชยามิ”
- 20) บูชาด้วยใบอรหุตรงกับไม้ไทยว่า ต้นสลักหลวง ต้นสลักป่า ต้นขอป่า มีคำกล่าวบูชาว่า “สุรฺเสวิตาย นมะ อรหุณปตฺรํ ปุชยามิ”
- 21) บูชาด้วยใบอรก คือต้นรักของไทยเรา มีคำกล่าวบูชาว่า “กปิลาย นมะ อรปตฺรํ ปุชยามิ”

9. บทสวดและขั้นตอนในการบูชาพระพิฆเนศวร

ศาสตร์ศักดิ์สิทธิ์ (2550 : 19) ได้กล่าวถึง บทสวดและขั้นตอนในการบูชาพระพิฆเนศวร ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 อัจฉนัม อัจ-ยุตaye นมฺช อนัน-ตaye นมฺช โควิน-ทaye นมฺช

ใช้ช้อนตักน้ำในภาชนะที่เตรียมไว้ทางขวามือ แล้วหลั่งน้ำหลังจากที่ได้กล่าวจบคำว่า “นมฺช” การกระทำนี้เป็นการแสดงถึง ความบริสุทธิ์ที่เกิดขึ้นในร่างกายของเราก่อนที่จะได้เริ่มพิธีบูชาต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ษยานัม สุกลาม-พรรธัม ซาณุม สติ-วรณัม จตุร-ภูซั่ม ประ-สันนะ-วัตถันม
ธยา-เขต รวะ วิมนะ อะปาसान-ตเย

ข้าพเจ้าขอน้อมรำลึกถึงพระพิฆเนศวร พระผู้ทรงสวมใส่เครื่องทรงสีขาว พระผู้ทรง
ประทับอยู่ไปทั่วทุกหนทุกแห่ง ผิวพรรณของพระองค์มีสีดั่งแสงพระจันทร์ ทรงมี 4 พระกร พระ
พักตร์ของพระองค์ ทรงฉายแสงแห่งความสุขและความผาสุก ตลอดกาล ข้าพเจ้าขอน้อมรำลึก
ถึงพระองค์ พระผู้ทรงขจัดอุปสรรคทั้งหมด ทำสมาธิรำลึกถึงเทพเจ้า ด้วยการสั่นระฆัง (ฉันทา)
พร้อมด้วยการท่องสวด ษยานัม มนตร์ หลับตาทำสมาธิและพนมมือไหว้บูชา

ขั้นตอนที่ 3 สัม-กัลปิช มัน อุปาตตะ สัม-สตะ ทูริ-ตะ-กัษยะ-ทวารา ศรี-ประเมศวร
ปริต-นร-ถัม มัม สะกถ วิทยา ปรา-ปตะ-ยร-ถัม ตัต-ประสา-เทน สิทธะ-ยร-ถัม ตัต-เสน-เทน สิทธะ-
ยร-ถัม ศรี มหาคณะ-ปติ-ปุชาม กะริย-เย

ข้าพเจ้าขอประกอบพิธีบูชา เพื่อถวายต่อพระพิฆเนศวรเทพแห่งโลกนี้ พระองค์ทรง
ค้นหาทางช่วยเหลือ ขจัดบาปกรรมของข้าพเจ้าให้หมดสิ้นไป เพื่อได้รับซึ่งพระเมตตาประทาน
ความรู้ ปัญญาทั้งหมด ขอทรงคุ้มครอง และทรงประทานแห่งความรู้ ปัญญาและความสำเร็จด้วยเถิด

ขั้นตอนที่ 4 ษยานัม อักษานัน ปัทมาระกัม คชาน-ม อหะ-นิศัม อนกทัน-ตัม ภักดา
นาม เอกทัน-ตัม อุปาส-มเห อัสมิน (พิฆเน) จิตร-ปญฺญ สุ-มุ-จัม มหา-กระปิตเย ษายามิ

ตลอดทั้งกลางวันกลางคืน ข้าพเจ้าขอน้อมรำลึกถึงต่อพระพิฆเนศวร (คชานัน) พระผู้
ทรงมีเศียรเป็นช้างเทพเจ้า ด้วยพระพักตร์ที่ปรากฏพระพักตร์แม่ปราวตีทรงเปี่ยมด้วยรัศมีแห่งความ
งาม ผาสุก ยามพระอาทิตย์ เทพพระผู้ทรงมีเงาเพียงข้างเดียว

10. การอธิษฐานและการขอพร

เศรษฐมนตร์ กาญจนกุล (2550 : 131-134) ได้กล่าวถึงการอธิษฐานและการขอพรพระ
พิฆเนศวร ไว้ดังนี้

- 1) โอม คัม คณะปิตเย นะมะหะ บทสวดมนต์นี้มักนิยมท่องสวดก่อนออกเดินทาง
ก่อนเริ่มต้นทำธุรกิจ เล่าเรียน เพื่อให้ราบรื่น ไร้อุปสรรคขัดขวาง
- 2) โอม นโม ภักวเต คชานนaye นะมะหะ มนต์บทนี้ว่ากันว่าเมื่อมีผู้ท่อมนตราแล้ว
บูชาจะเป็นที่โปรดปรานแก่พระองค์เป็นอันมาก
- 3) โอม ศรี คณะศายะ นะมะหะ บทสวดมนต์นี้เป็นบทสวดมนต์สำหรับเด็ก ๆ ท่อง
บูชาเพื่อช่วยเสริมให้มีพลังในด้านความจดจำตำราวิชาที่เรียน บุคคลทั่วไปท่องจะช่วยในด้าน
ความสำเร็จทางธุรกิจที่ดำเนินอยู่
- 4) โอม วัคตรตุนทาเย ฮัม มนต์บทนี้ใช้ท่องเมื่อเกิดอุปสรรคขัดข้องกับธุรกิจ หรือ
อุปสรรคอื่นใด โดยใช้เมื่อเกิดอุปสรรคนั้นแล้ว

5) โอม กษิปหะ ปรัศทายะ นะมะหะ มนต์บทนี้ใช้ท่องเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝัน อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นอย่างไม่ทันตั้งตัว ธุรกิจที่ชะงักงัน ให้ตั้งจิตให้สงบแล้วท่องมนต์บูชาพระองค์ท่าน (กษิปหะ หมายความว่า ความรวดเร็ว อาจหมายถึง การขอพรให้แก่อุปสรรคอย่างด่วน)

6) โอม เอกทันตายะ นะมะหะ มนต์บทนี้ใช้ท่องเพื่อประกอบการกรรม (การกระทำดี) แล้วท่องมนต์เพื่อเสริมการปฏิบัตินั้น ๆ คำว่า เอกทันตะ หมายความว่า พระผู้มีงาช้างเดียว ซึ่งงาช้างยังคงสมบูรณ์อยู่ จึงเปรียบเทียบการกระทำที่ดีและไม่ดีไว้เตือนใจให้ปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีงาม เมื่อท่องมนต์เสริมก็จะบังเกิดกุศลผลบุญตามมา

7) โอม สุมุขายะ นะมะหะ มนต์บทนี้เหมาะสำหรับผู้ที่มิมีจิตใจดีงาม ที่บังเกิดความรักขึ้นในจิตใจ เมื่อท่องมนต์จะช่วยในการบังเกิดสันติสุขในหัวใจ ความรักจะราบรื่นสมหวัง ด้วยพลังจากความบริสุทธิ์ในจิตเป็นที่ตั้ง

8) โอม ศรีม สริม กลิม คลิม คัม คณะปัตเตย วร วรท สรวะ ชันมัย วศัมนายะ สวาหามนต์บทนี้เป็นการเสริมพรที่ขอ เมื่อตัวท่านสมหวังมีความสุขจากการดำรงชีพ ธุรกิจราบรื่น

9) โอม ฐุมรเกตุว นะมะหะ มนต์บทนี้นิยมท่องเมื่อมีปรากฏการณ์จากดวงดาวบนฟากฟ้า โดยตามตำนานกล่าวว่าฐุมรเกตุ เป็นดาวหาง (ฮัลเลย์) ที่เป็นโทษมากกว่าคุณ เมื่อปรากฏดาวหางขึ้นเมื่อใดก็จะมีภัยร้ายตามมา จึงนิยมท่องมนต์บทนี้เพื่อป้องกันภัยที่จะตามมา

10) โอมกปิลาเย นะมะหะ มนต์บทนี้นิยมท่องเพื่อช่วยในการขจัดปัดเป่าในด้านโรคและความทุกข์ ที่เกิดกระทบทางด้านจิตใจ โดยมากนิยมท่องเพื่อช่วยผู้อื่นมากกว่า (กปิลา หมายถึง การแต่งแต้มแห่งอายุราชม)

11) โอม คชากรันกายะ นะมะหะ มนต์บทนี้กล่าวถึงพระพิฆเนศวรว่า ไม่ว่าผู้ที่สวดบูชาพระองค์จะอยู่ที่ใด พระองค์ก็จะทรงได้ยินและทรงประทานพรให้ได้

12) โอม ลัมโพชรายะ นะมะหะ มนต์บทนี้ หมายความว่า โลกทั้งหมดอยู่ในพระองค์ จากอักษรคำว่า โอม (ซึ่งความหมายที่แท้จริงอาจหมายถึง ความสำเร็จที่บังเกิดขึ้นอย่างไร้อุปสรรค นั้น มาจากอำนาจเมตตาวารมีของพระองค์ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ที่บูชา)

13) โอม วิกตายะ นะมะหะ มนต์บทนี้ กล่าวว่า ความทุกข์สุขที่เกิดขึ้นในโลก ล้วนเป็น สิ่งไม่จริงยั่งยืน เปรียบประดุจการแสดงเพียงฉากหนึ่ง อย่าไปยึดติด ควรถือว่า สิ่งจริงแท้แน่นอน มีเพียงพระองค์เท่านั้น

14) โอม วินยกายะ นะมะหะ มนต์บทนี้ กล่าวว่า เป็นพระนามหนึ่งของพระองค์ในยามเวลาใกล้รุ่งเช้า ซึ่งน่าจะมุ่งหมายถึง พระพิฆเนศวร ท่านทรงคอยอำนวยให้เกิดความเจริญออกงามให้ชีวิต การเริ่มต้นของธุรกิจ การงาน การเริ่มต้นทุก ๆ อย่างที่เป็นความดีงาม

15) โอม คณะชัคศายะ นะมะหะ มนต์บทนี้กล่าวถึง เหล่าสาธุศิษย์ของพระองค์ ท่องมนต์เพื่อความหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก รอดพ้นปลอดภัยจากเหตุการณ์ร้ายแรงได้

16) โอม วิฆณะ นัชนายะ นะมะหะมนต์ บทนี้กล่าวว่า พระองค์จะขจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคในชีวิตให้หายไป และช่วยให้ผู้ที่สวดภาวนาได้สัมผัสอำนาจบารมีของพระองค์

17) โอม ภละจันทรายะ นะมะหะ มนต์บทนี้กล่าวว่า ปางพระพิฆเนศวรบางปางมีพระเนตรที่ 3 กลางหน้าผาก และบางปางมีพระจันทร์เป็นสิราภรณ์ประกอบ และอาจหมายถึงความสำคัญที่เกิดขึ้นในชีวิต (กึ่งกลางหน้าผาก) มีความสว่างไสวเป็นปัญญาให้แก้ไขปัญหาและอุปสรรคให้หลุดพ้นไป (พระจันทร์สว่าง)

18) โอม กชานนายะ นะมะหะ มนต์บทนี้ หมายถึง เคียรพระองค์ที่เป็นช้าง ตามลักษณะที่ใหญ่โต ย่อมบรรจุนิยามความรอบรู้มากกว่าเคียรเคิมอย่างมากมายมหาศาล ผู้ที่ท่องมนต์บทนี้เมื่อศึกษาสิ่งใดก็ตามจะมีความรอบรู้อย่างไม่มัววันติดขัด และมีความรู้กว้างขวางกว่าบุคคลทั่วไป

19) โอม นโม วิษณุ สวรูปายะ นมัสเต รุทร รูปิเน นมัสเต พรหม รูปายะ นโม อนันตะ สวรูปิเน โอม มนต์บทนี้กล่าวถึงพระผู้ยิ่งใหญ่ทั้ง 3 คือ พระศิวะ พระวิษณุ พระพรหม และรวมถึงพระพิฆเนศวรด้วย

20) เอกทัตตายะ วิรัหมเห วักรคุนทายะ สิมสิ ดันโน ทันติ ปรีโทยายต มนต์บทนี้ ขอให้พระองค์ทรงช่วยขจัดสิ่งเลวร้ายที่เกิดขึ้นในจิตใจ ให้บังเกิดความสว่างไสว และขอให้พระองค์เป็นผู้นำทางในการดำเนินชีวิต

21) โอม ตตบุรุษายะ วิรัหมเห วักรคุนทายะ สิมสิ ดันโน ทันติ ปรีโทยายต มนต์บทนี้ ขอให้พระพิฆเนศวรช่วยชี้แนะแนวทางเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต

11. ลักษณะทั่วไปของพระพิฆเนศวร

ความหมายของส่วนต่าง ๆ ของพระพิฆเนศวร

ศรี กณปติ (2550: 21) ได้กล่าวถึง ความหมายของส่วนต่าง ๆ ของพระพิฆเนศวร ไว้ดังนี้

1) พระเศียร หมายถึง ทรงใช้เศียรอันใหญ่ที่เต็มด้วยปัญญาความรู้ เป็นที่รวมแห่งปัญญาทั้งหมด

2) พระกรรณ หมายถึง ทรงใช้รับฟังคำสวดจากพระคัมภีร์และความรู้ในรูปอย่างอื่นอันเป็นสิ่งแรกแห่งการศึกษา

3) งวง หมายถึง เราได้นำเอาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการเลือกเฟ้นระหว่างทวิลักษณะ ความผิด-ถูก ความดี-ความชั่ว อันมีวงช้างที่ยาวและใหญ่ใช้ชั่งน้ำหนักต่อการกระทำหรือการค้นหาสิ่งที่ดีงามต่างๆ อันปัญญานั้นเกิดขึ้นเพื่อช่วยในการแก้ปัญหาของชีวิตให้หลุดพ้นจากอุปสรรคและพบกับความสำเร็จสมดังความมุ่งหมาย

4) งา หมายถึง งาช้างเดียวโดยอีกข้างหักนั้น เพื่อแสดงให้เห็นว่าจะต้องอยู่ในเหตุระหว่าง ความดี-ความชั่ว ซึ่งต้องทำความเข้าใจให้ถึงความแตกต่างกัน ดังเช่น ความเย็น-ความร้อน การ เคารพ-การดูหมิ่นเหยียดหยาม ความซื่อสัตย์-ความคดโกง

5) หนู หมายถึง การแสดงถึงความปรารถนาของมนุษย์

6) บ่วงบาศ หมายถึง ทรงถือโดยทรงลากจูงคนทั้งหลายให้เดินตามรอยพระบาทของ พระองค์

7) ขวาน หมายถึง เป็นอาวุธทรงใช้ปกป้องความชั่วร้ายและคอยขับไล่อุปสรรค ทั้งหลายที่มาก่อความเดือดร้อนของพระองค์

8) ขนโมทกะ หมายถึง ข้าวสุกผสมน้ำตาลปั้นเป็นลูก เพื่อประทานให้เราเป็นรางวัล ต่อการที่เราปฏิบัติตามรอยพระบาทของพระองค์

9) ทำประธานพร หมายถึง ความยิ่งใหญ่แห่งความผาสุกและความสำเร็จให้กับสาวก ของพระองค์

ประติมานวิทยาของพระพิฆเนศวร

จิรัศตา คุชชีวะ (2545 : 13-18) ได้กล่าวถึงลักษณะทางประติมานวิทยาทั่วไปของพระ พิฆเนศวร สรุปได้ดังนี้

1) เศียร พระพิฆเนศวรมีเศียรเป็นช้าง บางคัมภีร์กล่าวว่ามีมาแต่กำเนิด แต่บางคัมภีร์ กล่าวว่าพระศิวะ เทพบิดานำเศียรช้างมาต่อให้เพื่อเป็นการชบชีวิตในภายหลัง พระพิฆเนศวรจึง ได้นามว่า คุชานนะ หมายถึง มีพัสตร์เป็นช้าง ตามคัมภีร์ศาสนาบอกว่าพระพิฆเนศวรอาจมี 5-10 ใน รูปบางปางทำแตกต่างออกไป เช่น ปางที่เรียกว่า คุณเศชยันตมี 2 เศียร เศียรหนึ่งเป็นช้างอยู่ทางขวา และเศียรหนึ่งเป็นมนุษย์อยู่ทางซ้าย พระพิฆเนศวรมีเนตรกว้างใหญ่ ปกติมี 2 เนตร แต่บางครั้งมี 3 เนตร เช่นเดียวกับพระศิวะ พระเนตรที่ 3 ตั้งอยู่กลางพระนลาต หรือบางทีมีพระจันทร์เสี้ยวประดับ ที่พระนลาตเป็นอาภรณ์ ทั้งนี้ปรากฏในปางภคจันทร (ภคจันทร หมายถึง หน้าผกมีพระจันทร์ เหมือนอาภรณ์) หรือบางครั้งพระจันทร์ก็ประดับอยู่บนเศียร เช่นเดียวกับพระศิวะ เนื่องจากพระ พิฆเนศวรเป็นโอรสของพระศิวะและพระนางปารวตี

2) พระกรรณ พระพิฆเนศวรมีพระกรรณขนาดใหญ่จึงได้นามว่า ลัมพกรรณ หมายถึง ผู้มีหูยาน หรือ สุรปกรรณ แปลว่า ผู้มีหูเหมือนกระจาด ทั้งนี้โดยทางปรัชญาหมายถึง การ ปิดเอาสิ่งสกปรกออกไป การแยกสิ่งที่ดีและไม่ดีออกจากกันเสมือนกระจาด ซึ่งมีหน้าที่แยกเมล็ด ข้าวออกจากสิ่งสกปรก พระพิฆเนศวรมีหน้าที่ขจัดอุปสรรค นำไปสู่ความสำเร็จ ผู้ระลึกถึงพระ พิฆเนศวรจึงได้รับความสำเร็จ สามารถแยกแยะสิ่งดีและสิ่งไม่ดี ช่วยให้ไปสู่ความหลุดพ้นได้ พระ กรรณของพระพิฆเนศวรใช้เป็นอาวุธโบกปิดเหมือนเส้ทางจามรี

3) งวง งวงของพระพิฆเนศวรมีสีแดงเช่นเดียวกับสีกาย จึงได้นามว่า รัตต-คุณ หมายถึง ผู้มีงวงแดงและยังทรงนามว่า วักร-คุณทนะ หมายถึง ผู้มีงวงคดโค้ง ประติมากรรมพระพิฆเนศวรมักหันงวงไปทางใดทางหนึ่ง ส่วนใหญ่หันไปทางด้านซ้าย รูปที่หันงวงทางด้านขวาพบน้อยมาก ภาษาทมิฬ เรียกว่า วลัมบูร วินายก ถือเป็นลักษณะมงคล งวงของพระพิฆเนศวรบางครั้งอยู่ในลักษณะหีบผลไม้ ขนม หรือวางอยู่บนขามขนมในพระหัตถ์ซ้าย หรือสัมผัสกับเทวี่ดั่งปรากฏในปางศักดิ์คณปติ โดยปกติงวงมีจำนวนเท่ากับเศียร แต่บางครั้งทำเศียรเดียวแต่มี 5 งวง ซึ่งหมายถึงพระพิฆเนศวร 5 เศียรก็มี

4) งา พระพิฆเนศวรมีงาข้างเดียว จึงได้นามว่า เอกทันตะ หมายถึง มีงาข้างเดียว คือมีงาข้างขวา งาข้างซ้ายหัก แต่ประติมากรรมพระพิฆเนศวรพบทั้งที่มีงาสมบูรณ์ทั้ง 2 ข้าง และงาด้านซ้ายหัก หรืองาด้านขวาหัก บางทีมีถึง 3 งา งาที่ 3 งอกอยู่กลางพระนลาศ สาเหตุที่พระพิฆเนศวรมีงาข้างเดียวปรากฏอยู่ในปุราณะหลายเรื่อง

5) ศิราภรณ์ ศิราภรณ์เครื่องประดับศีรษะของพระพิฆเนศวร ตามคัมภีร์กล่าวว่าบนเศียรพระพิฆเนศวรมีเพชรพลอยประดับ ทรงมาลาเพชร หรือมงกุฎ แต่ปรากฏว่าประติมากรรมพระพิฆเนศวรต่อมาในยุคต้นมักไม่สวมมงกุฎ ลักษณะมงกุฎทำเหมือนพระศิราภรณ์ของพระศิวะ คือเป็นทรงชฎามงกุฎ หมายถึง ศิราภรณ์ที่คล้ายผมเกล้า หรือมุ่นมวยผม เป็นแบบผมของนักพรต เนื่องจากพระศิวะเป็นมหาฤาษี พระศิวะบุตร คือพระพิฆเนศวร จึงสวมศิราภรณ์ทรงเดียวกัน แต่โดยปกติประติมากรรมพระพิฆเนศวรมักทำสวมมงกุฎทรงแบนราบที่เรียกว่า กรันทมุกุฎ

6) ร่างกาย ร่างกายของพระพิฆเนศวรเป็นมนุษย์ มีสี่นิ้วเท้า มีหน้าอกกว้าง พระอุทรพลู้ย มีกำลังกายมหาศาล มีบทสวดสรรเสริญกล่าวว่า พระพิฆเนศวรมีกายยิ่งใหญ่ มีพิศพรรณเสมือนทองคำที่ร้อน บ้างว่ามีพระอาทิตย์รุ่งอรุณหรือพระอาทิตย์อัสดง สีเล็บเสมือนดอกบัวแดง มีพระกรยาว พระรัศมีเหมือนพระอาทิตย์ พระพิฆเนศวรปกติมีสี่เหลี่ยม ทรงชุดสี่เหลี่ยม หรือมีกายสีขาว สีทอง สีเขียว สีน้ำตาลปนแดง หรือมีสีคล้ายสีดำ

ศรุตดา (2550 : 39-42) ได้กล่าวถึงลักษณะทางประติมากรรมทั่วไปของพระพิฆเนศวร

ดังนี้

1) เศียร พระพิฆเนศวรมีตั้งแต่ 1 เศียรหรือพระพักตร์เดียวไปจนถึง 2-5 เศียร ซึ่งปาง 5 เศียรนี้นิยมใช้ในปางหรัมภะซึ่งแพร่หลายในอินเดียและเนปาล ส่วนพระพิฆเนศวรในแบบของคนไทยนั้นจะมีเพียงเศียรเดียวเท่านั้น ส่วนใหญ่แล้วพระพิฆเนศวรจะมีเพียงสองตาเท่านั้น ส่วนตาที่ 3 บริเวณหน้าผาก (บ้างใช้เปลวไฟเป็นสัญลักษณ์แทน) นิยมใช้ในลัทธิตันตระ ที่ชัดเจนมากเห็นจะเป็นพระพิฆเนศวรในศิลปะแบบทิเบต นอกจากนี้บริเวณหน้าผากทั่วไป อาจจะเป็นรูปจันทร์เสี้ยวหรือเส้น 3 เส้นตามลักษณะของไสวะนิกาย หรือพระเศียรอาจจะสวมมงกุฎชนิดแบนราบ (กรันทมุกุฎ) หรือสวมชฎาทรงสูงก็ได้ ส่วนงานนั้นจะมีเพียงงาเดียวข้างขวาเท่านั้น ส่วนงาข้างซ้ายนิยมทำหักไว้

2) งวง มีลักษณะที่ห้อยตรงแต่สายปลายไปทางซ้ายหรือทางขวา แต่ที่นิยมคือหันวงไปทางซ้าย และหีบขนมบตะสะ (โมทกะ) จากถ้วยขนมที่ถืออยู่ในซ้ายมือหรือบางทีก็เป็นพวกผลไม้ป่า

3) กร มีจำนวนกรตั้งแต่ 2-4 เรื่อยขึ้นไปถึง 10 กว่ากรหรือมากกว่านั้น สัญลักษณ์ที่ถือตามพระกรต่าง ๆ เช่น งาหัก ผลมะนาว ผลไม้ป่า มะขวิด ลูกหว้า หัวผักกาด ขนมโมทกะ ผลทับทิม ส่วนอาวุธนั้นมีมากมายอาทิ ขวาน บ่วงบาศ ดาบ ตรีศูล ฯลฯ สิ่งอันเป็นมงคล เช่น สังข์ แก้วจินดามณี ครอบน้ำ ฯลฯ

4) ท่าทาง พระพิฆเนศวรในยุคแรกนั้นจะเป็นพระพิฆเนศวรในรูปแบบของการยืนเสียเป็นส่วนใหญ่ จากนั้นจึงได้พัฒนาเป็นการนั่ง ซึ่งมีการนั่งถึง 4 ลักษณะด้วยกัน คือ

4.1) ท่ามหาราชาลีลา หรือเข้าข้างหนึ่งยกขึ้น อีกข้างหนึ่งงอพับบนอาสนะ (ซึ่งมีมาตั้งแต่พุทธสมัยที่ 12)

4.2) นั่งขาไขว้กัน

4.3) นั่งห้อยพระบาทข้างใดข้างหนึ่ง ส่วนอีกข้างวางพับอยู่บนอาสนะ

4.4) นั่งโดยขาทั้ง 2 พับอยู่ด้านหน้า ฝ่าเท้าทั้ง 2 อยู่ชิดกัน (ศิลปะชาวบาลี)

5) เครื่องประดับ ในยุคแรกไม่นิยมการทรงเครื่องประดับ ต่อมาจึงเริ่มมีเครื่องทรงมากขึ้น เริ่มจากสายชัชฎ์ปรีด (สายศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาพราหมณ์ บางทีก็เป็นงูธรรมดา) ส่วนผ้าที่นุ่งนั้น จะแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่นที่สร้างรูปเคารพ ส่วนเครื่องทรงนั้นมีการเพิ่มเติมมากขึ้น เช่น มงกุฏ สร้อยคอ สร้อยข้อมือ สร้อยข้อเท้า สร้อยกระดิ่ง

6) พาหนะ พาหนะเท่าที่พบในปัจจุบันมีเพียงหนู นกยูง และสิงโตเท่านั้น

ผลงานวิจิตรศิลป์ที่หอพระพิฆเนศวร

1. ประวัติความเป็นมา

มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เดิมคือโรงเรียนประณีตศิลปกรรมสังกัดกรมศิลปากร เปิดสอนวิชาจิตรกรรมและประติมากรรมให้แก่ข้าราชการและนักเรียนในสมัยนั้นโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ศาสตราจารย์

ศิลป์ พีระศรี (เดิมชื่อ Corrado Feroci) ชาวอิตาลีซึ่งเดินทางมารับราชการในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนแห่งนี้ขึ้น และได้เจริญเติบโตเป็นลำดับเรื่อยมา จนกระทั่งได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2486 คณะจิตรกรรมและประติมากรรม ได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็น

คณะวิชาแรก (ปัจจุบันคือคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์) ในปี พ.ศ.2498 จัดตั้งคณะสถาปัตยกรรมไทย (ซึ่งต่อมาได้ปรับหลักสูตรและเปลี่ยนชื่อเป็นคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์) และคณะโบราณคดี หลังจากนั้นได้จัดตั้งคณะมัณฑนศิลป์ ขึ้นในปีต่อมา ปี พ.ศ.2509 มหาวิทยาลัยศิลปากร มีนโยบายที่จะเปิดคณะวิชาและสาขาวิชาที่ หลากหลายขึ้น แต่เนื่องจากบริเวณพื้นที่ในวังท่าพระคับแคบมาก ไม่สามารถขยายพื้นที่ออกไปได้ จึงได้ขยายเขตการศึกษาไปยังพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม โดยจัดตั้งคณะอักษรศาสตร์ พ.ศ.2511 คณะศึกษาศาสตร์ พ.ศ.2513 และคณะวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2515 ตามลำดับ หลังจากนั้น จัดตั้งคณะเภสัชศาสตร์ พ.ศ. 2529 คณะเทคโนโลยี อุตสาหกรรม พ.ศ.2535 และจัดตั้งคณะดุริยางคศาสตร์ขึ้น เมื่อ พ.ศ.2542 เพื่อให้เป็นมหาวิทยาลัยที่มีความสมบูรณ์ ทางด้านศิลปะมากยิ่งขึ้น

2. คณะมัณฑนศิลป์

เมื่อโรงเรียนศิลปากร ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2486 ได้เปิดสอนเพียงคณะเดียว คือ คณะจิตรกรรมและประติมากรรม ต่อมาในปี พ.ศ. 2498 ได้ตั้ง คณะสถาปัตยกรรมไทยและ โบราณคดี ตามลำดับ แต่เนื่องจากคณะ จิตรกรรมและ ประติมากรรม ในขณะนั้นมีวิชาการตกแต่ง (Decoration) อยู่ใน หลักสูตรด้วย และ นักศึกษาที่จบการศึกษารุ่นแรกๆ บางคน ได้ออกไปทำงานทาง ด้านการตกแต่งภายใน จนประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพพอสมควร กอปรกับสังคมไทยในขณะนั้นมีแนวโน้มให้เห็นว่า ต้องการผู้มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาการออกแบบตกแต่งมากขึ้น ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งคณบดี คณะจิตรกรรมและ ประติมากรรม จึงได้หารือ ร่วมกับศาสตราจารย์ ม.จ.ยาใจ จิตรพงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ม.ร.ว. พูนสวาท กฤดากร และ ม.จ. เฉลิมสมัย กฤดากร ซึ่งเป็นข้าราชการในกรมศิลปากร ด้วยกัน และกำลังสอนวิชาศิลปะการตกแต่งอยู่ในคณะจิตรกรรม จัดทำโครงการจัดตั้ง คณะและหลักสูตรคณะมัณฑนศิลป์ขึ้น จนบรรลุผลสำเร็จเป็นคณะวิชาที่ 4 ของ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยเปิดรับนักศึกษารุ่นแรกในปีการศึกษา 2499 ในปี พ.ศ. 2517 คณะมัณฑนศิลป์ได้ปรับปรุงหลักสูตร มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่อง ปรัชญา และวัตถุประสงค์หลักสูตร หลักสูตรฉบับปรับปรุง มีปรัชญาการศึกษาที่สำคัญ คือ การจัดการศึกษาให้บัณฑิตเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ในวิชาชีพประยุกต์ศิลป์ และมี ความรู้ พื้นฐานด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เป็น นักออกแบบงานศิลปะ ที่มีความคิดความรู้เกี่ยวกับสังคมมนุษย์กว้างขวาง และเป็น มนุษย์ สมบูรณ์ โครงสร้างหลักสูตรฉบับปรับปรุง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มวิชา ได้แก่

- 1) กลุ่มวิชาพื้นฐานมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ นักศึกษาทุกคณะวิชาต้องศึกษา

2) กลุ่มวิชาพื้นฐานทางศิลปปฏิบัติและทฤษฎีศิลปะ นักศึกษาทุกสาขาวิชาใน คณะมัณฑนศิลป์ ต้องศึกษาเพื่อให้มีมาตรฐานทาง ศิลปะ ปฏิบัติและทฤษฎีศิลปะในระดับ เดียวกัน และ ทำให้นักศึกษาสามารถขอโอนย้าย สาขาวิชาภายในคณะฯ ได้ง่ายยิ่งขึ้น

3) กลุ่มวิชาเอกหรือวิชาบังคับของสาขาวิชา เป็นกลุ่มวิชาที่สร้างความรู้ความ สามารถ ในวิชาชีพโดยตรง นักศึกษาในสาขาวิชานั้น ต้องศึกษาให้ครบถ้วน

4) กลุ่มวิชาเลือก เป็นกลุ่มวิชาที่เสริมความรู้ในวิชาชีพให้กว้างขวาง และส่งเสริม ความสนใจ ความถนัดส่วนบุคคล ให้มีโอกาสพัฒนามากขึ้น ในด้านการจัดการศึกษาได้เปลี่ยนมา ใช้ระบบหน่วยกิต และยกเลิกการศึกษาระดับ อนุปริญญาศิลปบัณฑิต (มัณฑนศิลป์) ให้เพียงระดับ ปริญญาศิลปบัณฑิต หลักสูตร 4 ปี ได้เพิ่มสาขาวิชาเป็น 4 สาขา ได้แก่ สาขาวิชาออกแบบตกแต่ง ภายใน สาขาวิชาออกแบบ นิเทศศิลป์ สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ และสาขาวิชา ประยุกต์ ศิลปศึกษา

คณะมัณฑนศิลป์ได้ปรับปรุงหลักสูตรในปี พ.ศ. 2529 โดยปรับปรุงวัตถุประสงค์และ เนื้อหาการเรียนการสอนของทุกสาขาวิชา และเพิ่มสาขาวิชาเครื่องเคลือบดินเผา ทั้งนี้ ให้เป็น หลักสูตรมีความทันสมัย และตอบสนองความต้องการของสังคม และตลาดแรงงาน ปัจจุบัน โครงสร้างหลักสูตรแบ่งเป็นกลุ่มวิชาเหมือนเดิม การจัดการศึกษาใช้ระบบหน่วยกิต และมีระดับ ปริญญาศิลปบัณฑิต การปรับปรุงหลักสูตรครั้งล่าสุดของคณะฯ ในปี พ.ศ. 2537 และใช้มา จนกระทั่ง ปัจจุบันนี้ ปรับปรุงการเรียนการสอนรายวิชาแกน ของคณะแยกตามสาขาวิชา โดยมี วัตถุประสงค์ให้บัณฑิต เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ในการสร้างสรรค์งานด้านมัณฑนศิลป์ เป็นผู้ รอบรู้ มีทัศนคติอันดีงาม รู้จักคิดวินัย มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาตนเอง มีคุณธรรม และนำคุณประโยชน์มาสู่สังคม

3. คณะอักษรศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เปิดสอนครั้งแรกเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 20 มิถุนายน 2511 ศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุลผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีคนแรกของ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ก่อตั้งคณะอักษรศาสตร์ขึ้นเป็นคณะวิชาลำดับที่ 5 ของมหาวิทยาลัย ศิลปากร และเป็นคณะวิชาแรกของมหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ โดยได้ กำเนิดขึ้นพร้อมกับการจัดตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ โดยเป็นหนึ่งใน สองคณะอักษรศาสตร์ของประเทศไทยร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดสอนในหลักสูตร ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต (อ.บ.) Bachelor of Arts (B.A.) หลักสูตรการศึกษา 4 ปี ใน 15 สาขาวิชาเอก ในปัจจุบันคณะอักษรศาสตร์เปิดสอนหลักสูตรทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

4. คณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2513 เปิดเป็นคณะวิชาที่ 6 ของมหาวิทยาลัยศิลปากร และเป็นคณะวิชาลำดับที่ 2 ของวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ คณะศึกษาศาสตร์ได้เปิดสอนนักศึกษารุ่นแรกเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2513 โดยมี ๑ พณฯ ศาสตราจารย์ มล.ปิ่น มาลากุล ซึ่งดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากรในขณะนั้น เป็นผู้รักษาการคณบดีคนแรกของคณะศึกษาศาสตร์ มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อผลิตบัณฑิตทางการศึกษาที่จะประกอบวิชาชีพครูผู้สอน ในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ระยะเวลาที่เปิดสอนมี 4 สาขา วิชาเอกคือ ภาษาไทย, ภาษาอังกฤษ, ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ มีนักศึกษารุ่นที่ 1 รวม 31 คน พ.ศ.2514 ได้ทำการแบ่งส่วนราชการตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี และทำการแบ่งส่วนราชการภายในมหาวิทยาลัยศิลปากร ตามประกาศลงวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2514 ภายในคณะศึกษาศาสตร์ แบ่งส่วนราชการดังนี้ 1. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา 2. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน 3. ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว 4. ภาควิชาการบริหารและการนิเทศการศึกษา 5. สำนักงานเลขานุการ พ.ศ. 2515 กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะเพิ่มคุณวุฒิ และพัฒนาความรู้ และทักษะการสอนให้แก่ครูประจำการในสถานศึกษาระดับต่างๆ สภามหาวิทยาลัยจึงอนุมัติให้คณะศึกษาศาสตร์ ดำเนินการเปิดรับสมัครนักศึกษามูลค่าภายนอก (ภาคพิเศษ) เข้ามาศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี

5. คณะวิทยาศาสตร์

เมื่อครั้งมหาวิทยาลัยศิลปากร ดำเนินการขยายพื้นที่มายังพระราชวังสนามจันทร์ ได้ดำเนินนโยบายจัดตั้งคณะวิชาต่างๆ ให้สอดคล้องกับหลักสากล ปี พ.ศ. 2515 คณะวิทยาศาสตร์จึงได้ก่อกำเนิดขึ้น เป็นคณะลำดับที่ 7 ของมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยเปิดสอนในหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต แบ่งเป็น 3 สาขา ใน 2 ภาควิชา คือ สาขาวิชาคณิตศาสตร์และสาขาวิชาสถิติ ในภาควิชาคณิตศาสตร์ และสาขาวิชาชีววิทยาในภาควิชาชีววิทยา ต่อมา จึงได้เปิดสอนหลักสูตรสาขาวิชาเคมีและสาขาวิชาฟิสิกส์ ในปี พ.ศ. 2519 และได้จัดตั้งภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2528 ซึ่งเป็นคณะแรกในประเทศไทยที่เปิดสอนหลักสูตรวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ในระดับปริญญาตรี หลังจากนั้น ในปี พ.ศ. 2531 คณะวิทยาศาสตร์ได้ร่วมมือกับศูนย์คอมพิวเตอร์ เพื่อเปิดสอนในสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ในภาควิชาคณิตศาสตร์ ตั้งแต่นั้นมา ซึ่งในต่อมาแยกมาเป็นภาควิชาคอมพิวเตอร์ (ตามมติที่ประชุมมหาวิทยาลัยศิลปากรเมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2547)

6. คณะเกสัชศาสตร์

คณะเกสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อตั้งเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2528 เป็นคณะเกสัชศาสตร์ลำดับที่ 6 ของประเทศไทย พัฒนารูปร่างจากโครงการวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาขาเกสัชศาสตร์ โดยมีฐานะเป็นภาควิชาหนึ่งของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อันเป็นโครงการเพิ่มจำนวนเกสัชกรในพื้นที่ภาคตะวันตกที่ยังขาดแคลน ต่อมาทางมหาวิทยาลัยได้มีบันทึกการพัฒนาสาขาเกสัชศาสตร์ จัดตั้งขึ้นในฐานะคณะ จนกระทั่งวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2526 ทางมหาวิทยาลัยจึงแต่งตั้งคณะกรรมการจัดตั้งคณะเกสัชศาสตร์ขึ้น และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แบ่งส่วนราชการของมหาวิทยาลัยศิลปากรและของคณะเกสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2528 จนกระทั่งเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2529 เกสัชกร รศ.ภก.ดร.ประโชติ เปล่งวิทยา ได้รับอนุมัติให้โอนราชการจาก คณะเกสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาสังกัดคณะเกสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และได้รับการแต่งตั้งดำรงตำแหน่งคณบดีในวันเดียวกัน

7. คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

เนื่องจากการขยายตัวอย่างของภาคอุตสาหกรรมในช่วงปี พ.ศ. 2530 รัฐบาลจึงมีนโยบายให้มหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศไทยรวมถึงมหาวิทยาลัยศิลปากร จัดตั้งคณะวิชาที่สามารถผลิตบุคลากร เพื่อป้อนเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของไทย ทั้งนี้ส่วนของวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์(ซึ่งเป็นวิทยาเขตเดียวในขณะนั้น)ยังมีพื้นที่เหลือที่จะจัดตั้งคณะใหม่ขึ้น คือพื้นที่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือส่วนที่ติดกับบริเวณคณะเกสัชศาสตร์ จึงจัดให้เป็นบริเวณของคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม(ชื่อในสมัยก่อตั้งคณะ) โดยลักษณะคณะซึ่งออกแบบให้เป็นตึกขนาดใหญ่ 9 ชั้นเป็นตึกเดี่ยวของวิทยาเขตนี้ ที่ครอบคลุมทั้งพื้นที่ทั้งคณะ โดยใช้งบประมาณ 344,300,000 บาท เริ่มก่อสร้างวันที่ 11 ตุลาคม 2538 เพื่อรองรับสาขาวิชาที่จะเปิดขึ้นใหม่ในอนาคต โดยนักศึกษาและคณาจารย์ในสมัยแรก จะใช้อาคารอื่นภายในวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ทำการเรียนการสอนชั่วคราวและจัดตั้งสำนักงานชั่วคราวของคณะบริเวณอาคารศูนย์วิจัยและพัฒนาในปัจจุบัน สำหรับอาคารของคณะวิศวกรรมศาสตร์ฯ ในปัจจุบันได้ออกแบบภายในให้เป็นลักษณะสี่เหลี่ยมมีทางเดินเชื่อมระหว่างส่วนต่างๆของคณะ และมีช่องระบายอากาศระหว่างชั้นเพื่อให้อากาศถ่ายเทได้อย่างสะดวก โดยปัจจุบันมีการดำเนินการดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประสพชัย พสุนนท์ และคณะ (2553) ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าบูชาพระเครื่อง” พบว่า ผู้เข้าพระเครื่องรู้จักตลาดพระเครื่องจากการพูดคุยกับบุคคลรอบตัว เข้าพระเครื่องเพื่อนำมาบูชาบนหิ้งพระหรือพกติดตัว ประเภทพระเครื่องที่มีการสะสมโดยมากเป็นพระเหรียญและเครื่องรางของขลัง ปัจจัยทางการตลาดที่มีการกระตุ้นให้เกิดการเข้าบูชามากที่สุดคือปัจจัยด้านบุคลากรที่ทำให้ผู้เข้าเกิดความประทับใจในการพูดคุยสอบถามถึงเรื่องราวต่างๆ ได้

จากการศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับปัจจัยด้านบุคลากรพบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ภูมิลำเนาและรายได้ที่แตกต่างกันนั้น ไม่มีผลต่อการเข้าบูชาพระเครื่อง ในขณะที่อาชีพและการศึกษาที่ต่างกันจะส่งผลให้การเข้าบูชาพระเครื่องมีความแตกต่างกันเพราะผู้บูชาที่มีอาชีพแตกต่างกันย่อมมีการพูดคุยกับผู้ขายแตกต่างกัน ส่วนผู้เช่าและผู้ขายที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันย่อมมีมุมมองทางความคิดที่แตกต่างกันจึงทำให้รับรู้ลักษณะท่าทางของผู้ขายแตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลให้ไม่เกิดความประทับใจต่อท่าทางของผู้ขาย

ประสพชัย พสุนนท์ และคณะ (2553) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” พบว่า ผู้คนส่วนใหญ่นิยมบูชา นางก๊ก สิ่งของที่ใช้บูชา คือ รูปเทียน และดอกไม้ สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะได้รับมาจากวัด มีความเชื่อว่า การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะทำให้ค้าขายดีมีกำไรคนที่แนะนำสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ คือ ญาติพี่น้อง นอกเหนือจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้ว สิ่ง que เชื่อถือ คือ คุณความดีของตนเอง สถานที่ที่เก็บรักษาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ สถานที่ประกอบการ ผลที่เชื่อว่าจะได้รับจากการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ ลูกค้าเพิ่มขึ้น และหลักที่ใช้ในการบริหารธุรกิจนั้นประกอบกันระหว่าง หลักวิชาการกับความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์

อภิรักษ์ จุฬาศิรินทร์ (2546) ศึกษาเรื่อง “แรงจูงใจในการบูชาวัตถุมงคลของหลวงพ่อดุดตมะ จังหวัดกาญจนบุรี” พบว่า แรงจูงใจที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ ความศรัทธาในหลวงพ่อดุดตมะ และแรงจูงใจที่มีความสำคัญน้อยที่สุดคือ ด้านความสนใจในพุทธศิลป์ โดยภาพรวมของแรงจูงใจในการบูชาวัตถุมงคลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาก ซึ่งจากผลการศึกษาผู้บูชาวัตถุมงคลมีความศรัทธาในหลวงพ่อดุดตมะ จึงมีความสนใจในการบูชาวัตถุมงคลเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์ในการบูชาเพื่อความมั่นคงปลอดภัยทางด้านร่างกาย และทางด้านเศรษฐกิจ วัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งคือ มีความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต และการมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

สุทธาธิกุล กาญจนภรังกูร (2544) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวบ้านที่มีต่ออนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี” พบว่า ความเชื่อของชาวบ้านทั้ง 5 ลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่ง อนุสาวรีย์เป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนครราชสีมา ลักษณะที่สอง อนุสาวรีย์เป็นรูปเคารพ

ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองจังหวัดนครราชสีมา ลักษณะที่สาม อนุสาวรีย์มีวิญญูณทั้วสุรนารีดูแปลก
 ปกักรักษาและบันดาลโชคลาภได้ ลักษณะที่สี่ อนุสาวรีย์ทั้วสุรนารีทำให้เกิดความใกล้ชิดเสมือน
 เป็นบรรพบุรุษของชาวจังหวัดนครราชสีมา ลักษณะที่ห้า ความเชื่อเกี่ยวกับการนำตราสัญลักษณ์รูป
 อนุสาวรีย์ทั้วสุรนารีและชื่อทั้วสุรนารีมาใช้ ความเชื่อนี้เป็นความสัมพันธ์ต่อการดำเนินชีวิตของ
 ชาวบ้านและต่อรูปแบบการประกอบพิธีกรรมที่ปรากฏทั้งในส่วนรวมและส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ของที่
 ใช้ในการประกอบพิธีกรรมแทนสัญลักษณ์ในพิธีกรรมที่มีความหมายแสดงถึงความสัมพันธ์ของ
 มนุษย์ที่มีต่ออำนาจเหนือธรรมชาติสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ความคิด ความรู้สึก ที่ได้รับอิทธิพล
 ของศาสนาพุทธ พราหมณ์ ฮินดู และความเชื่อดั้งเดิมในบริบทของสังคมชาวบ้านในจังหวัด
 นครราชสีมา บทบาทที่สำคัญของความเชื่อและพิธีกรรมมีประโยชน์ต่อการสร้างกำลังใจ มีผลดีต่อ
 การสมัครสมานสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การ
 ปกครองของจังหวัดนครราชสีมา และช่วยให้เข้าใจความหมายทางวัฒนธรรมได้ถูกต้อง ทำให้
 เข้าใจพื้นความคิด ความเชื่อ เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นและ
 ประเทศชาติ

เฉลิมรัฐ ขนอม (2544) ศึกษาเรื่อง “ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าแม่
 กวนอิมของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” พบว่า
 ชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีความเชื่อและ
 พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าแม่กวนอิม จำแนกได้ 3 ประเด็น คือ ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับ
 ประวัตินี้เจ้าแม่กวนอิม ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าแม่กวนอิม ชาวไทยเชื้อ
 สายจีนมีความเชื่อว่าเจ้าแม่กวนอิมคือ พระมหาโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรแห่งความเมตตากรุณา
 สามารถช่วยเหลือผู้เดือดร้อนให้พ้นทุกข์ บันดาลความเป็นสิริมงคลให้แก่ผู้ศรัทธาได้ จึงมีการทำ
 พิธีปลุกเสกรูปเคารพเจ้าแม่กวนอิม ความเชื่อในฤกษ์ยามในการปลุกเสกรูปเคารพ การเตรียม
 เครื่องเช่นไหว้บูชาการทำพิธีปลุกเสกรูปเคารพเจ้าแม่กวนอิม เพื่อนำรูปเคารพเจ้าแม่กวนอิมไว้เป็น
 ที่บูชาด้วยความศักดิ์สิทธิ์ของรูปเคารพเจ้าแม่กวนอิม ชาวไทยเชื้อสายจีนมีความเชื่อว่า รูปเคารพเจ้า
 แม่กวนอิมสามารถบันดาลให้เกิดโชคลาภ เมตตามหานิยม รักษาโรคภัยไข้เจ็บ และแคล้วคลาด
 ได้ ด้วยความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าแม่กวนอิมทำให้ผู้ศรัทธาทำพิธีเช่นไหว้บูชาเจ้าแม่กวนอิมในวาระ
 ต่างๆ เช่น ในวาระปกติ ในวาระพิเศษ เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญู เคารพนับถือต่อเจ้าแม่กวนอิม
 นอกจากความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าแม่กวนอิมดังกล่าวแล้ว ผลกระทบของความเชื่อ
 และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าแม่กวนอิมที่สำคัญคือ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ผลกระทบต่อสังคม
 และวัฒนธรรม

จิรัสสา กษาชีวะ (2531) ศึกษาเรื่อง “คติความเชื่อและรูปแบบของพระพิฆเนศวรที่พบ
 ในประเทศไทย” พบว่า จากหลักฐานทางเอกสารและโบราณคดี ได้พบร่องรอยหลักฐานทาง

โบราณคดีเกี่ยวกับพระคเณศเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่สมัยก่อนไทยมาจนถึงปัจจุบัน แต่เดิมเราได้รับคติความเชื่อนี้มาจากชาวอินเดีย ตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา แนวความคิดเดิม ได้แก่การเคารพพระคเณศในฐานะเทพแห่งอุปสรรคขัดข้องทั้งมวล และเป็นเทพผู้บันดาลความสำเร็จในเวลาเดียวกัน ในช่วงแรกเราจะพบหลักฐานทางโบราณคดีทางภาคใต้ของประเทศไทยเป็นส่วนมาก รูปแบบของพระคเณศในยุคแรกยังมีลักษณะศิลปกรรมแบบอินเดีย ต่อมาคติความเชื่อและรูปแบบของพระคเณศในประเทศไทยได้เปลี่ยนไป มีการรับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอื่นเข้ามาผสมผสาน คือ วัฒนธรรมเขมร ทิเบตและพม่า ในปัจจุบันเรารู้จักและนิยมนับถือพระคเณศในฐานะเทพแห่งศิลปวิทยากันอย่างกว้างขวาง ส่วนรูปแบบของพระพิฆเนศวรในปัจจุบันนั้น ส่วนใหญ่มีอิทธิพลจากศิลปะชวา ซึ่งไทยเริ่มรับเข้ามาในรัชสมัยรัชกาลที่ 5

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมและปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์” เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวร พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 2) วิเคราะห์ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวร พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม และ 3) เพื่อจัดกลุ่มผู้บูชาพระพิฆเนศวรตามปัจจัยของการบูชาพระพิฆเนศวร พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม โดยเลือกศึกษาในมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จำนวน 4,355 คน (สำนักงานวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ 2554) แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขนาดประชากรในการวิจัย

คณะ	จำนวน (คน)
คณะมัณฑนศิลป์	299
คณะอักษรศาสตร์	750
คณะศึกษาศาสตร์	416
คณะวิทยาศาสตร์	1,040
คณะเกษตรศาสตร์	197
คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	1,653
รวม	4,355

ขนาดตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

1. ขนาดตัวอย่าง

ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวทาง Yamane (ประสพชัย พสุนนท์ 2553) โดยกำหนดให้มีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 หรือระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ขนาดตัวอย่างที่ใช้ ดังนั้น ในการวิจัยแสดงการคำนวณ ดังนี้

$$n \geq \frac{N}{(1 + Ne^2)}$$

เมื่อ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ ขนาดของประชากรที่ต้องการศึกษา ($N = 4,355$)

e คือ ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง โดยความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5%

ดังนั้น $e = 0.05$

แทนค่าในสูตร

$$n \geq \frac{4,355}{1 + 4,355(0.05)^2}$$

$$n \geq 366.36 \text{ หรือ } 367$$

จากการคำนวณได้ขนาดตัวอย่าง 367 คน อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือประกอบกับเพื่อความสะดวกของผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างเท่ากับ 400 คน

2. การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก โดยสุ่มจากกลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารระดับปริญญาตรี พัฒนเศรษฐทิพย์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จำนวน 400 คน แสดงดังตารางที่ 2 เป็นรายละเอียดของขนาดประชากรและขนาดตัวอย่างแยกตามคณะวิชาในวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ตารางที่ 2 ขนาดประชากรและตัวอย่างในการวิจัย

คณะ	ขนาดตัวอย่าง (คน)
คณะมัณฑนศิลป์	32
คณะอักษรศาสตร์	77
คณะศึกษาศาสตร์	65
คณะวิทยาศาสตร์	83
คณะเภสัชศาสตร์	38
คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	105
รวม	400

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างก็คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีการตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องของแบบสอบถามทันทีที่ได้รับแบบสอบถามคืนจากผู้ตอบ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากตำรา งานเอกสารต่างๆ รวมทั้งงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการบูชาองค์พระพิฆเนศวรและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ทั้งวิทยานิพนธ์ นิตยสาร และจากเว็บไซต์ต่างๆ

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองประกอบด้วย 4 ส่วน รายละเอียดแสดงในภาคผนวก

ส่วนที่ 1 ลักษณะประชากร จำนวน 10 ข้อ เป็นคำถามปลายปิดในแต่ละข้อเลือกเพียงคำตอบเดียวได้แก่ เพศ อายุ คณะวิชา ชั้นปีที่กำลังศึกษา รายได้ต่อเดือน เกรดเฉลี่ยสะสม ภูมิลำเนา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ศาสนาที่นับถือ ยานพาหนะ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ได้มีการทบทวนมาจากแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ และแนวคิดเกี่ยวกับ

พฤติกรรม จำนวน 15 ข้อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการบูชาพระพินเณศวร ความถี่ในการบูชาพระพินเณศวร สิ่งนำไปบูชาพระพินเณศวร พฤติกรรมการบนบาล เรื่องที่บนบาล วิธีแก้บน การขอพร รับรู้ประวัติพระพินเณศวรจากแหล่งใด อิทธิพลการบูชาพระพินเณศวร เมื่อกล่าวถึงพระพินเณศวร จะนึกถึง การบูชาพระพินเณศวรนอกมหาวิทยาลัย ความคิดเห็นกับของสะสมที่เกี่ยวกับพระพินเณศวร การไปเคารพองค์พระพินเณศวรเมื่อใด ความเชื่อเกี่ยวกับพระพินเณศวร โอกาสในการบูชาพระพินเณศวร จำนวนรูปที่ใช้ในการบูชา และบทสวดการบูชาพระพินเณศวร ซึ่งในแต่ละข้อ จะแสดงพฤติกรรมของการบูชาแตกต่างกันไป โดยผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกพฤติกรรมของการบูชาได้มากกว่า 1 ข้อ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยการบูชาพระพินเณศวร ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามปัจจัยการบูชาพระพินเณศวรจากกรอบแนวคิดทางด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7P's ได้แก่ พระพินเณศวรช่วยคุ้มครอง ป้องกันภัย ความเป็นไปได้ในการขอพร บุคคลภายนอกที่เข้ามาบูชา จำนวนคนที่มาแก้บน ความมีชื่อเสียงขององค์พระพินเณศวร อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ขององค์พระพินเณศวร ช่วยให้ประสบความสำเร็จ สภาพอากาศ ทัศนียภาพรอบๆ รูปลักษณะสวยงามขององค์พระพินเณศวร เป็นต้น ในแต่ละปัจจัยให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนความสำคัญในแต่ละข้อที่ผู้บูชาใช้ในการพิจารณาและส่งผลต่อการตัดสินใจบูชาพระพินเณศวร โดยมีคะแนนความสำคัญจากน้อยที่สุดถึงคะแนนความสำคัญมากที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นและนำความคิดเห็นนั้นมาพิจารณาเพื่อทำการปรับปรุงและแก้ไขต่อไป

การทดสอบเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

1. การหาความเที่ยงตรง โดยมีการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้แบบสอบถามมีความถูกต้องและมีความเหมาะสมของเนื้อหาในแบบสอบถาม เพื่อที่ตรวจสอบว่าคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถามตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและเข้าใจได้ง่าย
2. การหาความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จำนวน 40 ชุด จากนั้นนำไปทดสอบความเชื่อมั่น โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 400 คน นำมาวิเคราะห์ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS (Statistical Package for Social Science) สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 เมื่อวิเคราะห์แล้วผู้วิจัยนำมาเสนอผลการศึกษาโดยเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา แสดงค่าของข้อมูลดังนี้

1. ลักษณะประชากร

ลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ อายุ คณะวิชา ชั้นปีที่กำลังศึกษา รายได้ต่อเดือน เกรดเฉลี่ยสะสม ภูมิลำเนา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ศาสนาที่นับถือ และยานพาหนะ โดยการคำนวณหาค่าสถิติ คือ ค่าร้อยละ (Percentage ; %)

2. พฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

พฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ โดยทำการศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ และแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม โดยการคำนวณหาค่าสถิติ คือ ค่าร้อยละ (Percentage : %)

3. ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ปัจจัยทางการตลาดบริการ 7P's ที่ส่งผลต่อการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ โดยผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาความสำคัญกับรายละเอียดของปัจจัยแต่ละด้าน ทั้งนี้ กำหนดคะแนนความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยทางการตลาด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับตามแนวทางของลิเกิร์ต (Likert Type Scale) (ประสพชัย พสุนนท์ 2553) รายละเอียดดังนี้

น้อยที่สุด	ค่าคะแนนเท่ากับ	1	คะแนน
น้อย	ค่าคะแนนเท่ากับ	2	คะแนน
ปานกลาง	ค่าคะแนนเท่ากับ	3	คะแนน
มาก	ค่าคะแนนเท่ากับ	4	คะแนน
มากที่สุด	ค่าคะแนนเท่ากับ	5	คะแนน

4. การวิเคราะห์ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

การวิเคราะห์ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวร ใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) โดยมีการหมุนแกนปัจจัยให้ตั้งฉากกัน (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีการ Varimax with Kaiser Normalization เกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบ คือ ค่า Eigenvalues ต้องมากกว่า 1 และค่า Factor Loading ต้องมีค่าสัมบูรณ์ (Absolute) มากกว่า 0.64 (Comrey and Lee, 1992)

5. การจัดกลุ่มผู้บูชาตามรูปแบบพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

การจัดกลุ่มผู้บูชาตามรูปแบบพฤติกรรมใช้วิธีการวิเคราะห์กลุ่มแบบ K-Means โดยทำการกำหนดจำนวนรอบมากที่สุด (Maximum Iteration) เท่ากับ 25 และกำหนดสัดส่วนของระยะห่างที่สั้นที่สุด (Convergence Criterion) เท่ากับ 0 สาเหตุที่ใช้วิธี K-Means Clustering ในการจัดกลุ่มผู้บูชาตามปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวร เพราะกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวนมากกว่า 200 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ทดสอบด้วยวิธีการวิเคราะห์กลุ่มแบบ K-Means หลายๆ ครั้ง เพื่อพิจารณาหาจำนวนกลุ่มที่สามารถอธิบายความได้อย่างเหมาะสมที่สุด นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้แปลงข้อมูลคะแนนปัจจัยให้เป็นค่ามาตรฐาน (Standardized) ก่อนทำการทดสอบด้วยวิธี K-Means (กัลยา วาณิชย์บัญชา 2544)

6. การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ผลการวิจัยนี้มีความสำคัญในแต่ละปัจจัยทางการบูชาที่มีผลต่อการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของประเด็นคำถามเป็นข้อในแต่ละด้านในแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายตามแนวทางของประสพชัย พสุนนท์ (2553) รายละเอียดดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.51 – 5.00	หมายความว่า มีความเห็นในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.51 – 4.50	หมายความว่า มีความเห็นในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.51 – 3.50	หมายความว่า มีความเห็นในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.51 – 2.50	หมายความว่า มีความเห็นในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.50	หมายความว่า มีความเห็นในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาปัจจัยและพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่เป็นผู้บูชาพระพิฆเนศวร มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จำนวน 400 คน จากนั้นนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS (Statistical Package for Social Science) ผลที่ได้จากการศึกษาผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลด้วยการบรรยายเชิงพรรณนาประกอบตารางอธิบายข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพหุ (Multivariate Data Analysis) โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะประชากร โดยการนำข้อมูลมาคำนวณวิเคราะห์หาค่าสถิติโดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวร โดยการนำข้อมูลมาคำนวณวิเคราะห์หาค่าสถิติโดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 4 การจัดกลุ่มผู้บูชาตามปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลตามจุดประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากร

ผลการศึกษาลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 เพศ

ผู้ชมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 55.20 และเป็นเพศชาย จำนวน 117 คนคิดเป็นร้อยละ 44.8 รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ชมจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	117	44.80
หญิง	221	55.20
รวม	400	100.0

1.2 อายุ

ผู้ชมส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18 - 20 ปี จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 58.00 รองลงมาคืออายุระหว่าง 21 - 30 ปี จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.70 มีอายุ 23 ปีขึ้นไปจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.30 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ มีอายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ชมจำแนกตามช่วงอายุ

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	153	38.3
มีแฟนแล้ว	238	59.5
หมั้นแล้ว	9	2.3

1.3 คณะวิชา

ผู้ชมส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 26.30 รองลงมา คือ คณะคณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.60 คณะอักษรศาสตร์ จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.30 คณะเภสัชศาสตร์ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ คณะมัณฑนศิลป์ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้บวชาจำแนกตามคณะวิชา

คณะวิชา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
คณะมัณฑนศิลป์	32	8.00
คณะอักษรศาสตร์	77	19.30
คณะศึกษาศาสตร์	65	16.30
คณะวิทยาศาสตร์	83	20.60
คณะเกษตรศาสตร์	38	9.50
คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	105	26.30

1.4 ชั้นปี

ผู้บวชส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.00 รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 ชั้นปีที่ 4 จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.20 ชั้นปีที่ 1 จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ผู้บวชที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 5 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้บวชาจำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชั้นปีที่ 1	77	19.30
ชั้นปีที่ 2	124	31.00
ชั้นปีที่ 3	102	25.50
ชั้นปีที่ 4	93	23.20
ชั้นปีที่ 5	4	1.00
รวม	400	100

1.5 รายได้ต่อเดือน

ผู้บวชส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 4,001-5,000 บาท จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 รองลงมามีรายได้ต่อเดือน 7,001 บาทขึ้นไป จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 รายได้ต่อเดือนระหว่าง 6,001-7,000 บาท จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.80 รายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,001-6,000 บาท จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.10 รายได้ต่อเดือนระหว่าง 3,001-4,000 บาท

จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 3,000 บาท จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.30 รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3,000 บาท	37	9.30
3,001-4,000 บาท	58	14.50
4,001-5,000 บาท	93	23.30
5,001-6,000 บาท	61	15.10
6,001-7,000 บาท	75	18.80
7,001 บาทขึ้นไป	76	19.00
รวม	400	100

1.6 เกรดเฉลี่ยสะสม

ผู้บูชาส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่าง 2.51 - 3.00 จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.30 รองลงมา คือ เกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.01 - 3.50 จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.80 เกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.00-2.50 จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.60 เกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.51 - 4.00 จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.80 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีเกรดเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00 จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 รายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามเกรดเฉลี่ยสะสม

เกรดเฉลี่ยสะสม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 2.00	11	2.80
2.00-2.50	114	28.50
2.51-3.00	121	30.30
3.01-3.50	115	28.60
3.51-4.00	39	9.80
รวม	400	100

1.7 ภูมิภานา

ผู้บุงาส่วนใหญ่มิภูมิภานาอยู่ในภาคกลาง จันวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.30 รองลงมา คือ มิภูมิภานาอยู่ในภาคเหนือ จันวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 มิภูมิภานาอยู่ในภาคตะวันออก 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.80 มิภูมิภานาอยู่ในภาคใต้ 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 และกลุ่มมิจันวนน้อยที่สุด คือ ผู้บุงาที่มีภูมิภานาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จันวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.10 รายละเอียดดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จันวนและร้อยละของผู้บุงาจันแนกตามภูมิภานา

ภูมิภานา	จันวน (คน)	ร้อยละ
ภาคกลาง	189	47.30
ภาคเหนือ	63	15.80
ภาคใต้	52	13.00
ภาคตะวันออก	59	14.80
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	37	9.10
รวม	400	100

1.8 จันวนสมาชิกในครอบครัว

ผู้บุงาส่วนใหญ่มิมีจันวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 3-5 คน จันวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 55.80 รองลงมา คือ มิมีจันวนสมาชิกในครอบครัว มากกว่า 5 คน จันวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.70 และกลุ่มมิมีจันวนน้อยที่สุด คือ 1-2 คน จันวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 รายละเอียดดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จันวนและร้อยละของผู้บุงาจันแนกตามจันวนสมาชิกในครอบครัว

จันวนสมาชิกในครอบครัว	จันวน (คน)	ร้อยละ
1-2 คน	42	10.50
3-5 คน	223	55.80
มากกว่า 5 คน	135	33.70
รวม	400	100

1.9 ศาสนา

ผู้บูชาส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 95.50 รองลงมา คือ ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 รายละเอียดดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามศาสนา

ศาสนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พุทธ	382	95.50
คริสต์	10	2.50
อิสลาม	8	2.00
รวม	400	100

1.10 ยานพาหนะ

ผู้บูชาส่วนใหญ่ใช้รถจักรยานยนต์ จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 รองลงมา คือ ผู้ที่ใช้รถจักรยาน จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.70 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ผู้ที่ใช้รถยนต์ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.30 รายละเอียดดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามยานพาหนะ

ยานพาหนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รถยนต์	49	12.30
รถจักรยานยนต์	180	45.00
จักรยาน	171	42.70
รวม	400	100

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรเข้าบูชาพระพินเนศวร

2.1 วัตถุประสงค์ในการบูชาพระพินเนศวร

ผู้บูชาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการบูชาพระพินเนศวรเพื่อขอพรด้านการเรียน จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 64.30 รองลงมา คือ เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อชีวิต จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60.30 เชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของพระพินเนศวรจำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50

ต้องการหาสิ่งยึดเหนี่ยว จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.30 เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีประวัติมาช้านาน จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 ขอโชคลาภ จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.60 ขอพรให้เดินทางปลอดภัย จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00 ขอพรเรื่องความรัก จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ บูชาตามทางบ้าน จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.80 รายละเอียดดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามวัตถุประสงค์การบูชาพระพิฆเนศวร*

วัตถุประสงค์ในการบูชาพระพิฆเนศวร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต้องการหาสิ่งยึดเหนี่ยว	201	50.30
เชื่อในความศักดิ์สิทธิ์	230	57.50
ขอพรเรื่องความรัก	84	21.00
ขอพรให้เดินทางปลอดภัย	116	29.00
ขอพรด้านการเรียน	257	64.30
บูชาตามทางบ้าน	59	14.80
ขอโชคลาภ	118	29.60
เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีประวัติมาช้านาน	134	33.50
เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อชีวิต	241	60.30

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.2 ความถี่ในการบูชาพระพิฆเนศวร

ผู้บูชาส่วนใหญ่บูชาพระพิฆเนศวรนานๆ ครั้ง จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 55.60 รองลงมา คือ บูชาเดือนละครั้ง จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.30 บูชาอาทิตย์ละครั้ง จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 บูชาสองอาทิตย์ครั้ง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.30 บูชา 2-3 วัน/ครั้ง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 อื่นๆ เช่น บูชาเทอมละครั้ง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30 บูชาทุกวัน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ วันเว้นวัน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 รายละเอียดดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามความถี่ในการบูชาพระพิฆเนศวร

ความถี่ในการบูชาพระพิฆเนศวร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทุกวัน	10	2.50
วันเว้นวัน	8	2.00
2-3 วัน/ครั้ง	18	4.50
อาทิตย์ละครั้ง	38	9.50
สองอาทิตย์ครั้ง	25	6.30
เดือนละครั้ง	65	16.30
นานๆครั้ง	233	55.60
อื่นๆ เช่น บูชาในวันสำคัญทางศาสนา, บูชาในวันเกิด ฯลฯ	13	3.30
รวม	400	100

2.3 สิ่งที้นำมาบูชาพระพิฆเนศวร

ผู้บูชาส่วนใหญ่ นำดอกไม้/พวงมาลัยมาบูชาพระพิฆเนศวร จำนวน 314 คน คิดเป็นร้อยละ 78.50 รองลงมา คือ กล้วย จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 อ้อย จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.30 นมสด จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 ผลไม้ จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.30 ขนมข้าวต้มมัด จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 17.80 หมาก/พลู 57 คิดเป็นร้อยละ 14.30 น้ำสะอาด, ไข่ต้ม จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 มะพร้าว จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.80 นมเปรี้ยว/โยเกิร์ต จำนวน 37 คิดเป็นร้อยละ 9.30 ตุ๊กตา/หุ่นจำลอง จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 ขนมทองหยิบ ทองหยอด จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00 อื่นๆ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 น้ำอ้อกลม จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 ขนมกล้วยฟู จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.80 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ บูชาด้วยชาลาเปา จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 รายละเอียดดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามสิ่งที้นำมาบูชาพระพิฆเนศวร*

สิ่งที้นำมาบูชาพระพิฆเนศวร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ดอกไม้/พวงมาลัย	314	78.50
น้ำสะอาด	56	14.00
นมสด	92	23.00

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามสิ่งที้นำมาบูชาพระพิฆเนศวร (ต่อ) *

สิ่งที้นำมาบูชาพระพิฆเนศวร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขนมถ้วยฟู	19	4.80
ขนมข้าวต้มมัด	71	17.80
กล้วย	146	36.50
อ้อย	121	30.30
มะพร้าว	55	13.80
ขนมทองหยิบ ทองหยอด	28	7.00
ซาลาเปา	16	4.00
หมาก/พลู	57	14.30
ผลไม้	85	21.30
น้ำอวดลม	20	5.00
ไข่ต้ม	56	14.00
ตุ๊กตา/หุ่นจำลอง	34	8.50
อื่นๆ	24	6.00

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.4 พฤติกรรมการบนบาน

ผู้บูชาส่วนใหญ่เคยบนบานกับพระพิฆเนศวร จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 62.30 และไม่เคยบนบานกับพระพิฆเนศวร จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.70 รายละเอียดดังตารางที่

16

ผลงานวิทยนัศึกษาระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามพฤติกรรมการบนบาน

พฤติกรรมการบนบาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	249	62.30
ไม่เคย	151	37.70
รวม	400	100

2.5 เรื่องที่บนบาน

ผู้บูชาส่วนใหญ่นิยมบนบานเรื่องการเรียนรู้ จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 52.60 รองลงมา คือ เรื่องสุขภาพ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 ความรัก จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80 การเงิน จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.30 ครอบครัว จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ บนบานเรื่องการทำงาน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 รายละเอียดดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามเรื่องที่บนบาน*

เรื่องที่บนบาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเรียนรู้	210	52.60
การเงิน	29	7.30
ความรัก	31	7.80
ครอบครัว	27	6.80
สุขภาพ	36	9.00
การทำงาน	20	5.00

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.6 วิธีแก้บน

ผู้บูชาส่วนใหญ่นิยมแก้บนด้วยการถวายเครื่องบูชา จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.60 รองลงมา คือ iving/เงิน จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.30 ถวายอาหารหวาน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.30 รัชศาสตร์/กินเจ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ แก้บนด้วยถวายการแสดงรื่นเริง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.20 รายละเอียดดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามวิธีแก้บน*

วิธีแก้บน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ถวายเครื่องบูชา	126	31.60
วิ่ง/เดิน	89	22.30
รักษาศีล/กินเจ	12	3.00
ถวายการแสดงรื่นเริง	1	0.20
ถวายอาหารคาวหวาน	25	6.30

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.7 พรที่ขอจากพระพิฆเนศวร

ผู้บูชาส่วนใหญ่ขอพรจากพระพิฆเนศวรเรื่องการเรียน จำนวน 377 คน คิดเป็นร้อยละ 94.30 รองลงมา คือ เรื่อง ครอบครัว จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 สุขภาพ จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 การเงิน จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.30 ความรัก จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.30 การงาน จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดขอพรเรื่องอื่นๆ เช่น การเดินทาง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 รายละเอียดดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามพรที่ขอจากพระพิฆเนศวร*

พรที่ขอจากพระพิฆเนศวร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเรียน	377	94.30
การเงิน	109	27.30
ความรัก	101	25.30
ครอบครัว	158	39.50
สุขภาพ	140	35.00
การงาน	100	25.00
อื่นๆ	14	3.50

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.8 แหล่งข้อมูลข่าวสาร

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รู้จักและทราบข้อมูลจากมหาวิทยาลัย จำนวน 302 คน คิดเป็นร้อยละ 75.50 รองลงมา คือ ครู/อาจารย์ จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.00 อินเทอร์เน็ต จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 ครอบครัว จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.80 เพื่อน จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.00 วิทยุ/โทรทัศน์ จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.80 นิตยสารพระเครื่อง จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.30 ป้ายโฆษณา 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.30 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด รู้จักและทราบข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ เช่น รุ่นพี่ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 รายละเอียดดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสาร*

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ครอบครัว	135	33.80
ครู/อาจารย์	148	37.00
เพื่อน	124	31.00
ป้ายโฆษณา	25	6.30
นิตยสารพระเครื่อง	45	11.30
อินเทอร์เน็ต	146	36.50
มหาวิทยาลัย	302	75.50
วิทยุ/โทรทัศน์	87	21.80
อื่นๆ	10	2.60

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.9 อิทธิพลการบูชาพระพิฆเนศวร

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลการบูชาพระพิฆเนศวรมาจากสถาบัน จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30 รองลงมา คือ ครอบครัว จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 ตัวเอง จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 คนรอบข้าง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80 เพื่อน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80 ครู/อาจารย์ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.30 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่ได้รับอิทธิพลจากแฟน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 รายละเอียดดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของผู้เข้าจำแนกตามอิทธิพลการบูชาพระพิฆเนศวร*

อิทธิพลการบูชาพระพิฆเนศวร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ครอบครัว	78	19.50
ครู/อาจารย์	29	7.30
เพื่อน	31	7.80
สถาบัน	173	43.30
ตัวเอง	46	11.50
คนรอบข้าง	35	8.80
แฟน	8	2.00

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.10 สิ่งที่น่าทึ่งเมื่อกล่าวถึงพระพิฆเนศวร

ผู้เข้าส่วนใหญ่เมื่อกล่าวถึงพระพิฆเนศวรจะนึกถึงมหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 51.80 รองลงมา คือ ความศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.30 ความสำเร็จ จำนวน 56คน คิดเป็นร้อยละ 14.10 ช้าง จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดเมื่อกล่าวถึงพระพิฆเนศวรจะนึกถึงลัทธิไสวณิกาย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.30 รายละเอียดดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของผู้เข้าจำแนกตามสิ่งที่น่าทึ่งเมื่อกล่าวถึงพระพิฆเนศวร*

สิ่งที่น่าทึ่งเมื่อกล่าวถึงพระพิฆเนศวร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มหาวิทยาลัยศิลปากร	207	51.80
ความศักดิ์สิทธิ์	81	20.30
ลัทธิไสวณิกาย	9	2.30
ช้าง	47	11.80
ความสำเร็จ	56	14.10

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.11 พระพิฆเนศวรที่เคยบูชานอกจากมหาวิทยาลัย

ผู้บูชาส่วนใหญ่นอกจากมหาวิทยาลัยยังเคยบูชาพระพิฆเนศวรที่ศาลพระพิฆเนศวร จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 รองลงมา คือ บ้าน จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.30 วัด จำนวน 122 คนคิดเป็นร้อยละ 30.60 สร้อยคอ จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 บริเวณหน้า ลานเซนทรัลเวสต์ จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.30 พิพิธภัณฑ์พระพิฆเนศวร จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 หัวเตี๋ย, อื่นๆ จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.30 ในกระเป๋ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 เทวสถานโบสถ์พราหมณ์ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 ปางช้าง จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 โต๊ะทำงาน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.80 มหาวิทยาลัย ศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.30 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อย ที่สุดคือ ที่ผู้บูชาเคยบูชานอกจากมหาวิทยาลัย คือ รถยนต์ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00 รายละเอียดดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามพระพิฆเนศวรที่เคยบูชานอกจาก มหาวิทยาลัย*

พระพิฆเนศวรที่เคยบูชานอกจากมหาวิทยาลัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บ้าน	137	34.30
วัด	122	30.60
ปางช้าง	46	11.50
บริเวณหน้าลานเซนทรัลเวสต์	101	25.30
เทวสถานโบสถ์พราหมณ์	56	14.00
โต๊ะทำงาน	39	9.80
ศาลพระพิฆเนศวร	144	36.00
พิพิธภัณฑ์พระพิฆเนศวร	77	19.30
หัวเตี๋ย	69	17.30
สร้อยคอ	106	26.50
ในกระเป๋	58	14.50
รถยนต์	28	7.00
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี	33	8.30
อื่นๆ	69	17.30

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.12 ความคิดเห็นกับของสะสมที่เกี่ยวข้องกับพระพิฆเนศวร

ผู้บูชาส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นกับของสะสมที่เกี่ยวข้องกับพระพิฆเนศวรว่าเป็นสิริมงคลต่อชีวิต จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 รองลงมา คือ เพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.00 เป็นสิ่งที่น่าสะสมบูชา จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 ช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.30 เป็นแรงบันดาลใจ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10 อื่นๆ เช่น ปกป้องคุ้มครองตนเอง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10 เป็นสิ่งมีคุณค่าต่อตนเอง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ สะสมเพื่อให้เข้าบูชา จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.10 รายละเอียดดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามความคิดเห็นกับของสะสมที่เกี่ยวข้องกับพระพิฆเนศวร*

ความคิดเห็นกับของสะสมที่เกี่ยวข้องกับพระพิฆเนศวร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นสิ่งที่น่าสะสมบูชา	58	14.50
เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ	124	31.00
เป็นสิ่งสิริมงคลต่อชีวิต	126	31.50
เป็นการสิ้นเปลือง	6	1.50
ช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต	45	11.30
เป็นสิ่งมีคุณค่าต่อตนเอง	13	3.30
เป็นแรงบันดาลใจ	20	5.10
สะสมเพื่อให้เข้าบูชา	8	2.10
อื่นๆ	20	5.10

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.13 การไปเคารพองค์พระพิฆเนศวร

ผู้บูชาส่วนใหญ่นิยมไปเคารพองค์พระพิฆเนศวรเมื่อต้องการที่พึ่งทางใจ จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.80 รองลงมา คือ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.80 เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.30 เมื่อต้องการบ่นบาลศาลกล่าว จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 เพื่อต้องการขอพรในสิ่งที่ต้องการ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80 เมื่อเดินทางจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00 เมื่อมีปัญหาชีวิต จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 วันสำคัญทางศาสนา/วันพระ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.60 เมื่อต้องเดินทางไปสถานที่

ไกลๆ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 วันเกิด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ไปเคารพองค์พระพิฆเนศวรเมื่อ ออกหัก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 ช่วงก่อนปิดเทอม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 รายละเอียดดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามการไปเคารพองค์พระพิฆเนศวร*

การไปเคารพองค์พระพิฆเนศวร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เมื่อมีปัญหาชีวิต	26	6.50
เมื่อต้องการที่พึ่งทางใจ	111	27.80
เมื่อต้องการบนบานศาลกล่าว	32	8.00
เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต	95	23.80
เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ	37	9.30
เพื่อต้องการขอพรในสิ่งที่ต้องการ	31	7.80
วันเกิด	6	1.50
ออกหัก	3	0.80
เมื่อต้องเดินทางไปในสถานที่ไกลๆ	10	2.50
ช่วงก่อนปิดเทอม	3	0.80
เดินผ่าน	28	7.00
วันสำคัญทางศาสนา/วันพระ	18	4.60

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.14 ความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวร

ผู้บูชาส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นกับความเชื่อของพระพิฆเนศวรว่าเป็นเทพแห่งความสำเร็จ จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 80.10 รองลงมา คือ เป็นเทพแห่งศิลปวิทยา จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00 เป็นเทพแห่งโชคลาภ จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.60 เป็นเทพแห่งการขจัดอุปสรรค จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.80 ในฐานะพระบรมครูช่าง จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 ในลักษณะเป็นเครื่องราง จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 ในฐานะเทพบริวาร จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ในฐานะทวารบาล จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00 รายละเอียดดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 จำนวนและร้อยละของผู้ชายจำแนกตามความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวร*

ความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นเทพแห่งความสำเร็จ	320	80.10
เป็นเทพแห่งการขจัดอุปสรรค	119	29.80
เป็นเทพแห่งศิลปวิทยา	188	47.00
ในฐานะพระบรมครูช่าง	68	17.00
ในฐานะทวารบาล	28	7.00
ในลักษณะเป็นเครื่องราง	46	11.50
ในฐานะเทพบริวาร	44	11.00
เป็นเทพแห่งโชคลาภ	122	30.60

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.15 โอกาสในการบูชาพระพิฆเนศวร

ผู้ชายส่วนใหญ่นิยมไปบูชาพระพิฆเนศวรในช่วงใกล้สอบ จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 59.10 รองลงมา คือ ช่วงเปิดเทอม จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 ก่อนเดินทางกลับบ้าน จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80 วันสำคัญทางศาสนา จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 วันเกิด จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.30 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ เมื่อต้องเดินทางไปสถานที่ไกลๆ จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 รายละเอียดดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 จำนวนและร้อยละของผู้ชายจำแนกตามโอกาสในการบูชาพระพิฆเนศวร*

โอกาสในการบูชาพระพิฆเนศวร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วันเกิด	101	25.30
วันสำคัญทางศาสนา	102	25.50
ช่วงใกล้สอบ	236	59.10
ช่วงเปิดเทอม	132	33.00
ก่อนเดินทางกลับบ้าน	107	26.80
เมื่อต้องเดินทางไปสถานที่ไกลๆ	100	25.00

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.16 จำนวนรูปที่ใช้ในการบูชาพระพิฆเนศวร

ผู้บูชาส่วนใหญ่นิยมใช้รูปในการบูชาพระพิฆเนศวรจำนวน 9 ดอก จำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 75.50 รองลงมา คือ 3 ดอก จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.30 18 ดอก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 15 ดอก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.10 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 6 ดอก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 รายละเอียดดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 จำนวนและร้อยละของผู้บูชาจำแนกตามจำนวนรูปในการบูชาพระพิฆเนศวร

จำนวนรูปที่ใช้ในการบูชา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3 ดอก	85	21.30
6 ดอก	3	0.80
9 ดอก	303	75.50
15 ดอก	4	1.10
18 ดอก	5	1.30
รวม	400	100

2.17 บทสวดการบูชาพระพิฆเนศวร

ผู้บูชาส่วนใหญ่นิยมใช้บทสวดโดยการท่องนะโม 3 จบ ก่อนแล้วตามด้วยคาถาบูชาเทพ โอม ศรี คเณศายะ นะมะ ชยะ คเณศะ ชยะ คเณศะ ชยะ คเณศะ จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.60 รองลงมา คือ โอม ศรี คเณศายะ นะมะ ชยะ คเณศะ ชยะ คเณศะ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 ท่องนะโม 3 จบ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.80 โอม ศรี คเณศายะ นะมะฮา ชะชาคเณศะ ชะชาคเณศะ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.30 อื่นๆ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดใช้คือ บทสวดโอม ศรี คเณศายะ 3 จบ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.80 รายละเอียดดังตารางที่ 29

ตารางที่ 29 จำนวนและร้อยละของผู้บริจาคแยกตามบทสวดการบูชาพระพิฆเนศวร

บทสวดการบูชาพระพิฆเนศวร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โอม ศรี คณะศายะ นะมะฮา ชะยากณะชะ ชะยากณะชะ	25	6.30
โอม ศรี คณะศายะ นะมะ ชะยะ คณะชะ ชะยะ คณะชะ ชะยะ คณะชะ	68	17.00
ท่องนะโม 3 จบ	67	16.80
ท่องนะโม 3 จบ ก่อนแล้วตามด้วยคาถาบูชาเทพ โอม ศรี คณะศายะ นะมะ ชะยะ คณะชะ ชะยะ คณะชะ ชะยะ คณะชะ	199	49.60
โอม ศรี คณะศายะ 3 จบ	19	4.80
อื่นๆ	22	5.50
รวม	400	100

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

การวิเคราะห์ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวร ตัวแปรปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์มีทั้งหมด 55 ปัจจัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ใช้การสกัดปัจจัยด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principle Component Analysis) โดยวิธีการหมุนแกนปัจจัยให้ตั้งฉากกัน (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธี Varimax with Kaiser Normalization สำหรับเกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบ ต้องมีค่าสัมบูรณ์ (Absolute) ต้องมากกว่า 0.64

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวร ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ พบว่า จากทั้งหมด 55 ปัจจัย สามารถแบ่งได้ 8 ปัจจัย ประกอบด้วย ด้านความเชื่อ ด้านผู้ที่มาบูชา ปัจจัยด้านความศักดิ์สิทธิ์ ด้านผู้นำถือ ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ ด้านสถานที่ ด้านเครื่องรางของขลัง และด้านรูปลักษณ์ โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

3.1 ปัจจัยที่ 1

ปัจจัยด้านความความเชื่อ ประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 6 ปัจจัย ซึ่งมีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.728 - 0.733 มีค่า Mean ตั้งแต่ 3.49 - 3.66 มีค่า S.D. ค่าตั้งแต่ 1.1372 - 0.9747 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 5.567 สามารถอธิบายความแปรปรวนร้อยละ 10.112 ประกอบด้วย ช่วยทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต พระพิฆเนศวรช่วยคุ้มครอง ป้องกันภัย ทำให้สถานะการเงินดีขึ้น ความน่าเชื่อถือของพิธีกรรม ความเชื่อส่วนบุคคล และความเป็นไปได้ในการขอพร นั่นคือ สิ่งที่ผู้บูชาไม่ลังเลในการตัดสินใจในการบูชาพระพิฆเนศวร ให้ความสำคัญในระดับปานกลาง รายละเอียดดังตารางที่ 30

ตารางที่ 30 ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับการให้ ความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยด้านความเชื่อ

ปัจจัย	Factor Loading	Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ
ปัจจัยด้านความเชื่อ	(Eigenvalues= 5.567 และ Variance= 10.112)			
ช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต	0.728	3.49	1.1372	ปานกลาง
พระพิฆเนศวรช่วยคุ้มครอง ป้องกันภัย	0.751	4.02	0.8624	มาก
ทำให้สถานะการเงินดีขึ้น	0.765	3.21	1.0074	ปานกลาง
ความน่าเชื่อถือของพิธีกรรม	0.738	3.15	1.0702	ปานกลาง
ความเชื่อส่วนบุคคล	0.776	3.25	0.9930	ปานกลาง
ความเป็นไปได้ในการขอพร	0.733	3.66	0.9747	มาก

3.2 ปัจจัยที่ 2

ปัจจัยด้านผู้ที่มาบูชา ประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 5 ปัจจัย ซึ่งมีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.772 - 0.874 มีค่า Mean ตั้งแต่ 3.35 - 2.77 มีค่า S.D. ค่าตั้งแต่ 1.1345 - 1.1534 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 5.415 สามารถอธิบายความแปรปรวนร้อยละ 9.8470 ประกอบด้วย จำนวนผู้คนที่ไปบูชา จำนวนยานพาหนะของผู้ที่เข้ามาบูชา จำนวนคนที่มาแก้บน บุคคลภายนอกที่เข้ามาบูชา และบุคคลภายในมหาวิทยาลัยที่เข้าไปบูชา นั่นคือ คือ ท่านเป็นที่รู้จัก มีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่ยอมรับในสังคม ให้ความสำคัญระดับปานกลาง รายละเอียดดังตารางที่ 31

ตารางที่ 31 ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับการให้ ความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยด้านผู้ที่มาบูชา

ปัจจัย	Factor Loading	Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ
ปัจจัยด้านผู้ที่มาบูชา	(Eigenvalues= 5.415และ Variance= 9.8470)			
จำนวนผู้คนที่ไปบูชา	0.772	3.35	1.1345	ปานกลาง
จำนวนยานพาหนะของผู้ที่เข้ามาบูชา	0.839	3.66	0.9769	มาก
จำนวนคนที่มาแก้บน	0.777	3.21	1.1188	ปานกลาง
บุคคลภายนอกที่เข้ามาบูชา	0.821	3.25	1.1238	ปานกลาง
บุคคลภายในมหาวิทยาลัยที่เข้าไปบูชา	0.874	2.77	1.1534	ปานกลาง

3.3 ปัจจัยที่ 3

ปัจจัยด้านความศักดิ์สิทธิ์ ประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 7 ปัจจัย ซึ่งมีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.739 - 0.843 มีค่า Mean ตั้งแต่ 4.04 – 3.97 มีค่า S.D. ค่าตั้งแต่ 0.8643 – 0.9281 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 4.869 สามารถอธิบายความแปรปรวนร้อยละ 9.8470 ประกอบด้วย อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ขององค์พระพิฆเนศวร ตำนานของพระพิฆเนศวร ความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องรางของคลั่ง ความมีชื่อเสียงขององค์พระพิฆเนศวร มีประวัติที่น่าเชื่อถือ ความเก่าแก่ขององค์พระพิฆเนศวร และความน่าเชื่อถือป้องกันสิ่งอัปมงคล นั่นคือ สิ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบูชาพระพิฆเนศวร ให้ความสำคัญในระดับมาก รายละเอียดดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับการให้ความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยด้านความศักดิ์สิทธิ์

ปัจจัย	Factor Loading	Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ
ปัจจัยด้านความศักดิ์สิทธิ์	(Eigenvalues= 4.869 และ Variance= 9.8470)			
อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ขององค์พระพิฆเนศวร	0.739	4.04	0.8643	มาก
ตำนานของพระพิฆเนศวร	0.739	3.73	0.9891	มาก
ความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องรางของคลั่ง	0.741	4.24	0.8605	มาก
ความมีชื่อเสียงขององค์พระพิฆเนศวร	0.864	4.15	0.7942	มาก
มีประวัติที่น่าเชื่อถือ	0.753	4.15	0.8560	มาก
ความเก่าแก่ขององค์พระพิฆเนศวร	0.705	4.08	0.8583	มาก
ความน่าเชื่อถือป้องกันสิ่งอัปมงคล	0.843	3.97	0.9281	มาก

ผลงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี

3.4 ปัจจัยที่ 4

ปัจจัยด้านผู้นับถือ ประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 5 ปัจจัย ซึ่งมีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.769 - 0.772 มีค่า Mean ตั้งแต่ 4.25 – 3.74 มีค่า S.D. ค่าตั้งแต่ 0.7812 – 1.0818 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 4.835 สามารถอธิบายความแปรปรวนร้อยละ 8.7910 ประกอบด้วย เมื่อมีเวลาว่างจากกิจกรรมส่วนตัว จำนวนผู้คนที่ไปบูชา จำนวนคนที่มาแก้บนและบุคคลภายนอกที่เข้ามาบูชา นั่นคือ สิ่งที่ทำให้เกิดความเชื่อถือและบูชาพระพิฆเนศวร ให้ความสำคัญระดับมาก รายละเอียดดังตารางที่ 33

ตารางที่ 33 ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับการให้ความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยด้านผู้นับถือ

ปัจจัย	Factor Loading	Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ
ปัจจัยด้านผู้นับถือ	(Eigenvalues= 4.835 และ Variance= 8.7910)			
ช่วยให้ประสบความสำเร็จ	0.769	4.25	0.7812	มาก
ทำให้รู้สึกสบายใจ	0.709	4.16	0.8600	มาก
เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต	0.746	3.98	1.0319	มาก
ช่วยให้มีสมาธิ	0.856	3.62	1.0599	มาก
ช่วยให้การดำเนินชีวิตดีขึ้น	0.772	3.74	1.0818	มาก

3.5 ปัจจัยที่ 5

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ ประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 5 ปัจจัย ซึ่งมีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.737–0.745 มีค่า Mean ตั้งแต่ 3.86–3.63 มีค่า S.D. ค่าตั้งแต่ 0.8814 – 0.9458 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 4.053 สามารถอธิบายความแปรปรวนร้อยละ 7.371 ประกอบด้วย สภาพอากาศ เช่น ฝนตก แดดออก ทิศนัยภาพรอบๆ เป็นสถานที่ออกกำลังกาย ความสะดวกในการจอดยานพาหนะ และความสะดวกในการเข้าบูชา นั่นคือการอำนวยความสะดวกให้กับผู้บูชาพระพิฆเนศวร ให้ความสำคัญระดับมาก รายละเอียดดังตารางที่ 34

ตารางที่ 34 ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับการให้ความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ

ปัจจัย	Factor Loading	Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ
ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ	(Eigenvalues= 4.053 และ Variance= 7.371)			
สภาพอากาศ เช่น ฝนตก แดดออก	0.737	3.86	0.8814	มาก
ทัศนียภาพรอบๆ	0.746	3.74	0.9458	มาก
เป็นสถานที่ออกกำลังกาย	0.819	3.39	1.1031	ปานกลาง
ความสะดวกในการจอดยานพาหนะ	0.756	3.42	1.0326	ปานกลาง
ความสะดวกในการเข้าบูชา	0.745	3.63	0.9458	มาก

3.6 ปัจจัยที่ 6

ปัจจัยด้านสถานที่ ประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 4 ปัจจัย ซึ่งมีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.819 - 0.855 มีค่า Mean ตั้งแต่ 3.61 - 2.92 มีค่า S.D. ค่าตั้งแต่ 1.0246 - 1.2541 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 3.727 สามารถอธิบายความแปรปรวนร้อยละ 6.776 ประกอบด้วย โกล่เคียงพระราชวังสนามจันทร์ ความขลังของสถานที่ โกล่เคียงสวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนกับคนรัก นั่นคือ การที่ท่านสามารถมาบูชาพระพิฆเนศวรและสามารถพักผ่อนได้ในบริเวณโกล่เคียงรอบๆ สถานที่ตั้งขององค์พระพิฆเนศวรทำให้ส่งผลต่อการบูชาพระพิฆเนศวร ให้มีความสำคัญระดับปานกลาง รายละเอียดดังตารางที่ 35

ตารางที่ 35 ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับการให้ความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยด้านสถานที่

ปัจจัย	Factor Loading	Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ
ปัจจัยด้านสถานที่	(Eigenvalues= 3.727 และ Variance=6.776)			
โกล่เคียงพระราชวังสนามจันทร์	0.819	3.61	1.0246	มาก
ความขลังของสถานที่	0.725	3.50	1.0161	ปานกลาง
โกล่เคียงสวนสัตว์	0.771	2.95	1.1419	ปานกลาง
สถานที่พักผ่อนกับคนรัก	0.855	2.92	1.2541	ปานกลาง

3.7 ปัจจัยที่ 7

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ ประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 4 ปัจจัย ซึ่งมีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.725 - 0.764 มีค่า Mean ตั้งแต่ 3.57 - 2.51 มีค่า S.D. ค่าตั้งแต่ 0.9598 - 1.0759 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 3.325 สามารถอธิบายความแปรปรวนร้อยละ 6.047 ประกอบด้วย ช่วยส่งเสริมให้ชีวิตรุ่งเรือง เพื่อเป็นความภูมิใจแก่ตนเอง เพื่อนำไปบูชา และเพื่อเป็นของสะสม นั่นคือ การรู้สึกถึงความภูมิใจ ความรู้สึกถึงคุณค่าในการบูชาพระพิฆเนศวรรวมไปถึงของสะสมขององค์พระพิฆเนศวร ให้มีความสำคัญระดับปานกลาง รายละเอียดดังตารางที่ 36

ตารางที่ 36 ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับการให้ความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยด้านคุณค่า

ปัจจัย	Factor Loading	Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ
ปัจจัยด้านคุณค่า	(Eigenvalues= 3.325 และ Variance= 6.047)			
ช่วยส่งเสริมให้ชีวิตรุ่งเรือง	0.725	3.57	0.9598	มาก
เพื่อเป็นความภูมิใจแก่ตนเอง	0.837	3.40	1.0525	ปานกลาง
เพื่อนำไปบูชา	0.753	2.86	1.2084	ปานกลาง
เพื่อเป็นของสะสม	0.764	2.51	1.0759	ปานกลาง

3.8 ปัจจัยที่ 8

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ ประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 5 ปัจจัย ซึ่งมีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.750 - 0.864 มีค่า Mean ตั้งตั้งแต่ 4.16 – 3.53 มีค่า S.D. ค่าตั้งแต่ 0.7500 – 1.0179 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 1.858 สามารถอธิบายความแปรปรวนร้อยละ 3.379 ประกอบด้วย ความสวยงาม ด้านสถาปัตยกรรม รูปลักษณ์สวยงามขององค์พระพิฆเนศวร และเป็นศิลปะของอินเดีย นั่นคือ ความสวยงามและมีคุณค่าทางศิลปะ ที่ทำให้ผู้คนทั่วไปรู้จักและสนใจในองค์พระพิฆเนศวร รูปลักษณ์ที่ทำให้เกิดความเลื่อมใสในองค์พระพิฆเนศวร ให้ความสำคัญระดับมาก รายละเอียดดังตารางที่ 37

ตารางที่ 37 ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับการให้ความสำคัญในการพิจารณาปัจจัยด้านรูปลักษณ์

ปัจจัย	Factor Loading	Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ
ปัจจัยด้านรูปลักษณ์	(Eigenvalues= 1.858และ Variance= 3.379)			
ความสวยงาม	0.750	4.16	0.7500	มาก
ด้านสถาปัตยกรรม	0.725	4.11	0.8121	มาก
รูปลักษณ์สวยงามขององค์พระพิฆเนศวร	0.750	3.85	0.8911	มาก
เป็นศิลปะของอินเดีย	0.864	3.78	0.9499	มาก
ขนาดขององค์พระพิฆเนศวร	0.723	3.53	1.0179	มาก

**ตอนที่ 4 การจัดกลุ่มผู้บูชาตามปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์**

ผลการจัดกลุ่มผู้บูชาพระพิฆเนศวรตามปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ด้วยวิธีวิเคราะห์กลุ่มแบบ K-Means โดยนำค่าปัจจัยคะแนน (Factor Score) ของทั้ง 8 ปัจจัย สามารถแบ่งกลุ่มผู้บูชาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้บูชาที่นิยมพิธีกรรม 2) กลุ่มผู้บูชาที่ศรัทธาในพระพิฆเนศวร 3) กลุ่มผู้นิยมบเนบาลพระพิฆเนศวร รายละเอียดแสดง ดัง ตารางที่ 38 โดยที่กลุ่มที่ศรัทธาพระพิฆเนศวร เกิดจากปัจจัยด้านความเชื่อ ปัจจัยด้านผู้ที่มาบูชาและ ปัจจัยด้านสถานที่ มีจำนวน 158 คน (ร้อยละ 39.5) กลุ่มผู้ที่นิยมบเนบาลพระพิฆเนศวร เกิดจาก ปัจจัยด้านความศักดิ์สิทธิ์ ด้านเครื่องรางของขลังและ ด้านรูปลักษณ์ มีจำนวน 130 คน (ร้อยละ 32.5) กลุ่มผู้ชอบสถานที่และสิ่งแวดล้อม เกิดจาก ปัจจัยด้านผู้นับถือและ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีจำนวน 112 คน (ร้อยละ 28)

ตารางที่ 38 การจัดกลุ่มผู้บูชาตามปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ	กลุ่ม		
	กลุ่มผู้บูชาศรัทธา ในพระพิฆเนศวร	กลุ่มที่เน้นศิลปะของ พระพิฆเนศวร	กลุ่มเน้นสถานที่ และสิ่งแวดล้อม
1. ความเชื่อ	0.80293	0.12934	-0.57517
2. ผู้ที่มาบูชา	0.67177	-0.05904	-0.17484
3. ความศักดิ์สิทธิ์	0.74978	0.14122	-0.65768
4. ผู้นับถือ	0.71746	-0.08601	-0.29713
5. คุณค่า	0.25511	0.67396	0.29607
6. รูปลักษณ์	0.27241	0.71947	0.09511
7. สภาพแวดล้อมกายภาพ	0.06123	-0.26261	0.83269
8. สถานที่	0.77284	-0.07503	0.68851
รวม (คน)	158	130	112

4.1 กลุ่มผู้บูชาที่ศรัทธาในพระพิฆเนศวร จากการศึกษาพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 400 คน หลังจากใช้วิธีการจัดกลุ่มตัวแปรด้วยเทคนิค K-Means Cluster Analysis โดยนำค่า Factor Score ขององค์ประกอบมาจัดกลุ่มผู้บูชา ได้ผู้บูชาในกลุ่มนี้จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 โดยผู้บูชากลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับความเชื่อ (0.80293) เป็นสำคัญ รองลงมาคือ ผู้ที่มาบูชา (0.67177) ความศักดิ์สิทธิ์ (0.74978) และผู้นับถือ (0.71746)

4.2 กลุ่มที่เน้นศิลปะของพระพิฆเนศวร จากการศึกษาพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 400 คน หลังจากใช้วิธีการจัดกลุ่มตัวแปรด้วยเทคนิค K-Means Cluster Analysis โดยนำค่า Factor Score ขององค์ประกอบมาจัดกลุ่มผู้บูชา ได้ผู้บูชาในกลุ่มนี้จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 โดยผู้บูชากลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับคุณค่า (0.67396) เป็นสำคัญ รองลงมาคือ รูปลักษณะ (0.71947)

4.3 กลุ่มที่เน้นสถานที่และสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 400 คน หลังจากใช้วิธีการจัดกลุ่มตัวแปรด้วยเทคนิค K-Means Cluster Analysis โดยนำค่า Factor Score ขององค์ประกอบมาจัดกลุ่มผู้บูชา ได้ผู้บูชาในกลุ่มนี้จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28 โดยผู้บูชากลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (0.83269) เป็นสำคัญ รองลงมา คือ สถานที่ (0.68851)

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยและพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
3. เพื่อจัดกลุ่มปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้บูชาพระพิฆเนศวร โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมและปัจจัยที่มีต่อการบูชาพระพิฆเนศวร จำนวน 400 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลจากการสำรวจข้อมูลจะใช้ในการวิเคราะห์และแสดงผลการวิจัยเป็นค่าความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวร และจัดกลุ่มผู้บูชาตามปัจจัยโดยใช้วิธีการวิเคราะห์กลุ่มแบบ K-Means clustering ในการจัดกลุ่มผู้บูชาตามปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวร

สรุปผลการวิจัย

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัย 4 ตอน คือ 1) ลักษณะประชากรศาสตร์ 2) พฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวร 3) การวิเคราะห์ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ 4) การจัดกลุ่มผู้บูชาตามปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ สามารถสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะประชากร

ผู้บูชาพระพิฆเนศวร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 55.30) มีอายุระหว่าง 18-20 ปี (ร้อยละ 58.00) กำลังศึกษาอยู่คณะคณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ร้อยละ 26.30) ชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 31.00) รายได้ต่อเดือน 4,001-5,000บาท บาท (ร้อยละ 23.30) เกรดเฉลี่ย

สะสมอยู่ระหว่าง 2.51-3.00 (ร้อยละ 30.30)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวร

ผู้บูชามีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการบูชาพระพิฆเนศวรเพื่อขอพรด้านการเรียน (ร้อยละ 64.30) บูชาพระพิฆเนศวรนานๆครั้ง (ร้อยละ 55.80) สิ่งที่น่ามาบูชาพระพิฆเนศวรส่วนใหญ่ คือ ดอกไม้/ พวงมาลัย (ร้อยละ 78.50) ผู้บูชาเคยบนบานกับพระพิฆเนศวร (ร้อยละ 62.30) และได้บนบานกับพระพิฆเนศวรเรื่องการเรียนมากที่สุด (ร้อยละ 52.60) สิ่งที่น่ามาแก้บนมากที่สุด คือ ถวายเครื่องบูชา (ร้อยละ 31.60) พรที่ขอจากพระพิฆเนศวรมากที่สุด คือ เรื่องการเรียน (ร้อยละ 94.30) ผู้บูชาส่วนใหญ่รู้จักพระพิฆเนศวรจากมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 75.50) และได้รับอิทธิพลการบูชาพระพิฆเนศวรจากสถาบัน (ร้อยละ 43.30) เมื่อกล่าวถึงพระพิฆเนศวรผู้บูชาจะนึกถึงมหาวิทยาลัย ศิลปากร (ร้อยละ 51.80) พระพิฆเนศวรที่เคยบูชานอกจากที่มหาวิทยาลัย คือที่ ศาลพระพิฆเนศวร (ร้อยละ 36.00) ผู้บูชาให้ความคิดเห็นกับของสะสมเกี่ยวกับพระพิฆเนศวรว่าเป็นสิริมงคลต่อชีวิต (ร้อยละ 31.50) ผู้บูชาไปเคารพองค์พระพิฆเนศวรเมื่อต้องการที่พึ่งทางใจ (ร้อยละ 27.80) มีความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวรว่าเป็นเทพแห่งความสำเร็จ (ร้อยละ 80.10) โอกาสที่ผู้บูชาจะไปบูชาพระพิฆเนศวร คือ ช่วงใกล้สอบ (ร้อยละ 59.10) จำนวนรูปที่ใช้ในการบูชาพระพิฆเนศวร 9 ดอก (ร้อยละ 75.80) นอกจากนี้ผู้บูชาใช้บทสวดการบูชาพระพิฆเนศวร คือ ท่องนะโม 3 จบ ก่อนแล้วตามด้วยคาถาบูชาเทพ โอม ศรี กณศายะ นะมะ ชยะ กณศะ ชยะ กณศะ ชยะ กณศะ ชยะ กณศะ (ร้อยละ 49.90)

ตอนที่ 3 ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ พบว่า สามารถวิเคราะห์ปัจจัยดังกล่าวแล้วแบ่งออกเป็น 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านผู้ที่มาบูชา ปัจจัยด้านความศักดิ์สิทธิ์ ด้านผู้นับถือ ด้านสิ่งแวดล้อม ภายนอก ด้านสถานที่ ด้านเครื่องรางของขลัง และด้านรูปลักษณะ อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 47.123 โดยมีรายละเอียดปัจจัย ค่า Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญขององค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบ

ปัจจัยที่ 1 “ด้านความเชื่อ” ประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 6 ปัจจัย คือ พระพิฆเนศวรช่วยคุ้มครอง ป้องกันภัย ความเป็นไปได้ในการขอพร ช่วยให้อายุประสบความสำเร็จในชีวิต ความเชื่อส่วนบุคคล ทำให้สถานะการเงินดีขึ้น และความน่าเชื่อถือของพิธีกรรม ซึ่งมีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.728 - 0.738 มีค่า Mean ตั้งแต่ 3.49 - 3.66 มีค่า S.D. ค่าตั้งแต่ 1.1372 - 0.9747 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 5.567 สามารถอธิบายความแปรปรวนร้อยละ 10.112 จากองค์ประกอบนี้พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับความเชื่อในระดับปานกลาง เนื่องจากมหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นมหาวิทยาลัยที่มีความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวรอยู่มาก เพราะมีองค์พระพิฆเนศวรเป็น สัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย และเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักศึกษาของมหาวิทยาลัยนิยมมาสักการบูชา พระพิฆเนศวรเพราะเชื่อว่าการบูชาพระพิฆเนศวรจะทำให้ตนเองใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยได้อย่าง ราบรื่นและมีความสุข และชีวิตการเรียนสามารถทำได้ด้วยดี นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยส่งเสริมการ ใ้หัวพระ และเป็นสิ่งที่นำไปสู่การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ ต่อไป

ปัจจัยที่ 2 “ปัจจัยด้านผู้ที่มาบูชา” ประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 5 ปัจจัย คือ จำนวน ยานพาหนะของผู้ที่เข้ามาบูชา จำนวนผู้คนที่ไปบูชา บุคคลภายนอกที่เข้ามาบูชา จำนวนคนที่มาแก้ บัน และบุคคลภายในมหาวิทยาลัยที่เข้าไปบูชา ซึ่งมีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.839 - 0.874 มีค่า Mean ตั้งแต่ 3.35 - 2.77 มีค่า S.D. ค่าตั้งแต่ 1.1345 - 1.1534 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 5.415 สามารถอธิบายความแปรปรวนร้อยละ 9.8470 จากองค์ประกอบนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ ความสำคัญกับผู้ที่มาบูชาในระดับปานกลาง เนื่องจาก

ปัจจัยที่ 3 “ด้านความศักดิ์สิทธิ์” ประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 7 ปัจจัย คือ ความ ศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องรางของคลั่ง ความมีชื่อเสียงขององค์พระพิฆเนศวร มีประวัติที่น่าเชื่อถือ ความ เก่าแก่ขององค์พระพิฆเนศวร อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ขององค์พระพิฆเนศวร ความน่าเชื่อถือป้องกันสิ่ง อับมงคล และตำนานของพระพิฆเนศวร ซึ่งมีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.741 - 0.739 มีค่า Mean ตั้ง ตั้งแต่ 4.04 - 3.97 มีค่า S.D. ค่าตั้งแต่ 0.8643 - 0.9281 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 4.869 สามารถ อธิบายความแปรปรวนร้อยละ 9.8470 จากองค์ประกอบนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ ความสำคัญกับความความศักดิ์สิทธิ์ในระดับมาก เนื่องจากผู้บูชามีความเชื่อว่าเมื่อบูชาพระ พิฆเนศวรแล้วรู้สึกสบายใจ รวมไปถึงเรื่องของการขอพรและบนบานศาลกล่าว เพราะมีความเชื่อว่า พระพิฆเนศวรเป็นเทพแห่งความสำเร็จ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสำเร็จที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลให้เกิด ความคิดที่ว่าความสำเร็จที่ได้มานั้นมีผลมาจากการบูชาพระพิฆเนศวร อย่างไรก็ตาม ไม่ควรเชื่อใน เรื่องที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้จนมากเกินไป เนื่องจากความเชื่อที่มากเกินไปนั้นอาจถูกมองเป็นความ มงายไปได้ ดังนั้นควรทำให้การนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นสิ่งที่ใช้ยึดเหนี่ยวจิตใจเท่านั้นไม่ใช่เป็นสิ่งที่ นำมาใช้ในการกำหนดจุดหมายหรือความสำเร็จในชีวิต

ปัจจัยที่ 4 “ด้านผู้นับถือ” ประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 5 ปัจจัย คือ ช่วยให้อะไรประสบความสำเร็จ ทำให้รู้สึกสบายใจ เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต ช่วยให้การดำเนินชีวิตดีขึ้น และ ช่วยให้มีสมาธิ ซึ่งมีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.769 - 0.856 มีค่า Mean ตั้งแต่ 4.25 - 3.74 มีค่า S.D. ค่าตั้งแต่ 0.7812 - 1.0818 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 4.835 สามารถอธิบายความแปรปรวนร้อยละ 8.7910 จากองค์ประกอบนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับผู้นับถือในระดับมาก

ปัจจัยที่ 5 “ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ” ประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 5 ปัจจัย คือ สภาพอากาศ เช่น ฝนตก แดดออก ทักษณียภาพรอบๆ ความสะดวกในการเข้าบูชา ความสะดวกในการจอดยานพาหนะ และเป็นสถานที่ออกกำลังกาย ซึ่งมีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.737 - 0.819 มีค่า Mean ตั้งแต่ 3.86 - 3.63 มีค่า S.D. ค่าตั้งแต่ 0.8814 - 0.9458 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 4.053 สามารถอธิบายความแปรปรวนร้อยละ 7.371 จากองค์ประกอบนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในระดับมาก แต่จุดที่สำคัญ คือ สภาพอากาศ เช่น ฝนตก แดดออก ทักษณียภาพ และความสะดวกในการเข้าบูชา เพราะฉะนั้นควรมีการปรับปรุงทัศนียภาพรอบๆ องค์พระพิฆเนศวรตลอดเวลา มีความสวยงามและร่มรื่น ในการเข้าบูชาขององค์พระพิฆเนศวรควรมีความสะดวกในการเดินทางมาสักการบูชา รวมไปถึงการจัดอุปกรณ์ที่ใช้ในการไหว้บูชาพระพิฆเนศวรให้เหมาะสม

ปัจจัยที่ 6 “ด้านสถานที่” ประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 4 ปัจจัย คือ ใกล้เคียงพระราชวังสนามจันทร์ ความขลังของสถานที่ ใกล้เคียงสวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนกับคนรัก ซึ่งมีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.819 - 0.855 มีค่า Mean ตั้งแต่ 3.61 - 2.92 มีค่า S.D. ค่าตั้งแต่ 1.0246 - 1.2541 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 3.727 สามารถอธิบายความแปรปรวนร้อยละ 6.776 จากองค์ประกอบนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับสถานที่ในระดับปานกลาง เนื่องจากหลังจากที่บูชาพระพิฆเนศวรและ ผู้บูชาสามารถที่จะเพลิดเพลินไปกับสถานที่บริเวณใกล้เคียงได้ ทั้งพระราชวังสนามจันทร์ หรือสวนสัตว์ และสถานที่ที่รอบๆ บริเวณก็มีความเหมาะสมที่จะพักผ่อนไปกับคนรัก

ปัจจัยที่ 7 “ด้านคุณค่า” ประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 4 ปัจจัย คือ ช่วยส่งเสริมให้ชีวิตรุ่งเรือง เพื่อเป็นความภูมิใจแก่ตนเอง เพื่อนำไปบูชา และเพื่อเป็นของสะสม ซึ่งมีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.725 - 0.764 มีค่า S.D. ค่าตั้งแต่ 0.9598 - 1.0759 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 3.325 สามารถอธิบายความแปรปรวนร้อยละ 6.047 จากองค์ประกอบนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับคุณค่าในระดับปานกลาง เนื่องจากเมื่อผู้บูชาได้บูชาพระพิฆเนศวรเสร็จแล้วจะเกิดศรัทธาภูมิใจในการ ได้มาบูชาพระพิฆเนศวร เกิดความรู้สึกจะเกิดสิ่งดีๆ เข้ามาในชีวิต หรือเมื่อได้รับของสะสมขององค์พระพิฆเนศวรก็จะเกิดความรู้สึกมีคุณค่าจึงเก็บรักษาอย่างดี ทั้งนี้ของสะสมหรือเครื่องรางของขลังขององค์พระพิฆเนศวรยังมีอยู่น้อยมากในบริเวณ โดยรอบควรมีการจัดสร้างของที่ระลึกเพื่อป้องกันความศักดิ์สิทธิ์ขององค์พระพิฆเนศวร

ปัจจัยที่ 8 “ด้านรูปลักษณ์” ประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 5 ปัจจัย คือ ความสวยงาม ด้านสถาปัตยกรรม รูปลักษณ์สวยงามขององค์พระพิฆเนศวร เป็นศิลปะของอินเดีย และขนาดขององค์พระพิฆเนศวร ซึ่งมีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.750 - 0.723 มีค่า Mean ตั้งแต่ 4.16 - 3.53 มีค่า S.D. ค่าตั้งแต่ 0.7500 - 1.0179 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 1.858 สามารถอธิบายความแปรปรวนร้อยละ 3.379 จากองค์ประกอบนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับคุณค่าในระดับมาก

ความสวยงามและมีคุณค่าทางศิลปะ และยังเป็นศิลปะของทางอินเดียทำให้ผู้คนทั่วไปรู้จักและสนใจในองค์พระพิฆเนศวร รูปลักษณะที่ทำให้เกิดความเลื่อมใสในองค์พระพิฆเนศวร และบริเวณด้านหน้าพระราชวังสนามจันทร์ยังเป็นองค์พระพิฆเนศวรที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทยอีกด้วย

ตอนที่ 4 การจัดกลุ่มผู้บูชาตามปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ผลการจัดกลุ่มผู้บูชาพระพิฆเนศวรตามปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ด้วยวิธีวิเคราะห์กลุ่มแบบ K-Means โดยนำค่าปัจจัยคะแนน (Factor Score) ของทั้ง 8 ปัจจัย สามารถแบ่งกลุ่มผู้บูชาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

4.1 กลุ่มที่ศรัทธาในพระพิฆเนศวร คือ กลุ่มผู้บูชาที่ให้ความสำคัญกับความเชื่อ ความศักดิ์สิทธิ์ ผู้ที่มาบูชา และผู้นับถือ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับคุณค่า รูปลักษณะ สิ่งแวดล้อม ภายนอก และสถานที่ ผู้บูชาในกลุ่มนี้จะบูชาพระพิฆเนศวรอยู่ตลอดเวลาเพราะด้วยความเชื่อที่มีต่อองค์พระพิฆเนศวรจึงเกิดเป็นความศรัทธา กลุ่มผู้บูชาในกลุ่มนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 158 คน คิดเป็น 39.5%

4.2 กลุ่มเน้นศิลปะของพระพิฆเนศวร คือ กลุ่มผู้บูชาที่ให้ความสำคัญกับรูปลักษณะ และคุณค่า แต่ไม่ให้ความสำคัญกับความเชื่อ ความศักดิ์สิทธิ์ ผู้ที่มาบูชา ผู้นับถือ สิ่งแวดล้อม ภายนอก และสถานที่ ผู้บูชาในกลุ่มนี้มีความเป็นศิลปะสูงหรือผู้ที่หลงใหลในรูปลักษณะของพระพิฆเนศวรหรือผู้ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยศิลปากรเพราะเป็นสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย รวมไปถึงผู้ที่มีของระลึหรือเครื่องรางของขลังที่เก็บไว้บูชาและทำให้ของเหล่านั้นมีคุณค่าขึ้นมา กลุ่มผู้บูชาในกลุ่มนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 130 คน คิดเป็น 32.5%

4.3 กลุ่มที่เน้นสถานที่และสิ่งแวดล้อม คือ กลุ่มผู้บูชาที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม ภายนอก และสถานที่ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับความเชื่อ ผู้ที่มาบูชา ความศักดิ์สิทธิ์ ผู้นับถือ คุณค่า และรูปลักษณะ ผู้บูชาในกลุ่มนี้จะไม่สนใจในความเชื่อหรือความศักดิ์สิทธิ์ แต่ก็ไม่ได้มีความคิดเห็นในเชิงลบต่อองค์พระพิฆเนศวรกลุ่มคนกลุ่มนี้จะมาบูชาพระพิฆเนศวรด้วยเหตุผลว่าอาจจะมาพักผ่อนกับคนรักด้วยหรือมาด้วยเพราะอยากจะมาดูพระราชวังสนามจันทร์ด้วย กลุ่มผู้บูชาในกลุ่มนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 112 คน คิดเป็น 28%

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้บูชาพระพิฆเนศวรส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง อายุ 18 – 20 ปี คณะวิศวกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 รายได้ต่อเดือน 4,001 – 5,000 บาท เกรดเฉลี่ยสะสม 2.51 – 3.00 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 – 4 คน นับถือศาสนาพุทธ และมีรถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะ ผู้บูชามีวัตถุประสงค์ในการบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคลต่อชีวิต โดยความถี่ในการบูชา คือ นานๆ ครั้ง สิ่งที่น่ามาบูชา คือ ดอกไม้/พวงมาลัย และยังพบว่าได้ับนบาลเรื่องการเรียนมากที่สุด และมีวิธีการแก้บน โดยการถวายเครื่องบูชา มักจะมีการขอพรในเรื่องการเรียน โดยสามารถรับรู้ประวัติขององค์พระพิฆเนศวรจากมหาวิทยาลัย ได้รับอิทธิพลการบูชามาจากสถาบัน ซึ่งเมื่อนึกถึงพระพิฆเนศวรจะนึกถึงมหาวิทยาลัยศิลปากร นอกจากนี้ที่มหาวิทยาลัยเคยมีการบูชาพระพิฆเนศวรที่ศาลพระพิฆเนศวร มีความคิดเห็นต่อของสะสมที่เกี่ยวข้องกับพระพิฆเนศวรว่าเป็นสิริมงคลต่อชีวิต โดยมักจะ ไปเคารพองค์พระพิฆเนศวรเมื่อต้องการที่พึ่งทางใจ มีความเชื่อกับองค์พระพิฆเนศวรว่าเป็นเทพแห่งความสำเร็จและมักจะไปบูชาองค์พระพิฆเนศวรในช่วงใกล้สอบ จำนวนรูปที่ใช้ คือ 9 ดอก และสวมมนต์บูชาองค์พระพิฆเนศวรโดยท่องนะโม 3 จบ ก่อนแล้วตามด้วยคาถาบูชาเทพ โอม ศรีคเณศายะ นะมะ ชยะ คเณศะ ชยะ คเณศะ ชยะ คเณศะ

2. ปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ มี 8 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านความเชื่อ เป็นสิ่งที่ไม่ถึงเลในการตัดสินใจในการบูชาพระพิฆเนศวรเพราะความศรัทธาและค่านิยมใน 2) ปัจจัยด้านผู้ที่มาบูชา เป็นปัจจัยที่ส่งผลในด้านความสะดวกในการเข้าไปบูชาองค์พระพิฆเนศวร 3) ปัจจัยด้านความศักดิ์สิทธิ์ เป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเข้าไปบูชาองค์พระพิฆเนศวรของนักศึกษาเพราะเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ และความกล้าเร็ว 4) ปัจจัยด้านผู้นำถือ เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความเชื่อว่าองค์พระพิฆเนศวร จะช่วยทำให้มีความเจริญในชีวิตและมีความประสบความสำเร็จในเรื่องต่างๆ 5) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ เกิดการอำนวยความสะดวกในการเข้าไปบูชา ซึ่งส่งผลต่อความสะดวกในการเข้าไปบูชา บรรยากาศที่ร่มรื่นส่งผลให้เกิดความสบายใจในการมาบูชาพระพิฆเนศวร 6) ปัจจัยด้านสถานที่ เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นจากสถานที่ตั้งที่ตั้งขององค์พระพิฆเนศวรสามารถที่จะเดินทางไปบูชาได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว และสถานที่โดยรอบที่มีความดึงดูดให้ผู้คนมากราบไหว้บูชาพระพิฆเนศวร 7) ปัจจัยด้านคุณค่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้สึกภาคภูมิใจของนักศึกษาในการบูชาองค์พระพิฆเนศวร 8) ปัจจัยด้านรูปลักษณ์ องค์พระพิฆเนศวรมีความเก่าแก่และสง่างาม ทำให้เกิดความเลื่อมใสและศรัทธา มีลักษณะทางศิลปะที่งดงาม หรือจะเรียกปัจจัยนี้ว่าปัจจัยด้านกายภาพก็ได้ ทั้ง

8 ปัจจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของประสพชัย พสุนนท์ นกนันทน์ หอมสุต ญัฐฐา แสงสุขเยี่ยม วาริพร วีระนรพานิช และวิชุดา มานัตนันท์ (2553)

3. จากการค้นหาปัจจัยการบูชาของค้พระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่ามี 8 ปัจจัย โดยปัจจัยด้านความศักดิ์สิทธิ์ เป็นปัจจัยที่กลุ่มผู้บูชาให้ความสำคัญระดับมาก เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้บูชามหาพระพิฆเนศวรเพราะเชื่อว่าพระพิฆเนศวรเป็นเทพแห่งความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิรัสสา คชาชีวะ (2531) ที่แสดงให้เห็นว่า ผู้บูชาเกิดความคิดว่าความสำเร็จที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลให้ผู้บูชาเกิดความคิดว่าความสำเร็จดังกล่าวมีผลมาจากการบูชาพระพิฆเนศวร ปัจจัยต่อมาที่สำคัญและส่งผลต่อการบูชาพระพิฆเนศวรคือ ปัจจัยด้านผู้นับถือ โดยผู้ที่นับถือจะมีความสุขสบายใจเมื่อได้บูชาพระพิฆเนศวร โดยถือว่าพระพิฆเนศวรเป็นที่พึ่งทางใจ หรือช่วยให้มีความสุขสบายใจเมื่อได้บูชา ในยามมีปัญหาหรือว่าความทุกข์ ปัจจัยด้านรูปลักษณ์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูชาพระพิฆเนศวรในด้านศิลปะ เนื่องจากมีความสง่างาม น่าเลื่อมใส และเป็นสถาปัตยกรรมที่มีความเก่าแก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ โดยผู้บูชาให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมในสถานที่บูชาพระพิฆเนศวร ซึ่งส่งผลต่อความสะดวกในการเข้ามาบูชาพระพิฆเนศวร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสพชัย พสุนนท์ และกานติมา วิริยวุฒิไกร (2554) พบว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เกิดจากการอำนวยความสะดวกให้กับผู้บูชาพระพิฆเนศวร ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษา ปัจจัยด้านความเชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประภาพรรณ วิจิตรวาทการ 2532 และคมพศ ด้วงคง และปิยนันท์ เหล่าบัณฑิตย์เจริญ (2550) ที่พบว่า ความเชื่อเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาสักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ไม่เพียงเฉพาะพระพิฆเนศวรเท่านั้น นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมการไหว้พระและบูชาเทพเจ้าต่างๆ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านผู้ที่มาบูชา ปัจจัยด้านสถานที่ และปัจจัยด้านคุณค่า ดังนั้น ควรมีการจัดการด้านความสะดวกในการเข้ามาบูชาพระพิฆเนศวร ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และมีการจัดสถานที่บริเวณองค์พระพิฆเนศวร ให้มีความพร้อมในการรองรับผู้ที่มาบูชา เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกาย เมื่อได้บูชาพระพิฆเนศวรแล้ว และควรมีการจัดทำองค์พระพิฆเนศวรจำลอง เพื่อให้ผู้ที่มาบูชาที่ต้องการเข้าบูชาองค์พระพิฆเนศวร สามารถจัดหาบูชาได้อย่างสะดวก

4. การจัดกลุ่มผู้บูชาพระพิฆเนศวรแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จาก 8 ปัจจัย คือ 1) กลุ่มผู้บูชาที่ศรัทธาในพระพิฆเนศวร มี 4 ปัจจัย คือ ด้านความเชื่อ ด้านความศักดิ์สิทธิ์ ด้านผู้ที่มาบูชา และด้านผู้นับถือ 2) กลุ่มที่เน้นศิลปะของพระพิฆเนศวร มี 2 ปัจจัย คือ ด้านรูปลักษณ์ และด้านคุณค่า 3) กลุ่มที่เน้นสถานที่และสิ่งแวดล้อม คือ ด้านสภาพแวดล้อมกายภาพ และด้านสถานที่

5. จากปัจจัยด้านต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นสิ่งที่ส่งผลให้ผู้บูชามหาพระพิฆเนศวร เนื่องจากสังคมไทย มักมีความเชื่อทางด้านการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้น ควรมีการจัดสถานที่บูชาและมีการประชาสัมพันธ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญให้แก่ผู้ที่มีความศรัทธาในองค์

พระพิฆเนศวร และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังพระราชวังสนามจันทร์ ก็สามารถมาบูชาองค์พระพิฆเนศวรเนื่องจากว่าองค์พระพิฆเนศวรเป็นองค์ที่เก่าแก่ที่สุด เช่นเดียวกับหลวงปู่ทวดที่วัดห้วยมงคล ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของประสพชัย พลสุนนท์ และกาญจนา วิสูตรสกุลศักดิ์ (2553) ได้ค้นพบว่า ปัจจัยและพฤติกรรมการเข้าบูชาหลวงปู่ทวด วัดห้วยมงคล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าด้านสถานที่ต้องมีความสะดวกสบายในการเดินทาง สถานที่จะต้องมีความปลอดภัย และด้านทางกายภาพ มีการให้คำแนะนำ/อธิบาย ในเรื่องของประวัติความเป็นมา ความศักดิ์สิทธิ์จากผู้ที่มีความรู้ ให้แก่ผู้ที่มาสักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงควรมีการปรับปรุงสถานที่บูชาให้มีความเหมาะสมมีการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว และมีการจัดทำวัตถุมงคลที่เกี่ยวกับองค์พระพิฆเนศวรให้แก่ผู้ที่มีความศรัทธาในองค์พระพิฆเนศวรได้เข้าบูชา ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลวิจัยของประสพชัย พลสุนนท์ นพวรรณ จันทร์ศรี นรมน เจริญพร และปราณี กาญจนวิสุทธิ์ (2553) พบว่า ลูกค้าน่าจะชอบเดินเข้าวัดเพราะความศรัทธา ดังนั้นควรมีการสร้างค่าน้ำเชื่อซื้อเกิดความเลื่อมใสและเกิดความศรัทธา แก่ผู้เข้าผู้บูชาในด้านความนิยมเป็นที่พึงทางจิตใจ/ยึดเหนี่ยวจิตใจ และในการบูชาพระพิฆเนศวรนั้นควรบูชาด้วยจิตใจที่ตั้งมั่นและศรัทธาไม่ใช่เพียงแต่บูชาเพื่อขอในสิ่งที่ตนต้องการแต่ต้องประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรมด้วย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการทำวิจัยเรื่องพฤติกรรมและปัจจัยการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยเห็นว่า มีประเด็นบางอย่างที่มีประโยชน์ต่อผู้คน และสถานที่ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรจัดทำป้ายประวัติขององค์พระพิฆเนศวรไปตั้งในบริเวณใกล้เคียงเพื่อให้ความรู้แก่นักศึกษาและบุคคลทั่วไปที่เข้ามาบูชา
2. ควรทำความสะอาดบริเวณที่เก็บรูป เทียน ให้สะอาด และมีรูป เทียนให้เพียงพอต่อความต้องการของคนที่มาบูชา หรืออาจจะตั้งร้านขายรูป เทียน และเครื่องบูชาเพื่อความสะดวก
3. ควรมีการจัดสร้างเครื่องราง หรือรูปปั้นพระพิฆเนศวรเพื่อให้นักศึกษา และผู้คนที่สนใจสามารถเข้าบูชาได้
4. ควรจะศึกษาเกี่ยวกับการบูชาพระพิฆเนศวร เพื่อให้รู้ชัดเจนว่าควรใช้รูปที่คดอก และคาถาบทไหน และใช้ในความต้องการอะไร หรืออาจจะจัดทำป้ายคาถาบูชาทั้งหมดพร้อมคำแปลเพื่อให้เข้าใจถึงความหมายในการบูชาในแต่ละบท

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้เน้นการศึกษาในเรื่อง ปัจจัยและพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวร ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ซึ่งในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้ทำวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรนำปัจจัยที่ได้ไปทดสอบกับกลุ่มประชากรอื่น เช่น วิทยาลัยนาฏศิลป์ เพื่อทำการเปรียบเทียบความสอดคล้องของปัจจัยที่ได้จากการวิจัยกับประชากรกลุ่มอื่นๆ
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องของเทพเจ้าองค์อื่นๆ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับ พระศิวะ พระพรหม พระสุรัสวดี ด้วยการวิเคราะห์ปัจจัยและจัดกลุ่มผู้ที่มีความศรัทธา
3. ควรนำมิติทางวิทยาศาสตร์มาอธิบายเสริมเพื่อความรอบคอบของงานวิจัย และเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้ที่จะบูชาว่าจะเลือกบูชาหรือไม่
4. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยอื่นๆ ที่มีต่อเทพเจ้าประจำมหาวิทยาลัยนั้นๆ ว่ามีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการบูชาของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรที่มีต่อพระพิฆเนศวรหรือไม่

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บรรณานุกรม

- กัลยา วาณิชย์บัญชา. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- กิตติ วัฒนะมหาตม์. ตรีเทพปกรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์บุ๊คส์, 2540.
- _____ . สัตวมงคล เครื่องรางของขลัง. กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์บุ๊คส์, 2547
- ขรรค์ชัย อภิสุภาพ. “ความเชื่อเกี่ยวกับศาลเจ้าจีนในเขตเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกไทยศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2547.
- คณพศ ด้วงคง และปิยนันท์ เหล่าบัณฑิตเจริญ. “ความเชื่อเกี่ยวกับพระคเณศในมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี.” สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี, 2550.
- คณศัพร กิจชัยพร และสุชาติ กิจชัยพร. พระพิฆเนศวร: เพทเจ้าแห่งความสำเร็จ. กรุงเทพมหานคร: การบูรณาการพิมพ์, 2547.
- จรัส พยัคฆราชศักดิ์. เอกสารการสอนไทยคดีศึกษา ศาสนา และลัทธิในท้องถิ่น. มหาสารคาม: ปริดาการพิมพ์, ม.ป.ป.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. คติชาวบ้าน. กรุงเทพมหานคร: อักษรวัฒนา, 2522.
- จำรูณ วงศ์กระจ่าง. “ความเชื่อเกี่ยวกับการแสดงหนังตะลุงในจังหวัดสงขลา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกไทยศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี วิโรฒ ภาควิชา, 2539.
- จิรัสสา กษาชีวะ. พระพิฆเนศวร: คติความเชื่อและรูปแบบของพระพิฆเนศวรที่พบในประเทศไทย กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2531
- _____ . ประติมานวิทยาของพระศรีอาริยมุตไตรยะ: จากอินเดียสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2545.
- เฉลิมรัฐ ขนอม. “ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าแม่กวนอิมของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2544.

ชัยพร วิชชาวุธ. แนวคิดและพัฒนาการใหม่ในการปลูกฝังจริยธรรม. ม.ป.ท., 2539.

ณรงค์ เสียงประชา. มานุษยวิทยาประยุกต์ในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2541.

คณีย์ ไชยโยธา. ลัทธิศาสนาและระบบความเชื่อกับประเพณีนิยมในท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2538.

เทวลัย. การบูชาพระพิฆเนศวรในโอกาสต่างๆ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 26 กรกฎาคม 2553.

เข้าถึงได้จาก <http://www.devalai.com/index.thm>

บุปผา ทวีสุข. คติชาวบ้าน. พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2526.

เบญจมาศ พลอินทร์. วรรณคดีขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนา. กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู, 2524.

ประเทือง ภูมิภัทราคม. การปรับพฤติกรรม: ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2540.

ประสพชัย พสุนนท์ และกาญจนา วิสูตรสกุลศักดิ์. “ปัจจัยและพฤติกรรมการเข้าบูชาหลวงปู่ทวด ณ วัดห้วยมงคล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.” รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร. เพชรบุรี, 2553.

ประสพชัย พสุนนท์ และกาญจนา วิริยวุฒิไกร. “ปัจจัยและพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของ นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต สารสนเทศเพชรบุรี.” รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร. เพชรบุรี, 2553.

ประสพชัย พสุนนท์ และคณะ. “การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของ

ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในเขต อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี.” การประชุมวิชาการ
ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี
ระดับชาติด้านการบริหารและการจัดการ วิจัยครั้งที่ 2 ธรรมะกับนักวิชาการ.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2,2 (พฤษภาคม 2553): 1151 – 1163.

ประสพชัย พสุนนท์. การวิจัยตลาด 1. นครปฐม: เพชรเกษม พรินติ้ง กรุ๊ป, 2553.

ประสพชัย พสุนนท์ และคณะ. “พฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าบูชาพระเครื่อง.” การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารและการจัดการ วิจัยครั้งที่ 2 ธรรมะกับนักวิชาการ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2, 2 (พฤษภาคม 2553): 656 – 672.

..... เขียนเต่าเข่าดวง: การจัดกลุ่มลูกค้ายตามปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการดูดวง.

การประชุมวิชาการระดับชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 1 มหาวิทยาลัย

เทคโนโลยี. พระจอมเกล้าพระนครเหนือ 1,1 (พฤษภาคม 2553): 488 – 498.

ประสาธ อินศรปริดา. ความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวอีสาน. ม.ป.ท., 2518.

ประสิทธิ์ บัวงาม. “ความเชื่อเกี่ยวกับเกษตรกรรมชาวบ้าน ตำบลกระนางคำ อำเภอปากมะขุน จังหวัดพัทลุง.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2538.

พิภพ ชวังเงิน. พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น, 2547.

ภิญโญ จิตธรรม. “ความเชื่อ.” วารสารรามคำแหง 2,2 (กรกฎาคม 2518): 54-72.

มณี พยอมยงค์. “ความเชื่อของคนไทย.” วัฒนธรรมพื้นบ้าน 5,2 (มิถุนายน 2530): 66-122.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. ความเชื่อ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 20 ตุลาคม 2554. เข้าถึงได้จาก http://www.stou.ac.th/Offices/rdec/ndon/upload/socities9_10.html

ยศ สันตสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

ยุทธนา คนแรง และสุชาติ บุญเปรม. “ความเชื่อที่ส่งผลต่อการพัฒนาชีวิตของชาวบ้าน ตำบลทับหลวง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

วราคม ทีสุกะ. สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา, 2544.

ศรี ฅณปติ. ความหมายของส่วนต่างๆของพระพิฆเนศวร [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 26 กรกฎาคม 2553. เข้าถึงได้จาก <http://www.srganpati.com/in>

สรุดา [นามแฝง]. 6 มหาเทพบันดาลโชค. นนทบุรี: สำนักพิมพ์อุทยานความรู้, 2550.

ศักดิ์ บวร. ตำนานพระพิฆเนศ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โอเอ็นจีการพิมพ์ จำกัด, 2550.

ศาสตร์ ศักดิ์สิทธิ์. ขั้นตอนในการบูชาพระพิฆเนศวร [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 26 กรกฎาคม 2553. เข้าถึงได้จาก <http://www.sartsansit.com>

ศิริชัย ทรวงแสง. “ความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์กับพฤติกรรมการค้าเนินธุรกิจ: กรณีศึกษากลุ่มนักธุรกิจของหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่.” การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548.

เศรษฐมนตร์ กาญจนกุล. พระพิฆเนศ: มหาเทพแห่งความสำเร็จ. กรุงเทพมหานคร: เศรษฐศิลป์, 2550.

สถาพร ศรีสัจจิง. “การประสมประสานทางสังคม -วัฒนธรรมไทยพุทธ และไทยมุสลิมที่ปรากฏ
ในการเล่นล้อแห่งของอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2533.

สมปราชญ์ อัมมะพันธ์. ประเพณีและพฤติกรรมในวรรณคดีไทย. กรุงเทพมหานคร:
โอเดียนสโตร์, 2536.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. การปรับพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร: พีระพัฒนา, 2526.

_____. ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2541.

สร้อยตระกูล อรรถมานะ. พฤติกรรมองค์การ: ทฤษฎีและการประยุกต์. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

สำนักงานวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ 2554. สถิตินักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต
พระราชวังสนามจันทร์ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 8 ตุลาคม 2554. เข้าถึงได้จาก
http://reg2.su.ac.th/registrar/stat_studententry.asp?acadyear=2554&levelid=1

สุทธาธิกุล กาญจนกรงกูร. “การวิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวบ้านที่มีต่ออนุสาวรีย์
ท้าวสุรนารี.” วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษา มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2544.

สุธวิงศ์ พงศ์ไพบูลย์. โครงการและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: งานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย, 2544.

_____. แนวคิดหรือทัศนคติเกี่ยวกับความเชื่อ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 8 ตุลาคม 2554. เข้าถึง
ได้จาก <http://www.na.mahidol.ac.th/LCProj/Thai-Folksy/FolkDat/N->

[Sawan/Believe/021-Lit1.htm](http://www.na.mahidol.ac.th/LCProj/Thai-Folksy/FolkDat/N-Sawan/Believe/021-Lit1.htm)

สุนันท์ อุดมเวช. คติชนวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. เพชรบุรี: ศูนย์หนังสือวิทยาลัยครูเพชรบุรี, 2525.

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. วัฒนธรรมในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2548.

โสภา ชายเกตุ. “ความเชื่อเกี่ยวกับการแสดงโนรา.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2542.

โหระโยชยา. พระพิมพ์เนศ ตอนทนายาทเทพแห่งสวรรค์. ชลบุรี: ปรีชาธร อินเตอร์พรีน, 2549.

อภิรักษ์ จุฬาศินนท์. แรงจูงใจในการบุชชาวัตตมงคลของหลวงพ่อดุดมมะ จังหวัดกาญจนบุรี.

กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2546.

อุดม เขยกิจวงศ์. ประเพณี พิธีกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, 2545.

Comrey A.L., H.B. Lee. A first course in factor analysis. 2nd ed. Hillisdale, New Jersey:

Lawrence Erlbaum Associates, 1992.

Yamane, T. Statistics: An introductory analysis. New York: Harper and Row, 1967.

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

พฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

แบบสอบถามนี้ เป็นการสอบถามเพื่อเป็นข้อมูลไปประกอบการศึกษาของนักศึกษา
ปริญญาตรี หลักสูตร ศิลปะศาสตรบัณฑิต สาขาธุรกิจทั่วไป มหาวิทยาลัยศิลปากร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

( ) ต่ำกว่า 18 ปี ( ) 18-20 ปี ( ) 21-23 ปี

( ) 23 ปีขึ้นไป

3. คณะวิชา

( ) คณะมัณฑนศิลป์ ( ) คณะอักษรศาสตร์ ( ) คณะศึกษาศาสตร์

( ) คณะวิทยาศาสตร์ ( ) คณะเกษตรศาสตร์

( ) คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

4. ชั้นปีที่กำลังศึกษา ระดับปริญญาตรี

( ) ชั้นปีที่ 1 ( ) ชั้นปีที่ 2 ( ) ชั้นปีที่ 3

( ) ชั้นปีที่ 4 ( ) อื่นๆ.....

5. รายได้ต่อเดือน

( ) ต่ำกว่า 3,000 บาท ( ) 3,001-4,000 บาท ( ) 4,001-5,000บาท

( ) 5,001-6,000 บาท ( ) 6,001-7,000 บาท ( ) 7,001 บาทขึ้นไป

6. เกรดเฉลี่ยสะสม (GPA) ปัจจุบันของท่าน

( ) ต่ำกว่า 2.00 ( ) 2.00-2.50 ( ) 2.51-3.00

( ) 3.01-3.50 ( ) 3.51-4.00

7. ภูมิภาคของท่าน

- ( ) ภาคกลาง ( ) ภาคเหนือ ( ) ภาคใต้
 ( ) ภาคตะวันออก ( ) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

8. จำนวนสมาชิกในครอบครัวของท่าน)

- ( ) 1-2 คน ( ) 3-4 คน ( ) มากกว่า 5 คน

9. ศาสนาที่ท่านนับถือ

- ( ) พุทธ ( ) คริสต์ ( ) อิสลาม
 ( ) ฮินดู ( ) พราหมณ์ ( ) อื่นๆ .....

10. ยานพาหนะของท่าน

- ( ) รถยนต์ ( ) รถจักรยานยนต์ ( ) จักรยาน

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการทำศัลยกรรม

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. วัตถุประสงค์ในการบูชาพระพิฆเนศวร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) ต้องการหาสิ่งยึดเหนี่ยว ( ) เชื่อในความศักดิ์สิทธิ์
 ( ) ขอพรเรื่องความรัก ( ) ขอพรให้เดินทางปลอดภัย
 ( ) ขอพรด้านการเรียน ( ) บูชาตามทางบ้าน
 ( ) ขอโชคลาภ ( ) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีประวัติมาช้านาน
 ( ) เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อชีวิต ( ) อื่นๆ.....

2. ความถี่ในการบูชาพระพิฆเนศวร

- ( ) ทุกวัน ( ) วันเว้นวัน ( ) 2-3 วัน/ครั้ง
 ( ) อาทิตย์ละครั้ง ( ) สองอาทิตย์ครั้ง ( ) เดือนละครั้ง
 ( ) นานๆครั้ง ( ) อื่นๆ.....

3. สิ่งที่ท่านนำมาบูชาพระพิฆเนศวร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) ดอกไม้/พวงมาลัย ( ) น้ำสะอาด ( ) นมสด
 ( ) นมเปรี้ยว/โยเกิร์ต ( ) ขนมห้วยปู ( ) ขนมหัดมัด
 ( ) กล้วย ( ) อ้อย ( ) มะพร้าว
 ( ) ขนมหองหีบ ทองหยอด ( ) ซาลาเปา ( ) หมาก/พลู
 ( ) ผลไม้ ( ) น้ำอัดลม ( ) ไข่ต้ม
 ( ) ตู๋กตา/หุ่นจำลอง ( ) อื่นๆ.....

4. ท่านเคยคบชากับพระพิฆเนศวรหรือไม่

- ( ) เคย (ไปตอบข้อ 4.1- 4.2) ( ) ไม่เคย (ไปตอบข้อ5)

4.1 ท่านคบชากับใครในเรื่องใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) การเรียน ( ) การเงิน ( ) ความรัก
( ) ครอบครัว ( ) สุขภาพ ( ) การงาน
( ) อื่นๆ.....

4.2 ท่านเก็บเงินด้วยวิธีใด

- ( ) ถวายเป็นเครื่องบูชา ( ) วิ่ง/เดิน ( ) รักษาสิทธิ/กินเจ
( ) ถวายการแสดงรื่นเริง ( ) ถวายอาหารคาวหวาน
( ) อื่นๆ.....

5. ท่านมักจะขอพรเรื่องใดจากพระพิฆเนศวร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) การเรียน ( ) การเงิน ( ) ความรัก
( ) ครอบครัว ( ) สุขภาพ ( ) การงาน
( ) อื่นๆ.....

6. ท่านรับรู้ประวัติของพระพิฆเนศวรมาจากแหล่งไหน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) ครอบครัว ( ) ครู/อาจารย์ ( ) เพื่อน
( ) ป้ายโฆษณา ( ) นิตยสารพระเครื่อง ( ) อินเทอร์เน็ต
( ) มหาวิทยาลัย ( ) วิทยุ/โทรทัศน์ ( ) อื่นๆ.....

7. ท่านได้รับอิทธิพลการบูชาพระพิฆเนศวรมาจากใคร

- ( ) ครอบครัว ( ) ครู/อาจารย์ ( ) เพื่อน
( ) สถาบัน ( ) ตัวเอง ( ) คนรอบข้าง

- ( ) แฟน ( ) อื่นๆ.....

8. เมื่อนึกถึงพระพิฆเนศวรท่านนึกถึงสิ่งใด

- ( ) มหาวิทยาลัยศิลปากร ( ) ความศักดิ์สิทธิ์ ( ) ลัทธิไสวณิกาย
( ) ช้าง ( ) ความสำเร็จ ( ) อื่นๆ.....

9. นอกจากที่มหาวิทยาลัยท่านเคยบูชาพระพิฆเนศวรที่ไหนบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) บ้าน ( ) วัด ( ) ปางช้าง
( ) บริเวณหน้าลานเซนทรัลเวิลด์ ( ) เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์ ( ) โต๊ะทำงาน
( ) ศาลพระพิฆเนศวร ( ) พิพิธภัณฑ์พระพิฆเนศวร ( ) หัวเตียง
( ) สร้อยคอ ( ) ในกระเป๋า ( ) รถยนต์
( ) มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ( ) อื่นๆ.....

10. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับของสะสมที่เกี่ยวกับพระพิฆเนศวร

☐ เป็นสิ่งที่น่าสะสมบูชา	☐ เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ
☐ เป็นสิ่งเสริมมงคลต่อชีวิต	☐ เป็นการสิ้นเปลือง
☐ ช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต	☐ เป็นสิ่งมีคุณค่าต่อตนเอง
☐ เป็นแรงบัลดาลใจ	☐ สะสมเพื่อให้เช่าบูชา
☐ อื่นๆ.....	

11. ท่านมักจะไปเคารพองค์พระพิฆเนศวรเมื่อใด

☐ เมื่อมีปัญหาชีวิต	☐ เมื่อต้องการที่พึ่งทางใจ
☐ เมื่อต้องการบารมีศาลกล้า้ว	☐ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต
☐ เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ	☐ เมื่อต้องการขอพรในสิ่งที่ต้องการ
☐ วันเกิด	☐ ออกหัก
☐ เมื่อต้องเดินทางไปในสถานที่ไกลๆ	☐ ช่วงก่อนเปิดเทอม
☐ เดินทางผ่าน	☐ วันสำคัญทางศาสนา/วันพระ
☐ อื่นๆ.....	

12. ท่านมีความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวรอย่างไร (ตอบได้มาก 1 ข้อ)

☐ เป็นเทพแห่งความสำเร็จ	☐ เป็นเทพแห่งการขจัดอุปสรรค
☐ เป็นเทพแห่งศิลปวิทยา	☐ ในฐานะพระบรมครูช้าง
☐ ในฐานะทวารบาล	☐ ในลักษณะเป็นเครื่องราง
☐ ในฐานะเทพบริวาร	☐ เป็นเทพแห่งโชคลาภ
☐ อื่นๆ.....	

13. ท่านมักไปบูชาพระพิฆเนศวรในโอกาสใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ วันเกิด	☐ วันสำคัญทางศาสนา
☐ ช่วงใกล้สอบ	☐ ช่วงเปิดเทอม
☐ ก่อนเดินทางกลับบ้าน	☐ เมื่อต้องเดินทางไปสถานที่ไกลๆ
☐ อื่นๆ.....	

14. จำนวนรูปที่ใช้ในการบูชา.....ดอก

15. ท่านสวดมนต์บูชาพระพิฆเนศวรด้วยบทใด

- ( ) โอม ศรี คเณศสหายะ นะมะฮา ชะยากคเณสะ ชะยากคเณสะ
- ( ) โอม ศรี คเณศสหายะ นะมะ ชยะ คเณสะ ชยะ คเณสะ ชยะ คเณสะ
- ( ) ท่องนะโม 3 จบ
- ( ) ท่องนะโม 3 จบ ก่อนแล้วตามด้วยคาถาบูชาเทพ โอม ศรี คเณศสหายะ นะมะ ชยะ คเณสะ ชยะ คเณสะ ชยะ คเณสะ
- ( ) โอม ศรี คเณศสหายะ 3 จบ
- ( ) อื่นๆ.....

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร
คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย $\checkmark$ ลงใน ช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูชาพระพิฆเนศวร	ระดับความสำคัญที่มีต่อการตัดสินใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ขององค์พระพิฆเนศวร					
2. ความสง่างามขององค์พระพิฆเนศวร					
3. ความน่าเชื่อถือของพิธีกรรม					
4. การเข้าร่วมพิธีบวงสรวงพระพิฆเนศวร					
5. ช่วยคุ้มครอง ป้องกันภัย					
6. ทำให้ฐานะทางการเงินดีขึ้น					
7. ช่วยให้มีสมาธิทางการเรียนมากขึ้น					
8. ช่วยทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต					
9. ความสะอาดบริเวณลานพระพิฆเนศวร					
10. ความศักดิ์สิทธิ์ขององค์พระพิฆเนศวร					
11. สภาพอากาศ เช่น ฝนตก แดดออก					
12. อิทธิพลทางด้านครอบครัว					
13. มีความศรัทธาต่อองค์พระพิฆเนศวร					
14. ดำเนินการของพระพิฆเนศวร					
15. เนื่องจากศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร					
16. ได้ไปบูชากับคนรัก					

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูชาพระพิฆเนศวร	ระดับความสำคัญที่มีต่อการตัดสินใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
17. ทำให้รู้สึกสบายใจ					
18. เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัย					
19. เพื่อเป็นของสะสม					
20. ความน่าเชื่อถือจากผู้บอกต่อ					
21. ความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องรางของขลัง					
22. ความสะดวกสบายในการเดินทาง					
23. ค่าใช้จ่ายในการบูชา					
24. การยอมรับจากคนในสังคม					
25. ค่านิยมของมหาวิทยาลัย					
26. เวลารว่างจากกิจกรรมส่วนตัว					
27. เมื่อเดินทางผ่านไปบริเวณที่องค์พระพิฆเนศวรประทับอยู่					
28. ช่วยส่งเสริมให้ชีวิตรุ่งเรือง					
29. เห็นรูปลักษณะสวยงามของพระพิฆเนศวร					
30. ความมีชื่อเสียงขององค์พระพิฆเนศวร					
31. ความศรัทธาในมหาวิทยาลัย					
32. เพื่อสืบทอดประเพณีของมหาวิทยาลัย					
33. ความเชื่อในการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์					
34. ความเชื่อด้านเมตตามหานิยม					
35. สิ่งอำนวยความสะดวกในการบูชา เช่น รูปเทียน					
36. จำนวนผู้คนที่ไปบูชา					
37. ความรุ่มร้อนของสถานที่ตั้ง					
38. จำนวนคนที่มาเก็บเงิน					
39. บุคคลภายนอกที่เข้ามาบูชา					
40. ทัศนียภาพรอบๆองค์พระพิฆเนศวร					

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูชาพระพิฆเนศวร	ระดับความสำคัญที่มีต่อการตัดสินใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
41. สถานที่ออกกำลังกาย					
42. สถานที่พักผ่อนกับคนรัก					
43. สวนสัตว์ในพระราชวังสนามจันทร์					
44. ประวัติศาสตร์ของพระราชวัง สนามจันทร์					
45. ความเชื่อส่วนบุคคล					
46. สถานที่ฟังพาทางจิตใจ					
47. ความเชื่อของคนในครอบครัว					
48. การนับถือศาสนา					
49. ความสะดวกในการหาที่จอดยานพาหนะ					
50. ความสะดวกในการเข้าบูชา					
51. ต้องการพิสูจน์ความศักดิ์สิทธิ์					
52. ความขลังของสถานที่					
53. ความเป็นไปได้ในการขอพร					
54. ใกล้สถานศึกษา					
55. ร้านอาหารบริเวณพระพิฆเนศวร					

ข้อเสนอแนะ

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

* ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม*

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นายนิหพงษ์ ศรีมกุฎพันธ์
ที่อยู่ 22/1 หมู่ 2 ตำบลวังตะกู อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2550 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จาก โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย
จังหวัดนครปฐม

พ.ศ. 2554 ศึกษาต่อระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะ
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นายประภัทร์ แสงจันทร์
ที่อยู่ 83/2 หมู่ 2 ตำบลนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2550 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จาก โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย
จังหวัดนครปฐม

พ.ศ. 2554 ศึกษาต่อระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะ
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี